

Barbara Kopačin
Bojana Kralj
Barbara Baloh
Eda Birsa

Izštevanke, izštevalnice in preštevanke v pedagoškem procesu

Ψ
UNIVERSITÀ DEL LITORALE
UNIVERZA NA PRIMOŠKEM

50
let
FACOLTÀ DI SCIENZE
PEDAGOGICHE

Izštevanke, izštevalnice in preštevanke v pedagoškem procesu

Barbara Kopačin
Bojana Kralj
Barbara Baloh
Eda Birsa

Izštevanke, izštevavnice in preštevanke v pedagoškem procesu

Barbara Kopačin, Bojana Kralj, Barbara Baloh in Eda Birska

Recenzentki · Janja Batič in Inge Breznik

Lektoriral · Davorin Dukič

Prelom · Primož Orešnik

Risba na naslovnici · Eda Birska

Knjižnica Ludus · 55 · ISSN 2630-3809

Urednica zbirke · Silva Bratož

Izdala in založila · Založba Univerze na Primorskem

Titov trg 4, 6000 Koper · www.hippocampus.si

Glavni urednik · Jonatan Vinkler

Vodja založbe · Alen Ježovnik

Koper · 2024

© 2024 Barbara Kopačin, Bojana Kralj, Barbara Baloh in Eda Birska

Brezplačna elektronska izdaja

<https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-386-9.pdf>

<https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-387-6/index.html>

<https://doi.org/10.26493/978-961-293-386-9>

Izid monografije je finančno podprla

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost

Republike Slovenije iz sredstev državnega proračuna

iz naslova razpisa za sofinanciranje znanstvenih monografij

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 223268355

ISBN 978-961-293-386-9 (PDF)

ISBN 978-961-293-387-6 (HTML)

Vsebina

	Predgovor • 7
1	Uvod • 9
2	Razvoj glasbenih sposobnosti • 11
2.1	Razvoj ritmičnega posluha • 13
2.2	Razvoj melodičnega posluha • 15
2.3	Razvoj harmonskega posluha • 18
3	Razvoj glasbenih spretnosti • 21
3.1	Petje • 21
3.2	Igranje na glasbila • 24
4	Ljudska pesem • 25
4.1	Ljudska pesem z melodijo • 27
4.2	Ljudska pesem brez melodije • 28
4.3	Besedila ljudskih in avtorskih izštevank • 91
4.4	Uglasbene izštevank • 116
5	Uporaba in izvajanje izštevank v praksi – raziskava • 119
6	Možnosti povezovanja vsebin • 123
6.1	Povezovanje vsebin glasbene in likovne umetnosti • 128
6.2	Povezovanje vsebin glasbene umetnosti in jezika • 129
7	Sklep • 133
	Povzetek • 135
	Abstract • 136
	Viri in literatura • 137
	Recenziji • 147

Za koga so te pesmice?

Alenka Glazer

Za koga so te pesmice?
Koga naj razvesele?
Glej prebrisane dekliče!
Viš jih, zmršene fantiče!
Kje sta, Mojca in Andrej?
Kdo se bo igral naprej?
Ti se skriješ, ti bežiš –
babica, ti pa loviš!

[Saksida, 2017, str. 17]

Predgovor

Tradicija ustnega slovstva in ljudskega izročila je v človeški družbi prisotna že od nekdaj, obstajala je pred tiskano besedo in vizualno komunikacijo, saj je človek socialno bitje in zgodbe, pesmi, izštevanka, uganke so zanj konkretna potreba. Preko njih izmenjuje izkušnje, postavlja vrednote in izraža samega sebe. Ali ni čudovito, da ustno slovstvo in ljudsko izročilo, kljub izumu vse sodobne komunikacijsko-informacijske tehnologije, še vedno igrata pomembno vlogo znotraj kulturne in jezikove tradicije vseh narodov sveta?

Otrokovo okolje je že od rojstva dalje prežeto z besedo in glasbo. Otroci poslušajo besedila, glasove, šume in zvoke iz svojega najožjega okolja do trenutka, ko napoči t. i. občutljivo obdobje in lahko dajo glas lastnemu izražanju.

Pričujoča monografija odpira kurikularno problematiko o vlogi odraslega pri medpodročnem povezovanju umetnosti v vrtcu oz. v šoli, s poudarkom na didaktično-metodičnih izpeljavah treh kurikularnih področij: glasbene, besedne in likovne umetnosti. Posebej je tudi predstavljeno, kako je mogoče pri otroku ustrezno spodbujati različne umetnosti, s poudarkom na glasbeni, in jih glede na starostno stopnjo nadgrajevati.

Uvod

Brez glasbe bi bilo življenje ena sama napaka.

Nietzsche (v Gabrijan, 2021)

Glasba je vsakodnevna spremljevalka človeka od rojstva do smrti. Z njo se srečujemo ob različnih priložnostih in v procesu izobraževanja. Dotakne se nas na poseben način, zato jo različno sprejemamo in doživljamo. Ustvarjalci, skladatelji in pesniki, preprosti delovni ljudje in otroci, so ustvarjali glasbeno bogastvo preteklosti in sedanjosti ter še ustvarjajo kulturne vrednote, ki so nam Slovencem v ponos in nas istovetijo z najkulturnejšimi narodi sveta. Med njimi je tudi slovenska ljudska pesem, ki je del naše zemlje, našega življenja, del slovenske kulturne dediščine, del naše kulturne sedanjosti in prihodnosti. Kot pravi Zmaga Kumer (1996), moraš ljudsko pesem doživeti, da jo lahko vzljubiš, doživiš pa le, če jo znaš poslušati s preprostim srcem. Pisati o tem je izziv vsem, ki so to tematiko ustvarjali, jo izvajali in ohranjali do današnjih dni.

Tema monografije so izštevance, izštevavnice in preštevance v pedagoškem procesu, ki jih izvajamo v predšolskem, osnovnošolskem obdobju, v glasbeni šoli, v srednjih strokovnih šolah pa vse do fakultete. Posebna pozornost je namenjena ohranjanju slovenske kulturne dediščine, ki pri vseh narodih velja za neizmerno bogastvo. Z njim nas nagovori glasba, ki z notnimi zapisi dopolnjuje teoretične ugotovitve in predstavlja pomemben vir glasbene literature za otroke, vzgojitelje, učitelje pa tudi za tiste, ki svoje znanje radi dopolnjujejo z različnimi pristopi uporabe in izvajanja izštevank.

Namen strokovne obravnave opisane tematike je analizirati, predstaviti in utemeljiti pomen izbranih izštevank ob izvajanju različnih oblik ritmičnega dela skozi glasbene dejavnosti na različnih ravneh zahtevnosti, ob tem pa

upoštevati otrokov celostni razvoj na področju glasbenih sposobnosti in spretnosti.

Besedilo je razdeljeno na šest poglavij. Uvodnemu poglavju sledi drugo, namenjeno pregledu razvoja otrokovih glasbenih sposobnosti na področju ritmičnega, melodičnega in harmonskega posluha.

Tretje poglavje obravnava razvoj glasbenih spretnosti. Pri tem izpostavljam petje kot najpogostejšo glasbeno dejavnost, oblikovanje pevskega glasu in igranje na glasbila, s katerimi poustvarjamo glasbene vsebine.

V četrtem poglavju podrobno analiziramo značilnosti slovenske ljudske pesmi, ki je najtesneje povezana z materinščino, saj njena melodika in ritmika ustrezata ljudskemu umetnostnemu čutu. Ob tem izpostavljam značilnosti ljudske pesmi z melodijo in ljudske pesmi brez melodije, pri kateri podrobno predstavimo slovenske ljudske in avtorske izštevank. Glede na izbor ljudskih pesmi brez melodije – izštevank preko primerov navajamo oblike ritmičnega dela z uporabo le-teh. Sledi podpoglavje s primeri slovenskih in tujih ljudskih ter avtorskih izštevank, pri čemer se posvetimo različnim načinom izvajanja izštevank (izrekanje, igranje in spremljava z lastnimi/telesnimi, ritmičnimi, Orffovimi, improviziranimi glasbili in zvočili) ter oblikovanja glasbenih oblik (rondo, kánon). Obsežen je izbor besedil slovenskih ljudskih in avtorskih izštevank ter ljudskih izštevank iz držav, ki mejijo na slovensko ozemlje (hrvaške, italijanske, avstrijske in madžarske izštevank). Poglavje zaključuje preglednica uglasbljenih izštevank slovenskih avtorjev, ki je namenjena kot pripomoček k učnemu gradivu o izvajanju izštevank v pedagoškem procesu.

V petem poglavju predstavljamo raziskavo o izštevankah v pedagoškem procesu (v vrtcu). V raziskavi sta nas zanimala stališče vzgojiteljic in vzgojiteljev o pomenu izštevank za otrokov celostni glasbeni razvoj ter uporaba izštevank v glasbenih dejavnostih in oblikah ritmičnega dela, ki so najpogostejše zastopane v glasbenem poustvarjanju.

V zadnjem, šestem poglavju predstavljamo možnosti povezovanja vsebin likovne umetnosti glasbe in jezika v pedagoškem procesu. Izpostavljam medpodročno povezovanje omenjenih vsebin in medkulturnost kot eno izmed področij, s katerim se srečujemo v današnjem času.

Znanstvena monografija je namenjena vzgojiteljem, učiteljem, staršem in otrokom, ki se v današnjem času srečujejo s slovensko kulturno dediščino ter dediščino, ki nam jo prinašajo ljudje različnih narodnosti. Naši predhodniki so jo skrbno širili in ohranjali skozi ustno ter pisno izročilo, zato je prav, da jo tudi mi ohranjamo za prihodnost naših otrok, v tem primeru s pomočjo izvedbe dejavnosti na področju glasbene umetnosti.

Razvoj glasbenih sposobnosti

*Najbogatejši otrok je siromašen
brez glasbene vzgoje.*

Eviprid (v Klemše, 2008, str. 16)

Glasbeni razvoj je kompleksen proces z izrazitimi individualnimi razlikami med posamezniki. Odvisen je od različnih dejavnikov, podobno kot razvoj otrokovega mišljenja (Slosar, 1995a). Ko govorimo o razvoju glasbenih sposobnosti, se nanašamo na razvoj osnovnih glasbenih sposobnosti, kot sta ritmični in melodični posluš, pa tudi razvoj višjih sposobnosti, kot so harmonski posluš, analitično poslušanje in estetsko oblikovanje ter vrednotenje (Denac, 2012). Opisovanje splošnih stopenj otrokovega glasbenega razvoja po bioloških starostnih obdobjih je izjemno težko. Določitev natančnega časa, kdaj se pri otroku razvije posamezna glasbena sposobnost, je prav tako nemogoče, zato teorije o razvoju stopenj in faz otrokovih glasbenih sposobnosti predstavljajo zgolj okvir (Denac, 2012; Slosar, 1995a).

Glasbeni napredek otroka je odvisen tako od genetskih predispozicij kot tudi od vpliva zvočnega okolja, zato se lahko otrokova prirojena nadarjenost razvije ali zatne v odvisnosti od glasbeno spodbudnega okolja, pri čemer genetika določa meje tega razvoja. Pomembno je, da otroci v zgodnjih letih prejmejo bogate in raznolike zvočne dražljaje ter številne priložnosti za glasbeno izražanje. Poleg genetike in okolja pa je pomembno tudi aktivno sodelovanje v otrokovih glasbenih dejavnostih, ki omogoča razvoj predispozicij v dejanske glasbene sposobnosti, tako osnovne glasbene sposobnosti, kot sta melodični in ritmični posluš, kot višje ravni sposobnosti, kot so harmonski posluš, analitično poslušanje ter estetsko oblikovanje in vrednotenje (Denac, 2002; Sicherl-Kafol, 2001a; Welch, 1998).

Rosamund Shuter-Dyson in Clive Gabriel (1981) sta prikazala splošen pregled glasbenega razvoja otrok od trenutka rojstva do dopolnjenega sedemnajstega leta. Shematski opis otrokovega glasbenega razvoja (glej preglednico 1) nakazuje, da se temeljne glasbene sposobnosti, kot sta ritmična in melodična, izpopolnjujejo z rastjo otroka. Nato se razvijajo glasbene sposobnosti višjega reda, vključno s harmonskim posluhom po devetem letu starosti. Povprečno razviti otroci razvijejo sposobnosti razumevanja, vrednotenja glasbe ter izražanja v lastni produkciji ali reprodukciji. Temeljne glasbene sposobnosti se razvijajo v predšolskem in prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, medtem ko se razvoj glasbenih sposobnosti višjega reda začne od drugega izobraževalnega obdobja dalje, in sicer v četrtem ali petem razredu, ter se nadaljuje še na srednji stopnji šolanja. Po mnenju Slosarja (1995a, str. 37) se pojavi nekakšna »glasbena zrelost« v obdobju med sedemnajstim in osemnajstim letom starosti, zaradi česar se poudarja pomembnost pouka glasbene umetnosti med otrokovim zorenjem za celostni glasbeni razvoj.

Preglednica 1 Pregled glasbenega razvoja (Shuter-Dyson in Gabriel, 1981, str. 159)

Starost v letih	
0–1	Reakcije na zvok
1–2	Spontano ustvarjanje glasbe
2–3	Začetek produciranja pesmi, ki jih otrok sliši
3–4	Ustvarjanje splošnega načrta melodije Razvoj absolutnega posluha, če se otrok uči igranja na instrument
4–5	Razlikovanje med višinami tonov in zmožnost reprodukcije preprostega ritmičnega vzorca s ploskanjem ali igranjem na instrument
5–6	Razumevanje pojmov »glasneje«, »tiše« Sposobnost ločevanja »enakega« od »različnega« v lažjem melodičnem ali ritmičnem vzorcu
6–7	Izboljšanje posluha pri petju Boljše dojetje tonalne kot atonalne glasbe
7–8	Zmožnost prepoznavanja konsonance ¹ v nasprotju z disonanco ²
8–9	Izboljšanje izvajanja ritmičnih vzorcev
9–10	Izboljšanje ritmične percepcije ³ in glasbenega spomina Usvojitev dvodelne glasbene oblike Občutek za kadence ⁴
10–11	Oblikovanje občutka za večglasje (harmonijo)
12–17	Izboljšanje kognitivnega in čustvenega reagiranja na glasbo

Opombe: ¹ Blagoglasno razmerje dveh ali več tonov. ² Neblagoglasno razmerje dveh ali več tonov. ³ Ritmično zaznavanje. ⁴ Zaporedje akordov, s katerimi se končuje glasbena misel, skladba.

2.1 Razvoj ritmičnega posluha

Ritem po Platonovem pojmovanju predstavlja urejenost v gibanju skozi natančno sekvenco tonov in zvokov. V vsakdanjem življenju ta ritmična struktura deluje kot temeljno načelo gibanja, ki oblikuje osnovo za raznoliko gibanje v hoji, dihanju, utripu srca, govoru, izmenjavi dneva in noči, premiku ure ter drugih kontekstih (Tomašič, 2003, str. 17). Pojem ritem Dalcroz (v Pesek, 1997, str. 126) uporablja kot sinonim za vzpostavljanje ravnotežja in razmerja valovanja med telesom, umom ter občutki, hkrati pa ureja odnos med zavednim in nezavednim gibanjem. Po njegovem mnenju ritem obstaja v kontekstu časa, prostora in gibanja, deluje pa med številnimi elementi gibanja. Različni avtorji (Denac, 2002; Mirković Radoš, 1983; Oblak, 2007; Tomašič, 2003; Voglar, 1987) so mnenja, da ritem odpira vpogled v naravo pesmi in njen utrip, igra pa pomembno vlogo pri dojemljanju glasbe otrok. Otroci pogosto izražajo svoj odziv na ritem preko plesa, saj jih ritmična struktura lahko pomirja, razveseljuje ali v njih spodbudi radoživost, brezskrbnost, energičnost, veselje ... Raznovrstne ritmične značilnosti, od enakomernega in ponavljajočega se ritma do kompleksnih ritmičnih variacij, imajo moč privabiti otroke k poslušanju in uživanju v glasbi.

Razvoj ritmičnega posluha predstavlja kompleksen in dinamičen proces, ki se odvija v različnih fazah človekovega spoznavno-čutnega razvoja. Ključna vloga ritmičnega posluha se nahaja v sposobnosti zaznavanja, razumevanja ter usklajevanja ritmičnih vzorcev znotraj zvočnega okolja. Številne nevropsihološke raziskave (Mirković Radoš, 1983; Motte-Haber, 1990; Shuter-Dyson in Gabriel, 1981) so razkrile, da se osnovne sposobnosti ritmičnega posluha začnejo razvijati že v zgodnjem otroštvu, s poudarkom na povezavi med slušnim zaznavanjem in gibalnimi spretnostmi. Med ključnimi dejavniki, ki vplivajo na razvoj ritmičnega posluha, je interakcija med genetskimi predispozicijami in spodbudami okolja, v katerem otrok odrašča. Poleg tega pa mnogi otroci svoj glasbeni potencial razvijejo šele v procesu sistematičnega in kontinuiranega glasbenega pouka. Raziskovalci na področju psihologije glasbenega razvoja, kot sta Helmuit Moog (1976a) in Helga de la Motte-Haber (1990), so soglasni v tem, da se glasbene sposobnosti pri otrocih pojavijo pred drugimi sposobnostmi. Nekateri otroci sprva ne kažejo glasbenih sposobnosti, kar ne pomeni, da jih otrok, pri katerem jih nismo opazili, nujno nima. Razumevanje nevrobioloških mehanizmov, ki stojijo za obdelavo ritmičnih informacij v možganih, omogoča boljši vpogled v procese, ki so ključni za oblikovanje ritmičnega posluha (Motte-Haber, 1990). Ritem nedvomno spada med ključne glasbene sposobnosti, saj je njegovo delovanje bistveno pri skoraj vsaki glasbeni dejavnosti (Voglar, 1987).

Barbara Kopačin (2014, 2016) je ugotavljala, da izpostavljenost glasbi in ritmu v zgodnjem otroštvu lahko pozitivno vpliva tudi na razvoj spoznavnih sposobnosti. Takrat se večini otrok naravno razvije občutek za ritem, vendar obstaja tudi skupina takih, kot smo omenili predhodno (Moog, 1976b; Motte-Haber, 1990), ki te sposobnosti ne kažejo. Otroci se običajno spontano prilagajajo ritmu, vendar nekateri težje zaznavajo ritmične elemente, kar se odraža v njihovem drugačnem gibanju (Zagorc idr., 2013, str. 31). Otroci izražajo glasbeno čebljanje kmalu po rojstvu, pri čemer ločimo ritmično in melodično čebljanje. Razvoj ritmičnega čebljanja vključuje gibanje delov telesa in ponavljanje ritmičnih vzorcev. Postopoma pridobivajo občutek za metrum in tempo ter razvijajo ritmične sposobnosti (Moog, 1976b; Pesek, 1997). Po začetnem spontanem gibnem odzivanju na zvok ali glasbo, ki je s slednjo nekoordinirano, postajajo reakcije dojenčkov vedno bolj koordinirane z značajem zvokov in glasbe. V petem in šestem mesecu se pojavi pomemben napredek v razvoju slušno zaznavnih procesov, ki se kaže v večji diferenciaciji zvokov (Moog, 1976b). Po šestem mesecu se začnejo pojavljati poskusi reprodukcije zunanjih zvočnih vtisov: najprej z grobo imitacijo posameznih zlogov, ki ji sledita njihovo podvajanje in ponavljanje, v katerem opazimo tudi spremembe v ritmu. Otroci se ob glasbi pričnejo gibati in zibati, kar spodbudi vsaka glasba, ne glede na svoj značaj. V prvem letu starosti otroci nadaljujejo s čebljanjem, ki je sestavljeno iz različnih nejasnih ritmičnih vzorcev, pavze pa so tam, kjer se pojavi potreba po vdihu. Ritmično delovanje se pri otrocih praviloma začne pojavljati po prvem letu starosti. Pomembna ritmična delovanja vključujejo podelitev dobe, izpustitev dobe, imitacijo ritmičnih vzorcev ter ritmično gibanje ali udarjanje ob glasbi. Razvoj ritmičnih sposobnosti se poveča v drugem letu otrokove starosti (Denac, 2002). Moog (1976a) ugotavlja, da se desetina otrok, starih med 18 in 24 meseci, lahko krajši čas giblje ob ritmu glasbe. Otroci se še učijo obnoviti ritem, vendar imajo težave s trajanjem mere in prilagajanjem gibanja spremembam v ritmu (Denac, 2002, str. 25). V drugem letu starosti se močno poveča količina in raznovrstnost gibnega reagiranja na glasbo (nihanje stopala, dviganje in spuščanje pet, premikanje kolen ...). Otroci že pri sedenju brez težav izražajo glasbene občutke s poskakovanjem, z mahanjem z rokami in ritmičnim gibanjem zgornjega dela trupa. Kljub temu pa do tretjega leta starosti še ne izvajajo ritmičnih gibov v skladu z glasbo (Campbell, 2004, str. 100). Med tretjim in četrtem letom prevzame prevlado nad gibom petje, čeprav je gibanje še vedno pomembna oblika odzivanja na glasbo. Otroci, stari med štiri in pet let, naj bi že imeli sposobnost ponavljati preproste ritmične vzorce s ploskanjem (Moog, 1976b). Sposobnost sinhroniziranega gibanja z glasbo je za otroke, mlajše od petih let, težka. Otroci v tem obdobju

preizkušajo zaznavanje ritma s ploskanjem ali z udarjanjem ob boben, vendar imajo težave s trajnimi razmerji in z razumevanjem ritma (Motte-Haber, 1990, str. 329). Med petim in šestim letom naj bi otroci začeli razumeti pojme glasnost in tišina ter enakost in raznolikost v preprostih ritmičnih vzorcih. V tem starostnem obdobju naj bi že pravilno ponovili od tri do štiri udarce ritma, vendar naj bi imeli še vedno težave s taktovskimi dobami in tridelnim taktom. Razlikovanje med ritmičnimi elementi postaja boljše s starostjo, vendar otroci v petem in šestem letu še vedno težko prilagajajo gibe spremembam v ritmu (Moog, 1976a; Shuter-Dyson in Gabriel, 1981; Zadnik, 2005). Razvoj ritmičnih sposobnosti je povezan z dozorevanjem, pri čemer otroci ob vstopu v osnovno šolo še nekaj časa izkazujejo zanimanje za glasbo predvsem z živahnimi ritmi, ki spodbujajo gibanje (Motte-Haber, 1990). Med šestim in devetim letom je ritmični razvoj hiter in intenziven. Začenja se razvoj glasbenih sposobnosti višjega reda (Shuter-Dyson, 1999; Slosar, 1995a).

V predšolskem obdobju, ko otroci razvijajo osnovne ritmične sposobnosti skozi interakcijo z zvočnim okoljem, je poudarjena vloga aktivnosti, kot so poslušanje glasbe, igranje na lastna in druga ritmična glasbila ter sodelovanje v skupinskih glasbenih dejavnostih. Nadaljevanje ritmičnega razvoja v osnovnošolskem obdobju prinaša kompleksnejše izzive, povezane z razumevanjem strukturiranega ritma in visoko stopnjo ritmične natančnosti. Pri raziskavah na področju razvoja ritmičnega posluha si avtorji niso enotni. Nekateri dajejo, glede na to, da gibanje spremlja vsako otrokovo aktivnost, prednost ritmičnemu posluhu (Bentley, 1966; Révész, 2001), drugi melodiji, češ da ritem v otroških telesnih aktivnostih nima nič ali zelo malo skupnega z glasbenim ritmom in da se kvalitativno razlikujeta (Wing, 1971).

2.2 Razvoj melodičnega posluha

Raziskave o slušni zaznavi novorojenčkov (Mirković Radoš, 1983; Moog, 1976b; Shuter-Dyson in Gabriel, 1981) so potrdile, da imajo ti sposobnost zaznavanja zvoka takoj po rojstvu. Med strokovnjaki, kot so psihologi, avdiologi in drugi (Brackbill idr., 1966; Bench, 1969, v Slosar, 1995a) obstajajo različna mnenja glede učinkov različnih zvokov na novorojenčka. Vendar se strinjajo, da se novorojenčki bolje počutijo v prisotnosti zvokov kot v popolni tišini. Materin glas otrok prepozna pri približno štirinajstih tednih. Njeno petje mu je ljubše od drugih zvokov, saj mu to predstavlja komunikacijo z materjo. V tem času je dojenček že sposoben ugotoviti smer zvoka, kar dokazuje s pogledom proti zvočilu. Po šestem mesecu se začnejo pojavljati poskusi reprodukcije zunanjih zvočnih vtisov: najprej z grobo imitacijo posameznih zlogov, ki ji sledita njihovo podvajanje in ponavljanje, v katerem opazimo že spremembe v višini

tonov in ritmu (Moog, 1976b). Moog (1976a) piše, da se devetmesečni dojenčki različno odzivajo na glasbo, bodisi prijetno bodisi neprijetno, in v tem obdobju začnejo tudi vokalizirati in čebljati, kar je znak njihovega zadovoljstva. Čebljanje je sestavljeno iz tonov različnih višin, izvedenih na enem vokalu ali na manjšem številu zlogov. Moog razlikuje med neglasbenim čebljanjem, ki je predhodnik govora, in glasbenim čebljanjem, ki se pojavi kot odziv na glasbo, vendar ni ritmično organizirano in vključuje zvoke različnih višin na enem samem samoglasniku ali zlogu. Nadalje piše, da melodije glasbenega čebljanja ne kažejo podobnosti s poslušano glasbo in imajo še nejasne melodične ter ritmične organizacije, pavze so npr. tam, kjer se pojavi potreba po vdihu. V prvem letu starosti se zgodi velik napredek v glasbenem razvoju, poleg gibnega še zvočno odzivanje na glasbene dražljaje. Okoli drugega leta starosti otroci začnejo posnemati pesmi, najprej se osredotočijo na besedilo in ne toliko na ritem ali melodijo. Sčasoma začnejo posnemati tudi melodijo, vendar so peti intervali manj natančni kot v dejanski melodiji. V drugem letu se začnejo pojavljati tudi »spontane pesmi« (Slosar, 1995a, str. 33), njihova pogostost pa se povečuje okoli tretjega leta starosti.

Proces razvoja »spontane pesmi« lahko razložimo s Piagetovo teorijo vključevanja (asimilacije) in prilagoditve (akomodacije). Otrok vključuje glasbene elemente iz okolja v svojo shemo »spontane pesmi«. Če otrok teh glasbenih vzorcev ne more vključiti v svoje že obstoječe sheme, ustvari nove – proces prilagoditve. Na ta način se obris njegove »spontane pesmi« vedno bolj približuje oblikam naučenih pesmi (Slosar, 1995a). Tako ustvarja nove pesmi, ki jih Moog (1976b, str. 44) imenuje »potpourri« pesmi. Te imajo izposojeno ritem, melodijo ali pa tudi dele besedila. Gre za nekakšna zlitja ter kombinacije spontanih in naučenih pesmi. Vendar spontanega ustvarjanja pesmi otroci ne opustijo, kljub temu da znajo zapeti že nekaj naučenih otroških pesmi. Dominantno vlogo ima besedilo, ritem in melodija sta še vedno nekaj abstraktnega. Med tretjim in četrtem letom prevladujočo vlogo nasproti gibu prevzame petje, čeprav je gibanje še vedno pomembna oblika odzivanja na glasbo. Petje v tem obdobju postane namreč del domišljjskih iger (Piaget, 1952). Čeprav se količina gibanja, povezanega z glasbo, s starostjo zmanjšuje, se njegova pestrost povečuje. Melodija in ritem pri posnemanju pesmi postajata vse podobnejša pravim pesmim. Kmalu za tem se otrok začne ukvarjati tudi z domišljjskim petjem, pri čemer iz več znanih pesmi sestavlja novo.

Ksenija Mirković Radoš (1983) piše, da se razvoj melodičnega posluha odvija v dveh fazah. Na začetku otrok zazna le splošno obliko in smer melodije, medtem ko v drugi fazi prepozna in reproducira intervale ter odnose, ki tvorijo melodijo. Otroci imajo več težav pri drugi fazi, saj še nimajo razvite

prostorske predstave in ne obvladujejo harmonskih ter tonskih konceptov (Mirković Radoš, 1983). Po ugotovitvah različnih strokovnjakov (Shuter-Dyson, 1999; Shuter-Dyson in Gabriel, 1981) naj bi otroci, stari med štiri in pet let, že imeli sposobnost razločevati tonske višine. Med petim in šestim letom naj bi otroci začeli razumeti pojma glasnost in tišina ter pojma enakost in razno-likost v preprostih tonalnih vzorcih. Tudi Slosar (1995a) ugotavlja podobno, in sicer da imajo tri- in štiriletni otroci še težave pri razlikovanju tonov po višini, pet- in šestletni pa takoj ugotovijo, ali sta dva tona enaka ali različna, dokler ne usvojijo pojma višje – nižje, pa smer gibanja intervala težje poimenujejo. Razvoj melodičnega posluha pri predšolskih otrocih predstavlja kompleksen proces, osredotočen na zmožnost zaznavanja, razumevanja in ustvarjanja melodičnih struktur. V tem obdobju se začne oblikovanje osnovnih melo- dičnih veščin, ki so ključne za celovito glasbeno dožemanje. Otroci postopoma razvijajo sposobnosti razlikovanja višin tonov, prepoznavanja melodij ter posnemanja melodičnih vzorcev. Hargreavesova (1986) raziskava razvoja spontanega petja govori o tem, da je v začetni fazi petje sestavljeno iz kratkih melodičnih fraz, brez fiksiiranih tonskih višin v malih nenatančnih intervalih, ki se ponavljajo v nedogled. Melodičen in ritmičen obris motiva v grobem osta- ja nespremenjen, spreminjajo se tonske višine. Tudi Moog (1976a) ugotavlja podobno, in sicer da se razvoj melodičnega posluha in občutka za tonaliteto odvija med šestim ter devetim letom starosti in predstavlja temelj za razvoj harmonskega posluha, ki se nadaljuje v desetem in enajstem letu, ko se razvi- ja sposobnost vertikalnega poslušanja.

Če povzamemo najpomembnejše ugotovitve glasbenega razvoja v smis- lu razvoja osnovnih glasbenih sposobnosti, lahko opazimo, da razvoj melo- dičnega posluha napreduje od splošnega in nejasnega čutnega zaznavanja celote k postopnemu razumevanju posameznih delov, ki se kasneje umesti- jo na višji ravni. V procesu oblikovanja melodičnega posluha, ki predstavlja sposobnost posameznika, da prepozna, razume in interpretira melodične elemente glasbe, kot so tonalni vzorci, intervali med toni, melodične linije in harmonski odnosi, lahko opredelimo dve temeljni stopnji: prvo, kjer otrok za- zna in reproducira splošno obliko ter smer melodije, pri čemer še ne razlikuje višine posameznih tonov, ter drugo, kjer otrok prepozna in natančno repro- ducira intervale, ki tvorijo melodijo. Prehod med tema stopnjama je posledica spoznavnega razvoja. Veliko avtorjev (Mirković Radoš, 1983; Moog, 1976a; Shuter-Dyson, 1999; Shuter-Dyson in Gabriel, 1981) meni, da je sposobnost analitičnega razlikovanja intervalov ključna za nadaljnji glasbeni napredek, kar se kaže v razvoju naprednejših glasbenih sposobnosti. Oblikovanje za-

vesti o tonaliteti, ki se pojavi med šestim in devetim letom, je temelj za razvoj harmonskega posluha in sposobnosti harmonskega vrednotenja.

2.3 Razvoj harmonskega posluha

Razvoj harmonskega posluha, kot piše Slosar (1995a) ni bil tako intenzivno raziskovan kot razvoj ritmičnega in melodičnega posluha. Raziskave so se osredotočale predvsem na razumevanje čutnega dojetja melodije v večglasju ter na razvijanje zasnove ubranega (konsonanca) in neubranega sozvočja (disonance). Vendar pa je bilo manj pozornosti namenjene senzibilizaciji za ustrezno harmonizacijo melodij (Slosar, 1995a, str. 36).

Razvoj harmonskega posluha je ključna sestavina glasbenega izobraževanja, ki omogoča posamezniku, da prepozna, razume in interpretira harmonske strukture v glasbi. Harmonski posluh vključuje sposobnost zaznavanja akordov, intervalov v okviru akordov, tonaliteta (dur, mol), vokalnih, pevskih, instrumentalnih in vokalno-instrumentalnih zasedb ter splošne harmonske strukture skladb (oblikovnih delov v glasbi in glasbenih oblik). Razvijanje harmonskega posluha prispeva k glasbeni pismenosti, omogoča boljše razumevanje kompleksnosti glasbenih kompozicij ter podpira glasbenike pri ustvarjanju in interpretaciji glasbe (Moog, 1976a; Oblak, 2001; Pesek, 1995, 1997; Sloboda, 2005; Slosar, 1995b).

Kot piše Katarina Zadnik (2019, str. 105), se intenzivni razvoj harmonskega posluha začne v obdobju formalnogičnega mišljenja, med desetim in dvanajstim letom starosti, in je povezan z razumevanjem glasbeno-harmonskih kategorij ter pravil. Začetki razvoja harmonskega posluha segajo že v predšolsko obdobje, kjer petje pesmi ob spremljavi klavirja ali Orffovih glasbil otroka usmerja v tonalni sistem dur-mol, ki je osrednji sistem v zahodni glasbeni kulturi. V predšolskem obdobju ta poteka predvsem skozi naravno izpostavljenost glasbi, poslušanje pesmic, igranje z zvočnimi igračami ter preproste glasbene dejavnosti izvajanja in ustvarjanja. V tem obdobju je poudarek na spodbujanju poslušanja, razumevanja in uživanja v zvokih okoliškega sveta ter glasbi kot pomembnem izraznem sredstvu. Kljub temu da so otroci v tem obdobju še precej mladi za podrobno razumevanje glasbene teorije, se njihov harmonski posluh razvija na nekaterih osnovnih ravneh. Na stopnji formalnogičnega mišljenja otrok razlikuje harmonije glede na zvočno barvo kot konsonance, ki tvorijo prijetno sozvočje, in disonance, ki ustvarjajo napetost in nelagodje. V osnovni šoli se razvoj harmonskega posluha nadaljuje in postaja sistematičnejši, pri čemer igra zelo pomembno vlogo pouk glasbene umetnosti z izvajanjem glasbenih dejavnosti izvajanja, poslušanja in ustvarjanja ob in v glasbi (Pesek, 1997; Sicherl-Kafol, 2015; Slosar, 1995a; 2007; Voglar,

1980; Zadnik, 2019). Raziskava Mary Louise Serafine (1988) je pokazala, da se občutek za tonalni center postopoma razvija in se končno utrdi med desetim in enajstim letom starosti. V primerih, kjer je glasbeno izobraževanje otrok v predšolskem obdobju in v prvem triletju vzgojno-izobraževalnega obdobja intenzivno, pa se zavest o tonaliteti lahko razvije že pri osmih letih.

Razvoj glasbenih spretnosti

*Glasba nas notranje bogati, razveseljuje, tolaži,
povezuje nas z drugimi prijatelji glasbe,
seznanja nas z zakonitostmi narave in življenja.*
Slosar (1993, str. 1)

V sklopu glasbenih aktivnosti, ki vključujejo izvajanje, poslušanje ter ustvarjanje ob in v glasbi, spodbujamo razvoj glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanja pri predšolskih otrocih ter učencih in dosegamo učne cilje na različnih področjih – spoznavnem, čustveno-motivacijskem in telesno gibalnem. Razvoj glasbenih spretnosti je zelo razgiban proces, ki zahteva čas, predanost izvajanju glasbenih dejavnosti in vajo. Ne glede na to, ali gre za učenje petja ali igranja na glasbila, je pot do izpopolnjenih glasbenih spretnosti dolga in zahtevna. Redno izvajanje glasbenih dejavnosti je ključnega pomena tudi pri razvoju glasbenih spretnosti pri vsakemu posamezniku in mu sčasoma omogoča, da se pri izvajanju glasbe izrazi na avtentičnejši in izrazitejši način. (Bastian, 1998; Campbell, 2004; Čebulc, 2009; Denac, 2002; Kopačin in Birs, 2022; Oblak, 2001; Sicherl-Kafol, 2001b, 2015; Slosar, 2002, 2007, 2008; Tierney idr., 2015).

3.1 Petje

Zborovsko petje je v Sloveniji najmnogičnejša ljubiteljska kulturno-umetniška dejavnost, saj imamo od 2.500 do 3.000 pevskih zborov, okoli 1.300 zborovodij in približno 80.000 pevcev (Slovenska tiskovna agencija, 2021).

Tudi v pedagoškem procesu glasbene umetnosti v predšolskem in prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole se petje izpostavlja kot temeljna glasbena dejavnost. Petje, ki je melodično in ritmično natančno iz-

vajanje vokalnega dela z upoštevanjem vseh elementov interpretacije, ne le zadovoljuje potrebo po individualnem izražanju, temveč spodbuja tudi skupinsko muziciranje. Ta aktivnost pomembno vpliva na razvoj temeljnih glasbenih sposobnosti, kot sta ritmični in melodični posluh, hkrati pa krepi sposobnost estetskega doživljanja glasbe (Denac, 2010; Pesek, 1997; Rojko, 2012; Sicherl-Kafol, 2015; Slosar, 2007). Slosar (1999, str. 11) predlaga, naj pedagoški proces glasbene umetnosti v predšolskem in prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju temelji na petju, ki je temelj slovenskega glasbenega izročila. Le tako bomo s petjem razvijali, kot piše Slosar (1999, str. 11), trajno ljubezen do pevske kulture in našega pevskega izročila, zaznavanje in vrednotenje doživetega petja, zvočno mišljenje ter melodični in ritmični posluh. S petjem bomo izboljšali tudi našo pevsko in govorno tehniko ter vplivali na pravilno in jasno izgovorjavo ter tekoč govor. Nezanemarljiv je vpliv petja tudi na sposobnost slišane in zavestnega dojemana elementov interpretacije ter njihove uporabe za oblikovanje doživete interpretacije pesmi, s čimer se oblikujejo tudi čut za estetiko, glasbeni vrednostni sistem, glasbeni besednjak ter sposobnost poglobitve v glasbene vsebine in orientacije ter vrednotenje slikovnih in grafičnih zapisov melodije. Nenazadnje pa s petjem spodbujamo tudi ustvarjalnost, predvsem z vidika interpretacije zapete pesmi, izmišljanja melodije, besedila ali obojega, dopolnjevanja ali spreminjanja melodije.

Tudi Albinca Pesek (1997, str. 147) piše, da je izvajanje glasbene dejavnosti, kot je petje, enako pomembno kot poslušanje glasbe in ples. Otroci začnejo svojo sposobnost petja razvijati že ob rojstvu. Veliko njihovih zvokov, vključno z jokom, ima glasbeni element, saj vključujejo ritmične tone različnih višin in jakosti. Te zgodnje vokalizacije so temelj za razvoj petja in govora. Med odraščanjem otroci postopoma pridobivajo nadzor nad svojim glasom in eksperimentirajo z njim. Tudi drugi avtorji (Denac, 2010; Oblak, 2007; Pesek, 1997; Sicherl-Kafol, 2001b; Slosar, 1995b) pišejo o tem, da se razvoj petja začne z opazovanjem in s poslušanjem odraslih. Pomembno je, da je pesem v življenju otrok prisotna v vsakdanjem življenju kot nekaj samoumevnega, da z otroki pojemo zelo izrazno in čutno, z natančnimi tonskimi višinami in brezhibnim ritmom, s čisto dikcijo, pravilnim dihanjem in pevsko držo. Otroke učimo peti z zgledom, moramo jim pokazati, da nas petje zanima in da ob tem uživamo, kar bo zagotovo vplivalo na njihov odnos do petja.

V predšolskem obdobju začnemo z izbiranjem pesmi, ki imajo manjši tonski obseg, in jih prilagajamo otrokovemu naravnemu pevskemu obsegu. Postopoma širimo tonski obseg na šest tonov in eno oktavo. Na začetku uporabljamo pesmi s tremi, štirimi in petimi toni. Središče otrokovega glasovnega obsega je na enočrtanem tonu »g«, čeprav se lahko to razlikuje od otroka

do otroka. Pomembno je, da pesem pojemo v zapisani intonaciji in da si pred vsakim petjem damo intonacijo. Seveda pa moramo izbirati take pesmi, ki izražajo različna razpoloženja in imajo estetsko vrednost, v katerih se besede, melodični in ritmični vzorci ponavljajo. Besedila pesmi morajo biti razumljiva in taka, da si jih otroci hitro zapomnijo. Repertoar pesmi lahko razširimo z novimi, kratkimi pesmimi različnih razpoloženj in tem, predvsem pa izbiramo take pesmi, ki so za otroke zanimive in jih lahko razumejo. Take pesmi, ki imajo ponavljajoče se dele, pa so zelo primerne tudi za urjenje intonacije. Otroci morajo prvič doživeti pesem kot celoto in usvajanje le-te v zgodnjem otroštvu, od drugega do sedmega leta starosti, mora biti celostno (Denac, 2010; Pesek, 1997).

Večina dveletnikov začne spontano peti. Odrasli bi morali pri otrocih take poskuse petja spodbujati in odobravati. Pesmice, ki jih izvajamo pri tej starosti otrok, pa naj ne bi vključevale harmonskih spremljav, saj lahko te otroke zmedejo. Na tej stopnji otrokovega razvoja naj bi bil pevski repertoar za njih preprost. Večina tri- in štiriletnih otrok že spontano ter precej intonančno čisto prepevajo bodisi v parih bodisi v manjših skupinah, sposobni pa so peti tudi sami. Nekateri morda še zaostajajo pri petju v skupini ali pojejo drugačne besede. Starši in vzgojitelji bi morali otrokom vedno zagotoviti priložnost za petje, vendar jih ne bi smeli siliti k temu. Otroci tudi radi prepevajo pesmi, ki so jih ustvarili sami. Večino pesmi je mogoče spremljati z enostavnimi harmonskimi spremljavami s klavirjem, kitaro ali ritmično z drugimi manjšimi instrumenti. Pet- in šestletni otroci že znajo prepoznati ter zapeti raznoliko zbirko pesmi, se zelo zabavajo v ustvarjanju pesmi, ki se nanašajo na vsakodnevne dogodke, in začenjajo razvijati sposobnost kritičnega ocenjevanja svojega petja ter petja starejših. Na tej stopnji razvoja zelo uživajo v izvajanju izštevank in sodelovanju v glasbenih didaktičnih igrah, kjer aktivno sodelujejo (Pesek, 1997).

Slosar (1999, str. 11) piše, da pravilno petje ni nekaj, kar nam bi bilo naravno dano, ampak je spretnost, ki se je moramo naučiti. Kultivirano petje zahteva sproščeno telo, pravilno pevsko dihanje in pevsko oporo ter jasno izgovarjanje glasov, zlogov in besed. Za sprostitev telesnih mišic, mišic grla, vratu in obraza obstajajo posebne vaje, ki jih moramo prilagajati otrokovemu razvoju. Otroke je treba spodbujati, da med petjem ohranjajo sproščeno držo obraza, ki vključuje rahlo odprta usta (zgornja ustnica ne pokriva zob). Takšna drža obraza in njegove mimike pozitivno vpliva na kvaliteto glasu, intonacijo, jasnost izgovorjave ter splošno počutje.

3.2 Igranje na glasbila

Z igranjem na glasbila se otrok razvija na kognitivnem, afektivnem in psihomotoričnem področju glasbe. Omogoča mu razvijanje glasbene ustvarjalnosti, improviziranje z glasbili in domišljjski svet (Pesek, 1997). Glasbila v glasbene dejavnosti uvajamo postopno in sistematično. Pri tem upoštevamo naslednje kriterije: splošni kriterij, namen ter razvojno primernost in učne potrebe (Borota, 2013, str. 94). Z igranjem na ritmična in melodična glasbila otrok razvija melodični ter ritmični posluš, drobno motoriko, pravilno izvajalsko tehniko, skupinsko muzicira, samostojno izbira glasbila pri oblikovanju zvočnih vsebin in predstav, eksperimentira z zvokom, izvaja ritmični in melodični ostinato ter odmev, izvaja spremljave na osnovi mere, ritma pesmi in ostinatnega motiva ter večglasne ritmične spremljave, reproducira in ustvarja ritmične ter melodične motive (Denac, 2010, str. 58), igra poudarjene in nepoudarjene dobe, dinamične spremembe, dodaja zvočne efekte za spremljanje pesmi (Pesek, 1997, str. 151), izvaja eno- in dvoglasen bordun, spremljavo po slikovnem/notnem zapisu ali ob glasbenem posnetku (Borota, 2013, str. 100).

Elementarna tehnika igranja na glasbila otroku omogoča poustvarjalno igranje na glasbila. Dejavnosti igranja na glasbila so povezane z igranjem spremljave k peti pesmi in ritmični izreki. Otroci lahko spremlja in igra na lastna/telesna glasbila, ritmična in melodična glasbila Orffovega instrumentarija, otroška ljudska glasbila in zvočila, improvizirana glasbila, klasična glasbila in na glasbila percussion plus (Borota, 2013).

Z izbiro različnih glasbil otroku omogočamo, da s poustvarjanjem ponazarja razlike v glasbenem izražanju in razvija občutljivost na zvoke. Z igranjem na glasbila izpolnjuje tehniko igranja na glasbila, razvija spretnost, zvočnost, ritmično koordinacijo in igro (Denac, 2010).

Ljudska pesem

*Narodna pesem je naša pristna, ne zlagana podoba.
Poznati jo moramo. Vsak narod mora poznati samega sebe,
če hoče ohraniti svojo prvobitnost.*
Kunaver, (1984, str. 5)

Besedna zveza ljudska pesem kot strokovni izraz je na Slovenskem prišla v rabo po drugi svetovni vojni namesto starejšega izraza narodna pesem. V slovenskem jeziku se samostalnik pesem pojavlja v zvezi z glagolom peti. Slovenci smo ljudske pesmi peli že davno prej, preden je prvi slovenski pesnik zapisal svoje misli in čustva v obliki verzov ter jih objavil v tisku. Ljudska pesem ni utihnila ob nastanku umetne poezije, ki se ne poje. V ljudski pesmi pa je melodija nepogrešljiva sestavina (Kumer, 1996, str. 9). Mira Omerzel Terlep (1984, str. 4) navaja, da se ljudska glasba od umetne razlikuje v načinu izražanja, v jeziku, ki je poln tipičnih okrasnih pridevnikov in prispodob, v melodičnem in harmonskem izrazu, ki je velikokrat v nasprotju s »šolsko« klasično harmonijo, v nenavadnem križanju glasov, v mnogokrat značilno ozkem tonskem obsegu, v značilnem svobodnem ritmu in načinu petja. Vodušek (2003, str. 37) ljudsko pesem označuje s temi besedami: »Pojem ljudske pesmi naj po našem mnenju obsega vse ustaljenejšje spontane glasbeno-vokalne pojave, celo tudi vriskanje, ki je različno v posameznih pokrajinah in večkrat tudi ne nastopa samo zase, temveč je ritmična sestavina pesmi (ponekod na Štajerskem) ali pa njeno normalno dopolnilo (v Reziji).« Ljudska pesem obsega vse pesniške izraze, ki so razširjeni med različnimi družbenimi skupinami in za katere je značilna predvsem spontana, nezavedno premišljena, nešolana in improvizacijska narava tako pri samem ustvarjanju kot tudi pri prenašanju ter širjenju, v nasprotju z razmeroma zavedno, organizirano, šola-

no in fiksirano dejavnostjo ob nastanku in obnavljanju umetne poezije (Vođušek, 2003). Zmaga Kumer (1996, str. 13–14) ljudsko pesem označuje takole: »Ljudska pesem je tisti del vokalne glasbene kulture, ki nastaja kot stvaritev posameznika, živi pa v skupnosti, in sicer tisti, za katero je značilna pretežno spontana, ne zavestno premišljena, pretežno nešolana, improvizatorična ustvarjalna in poustvarjalna dejavnost. Čeprav podvržena spremembam, pa vendar ohranja tudi sestavine, ki pripadajo dediščini iz minulih dob. Nekatere njene vsebinske sestavine so pogojene geografsko, sociološko, zgodovinsko in jezikovno ter so na primerih na posameznem območju občutene kot etnične ali krajevne značilnosti.«

Mira Omerzel Terlep (1984, str. 3–4) v svojem raziskovanju poudarja, da je ljudska glasba inherentno povezana z načinom življenja in s kulturo vsakega ljudstva. Kljub temu je redko mogoče nedvoumno določiti kraj in čas nastanka ljudskega izročila, kamor sodi tudi ljudska pesem, saj se le-to nenehno spreminja in prilagaja trenutnemu okusu časa. Avtorica izpostavlja, da definicijo ljudskosti lahko opišemo s tem, kaj ljudstvo poje, igra ali pleše. Ljudskost določata uporabnost in pogostost. Glasba, ki jo označujemo kot ljudsko, je tako glasba, ki se uveljavlja med širokimi množicami v določenem času in kraju, pri čemer posamezne stvaritve preoblikuje in prilagaja svojemu estetskemu dožemanju. Nadalje poudarja, da se tudi ljudstvo skozi čas spreminja, zato v ljudsko ustvarjalnost vključuje glasbo, ki je bila v določenem obdobju značilna za najrazličnejše družbene plasti, vključno s kmeti, z obrtniki in meščani. V besedilih ljudskih pesmi se prepletata resničnost in ustvarjalna domišljija. Zgodovinsko ugotovljeni dogodki so podani tako, kakor jih je dojel človek, ki je pesemsko besedilo zložil, skladno s spontanim slogom, oblikami in načinom izražanja ljudske govorice (Denac in Žnidaršič, 2018; Kramolc idr., 1969; Kumer, 1996, str. 10; Šivic in Terseglav, 2006).

Pomemba značilnost ljudske pesmi, ki jo opisuje Zmaga Kumer (1996, str. 11–13), je ustno prenašanje pesmi, ki gre iz roda v rod, kar ustvarja tradicionalnost. Ob tem prehajanju nastajajo spremembe, saj vsaka ponovitev prinaša variante. Ljudska pesem ima vedno tudi določeno vlogo, saj nikoli ni sama sebi namen. Namenjena je razvedrilu, družabnosti, posebnim priložnostim ... Če je ljudska pesem povezana s šegami, je hkrati trdoživa in spremenljiva, saj se spreminja v času in prostoru, kakor živ organizem.

Zmaga Kumer (2002, str. 18–24) slovensko ljudsko pesem po vsebini razdeli na ljubezenske, svatovske, mrliške, plesne pesmi, *pesmi o samskem in zakonskem stanu*, *vojaške pesmi*, *pesmi o raznih stanovih* (tj. poklicih) *in delu*, *koledniške*, *nabožne*, *romarske*, *pivske in otroške pesmi*, ki so zelo raznolike po vsebini, obliki ali načinu izvajanja, saj imajo lahko melodijo ali pa so samo rit-

mično govorjene. Med slednje spadajo zlasti izštevalnice, šale, igriva rimana besedila, enokitične zmerljivke otrok drug drugemu ali posmehljivke osebam na račun imena, starosti, drugih lastnosti. Govorjene so tudi razne nepristne, ponarejene večerne molitvice, šale o svetnikih in besedila, v katerih se vrstijo vprašanja in odgovori. Vodušek (2003, str. 37) meni, da je pod pojmom slovenska ljudska pesem poleg péte pesmi zajeto tudi tisto, kar se nikdar ne poje in se ne podaja na poseben, recitativni način kot npr. jurjevske obhodne pesmi otrok. Med samo govorjene pesmi spada predvsem del otroškega izročila, ki ohranja ali izraziti ritmičen element (izštevalnice) ali metrično, z rimami vezana besedila, kot so novoletne koleda, voščila ob tepežkanju – šapanju, igre v verzih, zbadljiva besedila, oponašanja živalskih in drugih glasov ... Sem zajame tudi ljudsko ritmizirano prozo, kot se kaže v zagovorih, starih ljudskih molitvah, ženitnih pismih, nekaterih šegah ... Poleg teh pesemskih stvaritev brez petja pa med ljudske pesmi uvršča tudi tradicionalne pojave, ki nimajo pesemskih prvin v samem besedilu, so pa praviloma združeni s petjem (pastirski klici, ulični klici prodajalcev ...).

4.1 Ljudska pesem z melodijo

Ljudska pesem z melodijo predstavlja bistveni element kulturnega izraza v kontekstu etnomuzikologije. Raziskovanje teh pesmi zaznava njihovo kompleksnost in raznolikost, poglobljeno pa se osredotoča na analizo melodičnih struktur ter njihovo vpetost v specifične kulturne in družbene kontekste. Melodične značilnosti ljudske pesmi so ključnega pomena pri razumevanju glasbenega izraza posamezne skupnosti, saj odražajo njihove vrednote, tradicije in splošni duh. Hkrati pa se skozi čas in prostor kažejo evolucijski vzorci melodičnih elementov, kar odpira široko polje raziskovanja, usmerjenega v preučevanje dinamike glasbenega izraza v različnih kulturnih okvirih.

Poleg tega je treba upoštevati vlogo melodičnih vzorcev v kontekstu prenosa in ohranjanja ljudske pesmi. Melodija igra ključno vlogo pri prenašanju pesmi iz roda v rod, saj se skozi ustno izročilo ohranja njen značilni glasbeni izraz. Analiza melodičnih struktur ljudske pesmi lahko razkriva načine, kako se te pesmi prilagajajo in spreminjajo v različnih družbenih kontekstih, pri čemer se ohranja njihova temeljna identiteta, hkrati pa omogoča inovacije in prilagoditve, ki so odraz spreminjajočih se kulturnih okoliščin.

Znanstveno razumevanje ljudske pesmi z melodijo zahteva integracijo etnomuzikoloških metod, ki omogočajo sistematično analizo melodičnih struktur v povezavi s kulturnim kontekstom in zgodovinskim razvojem. Raziskovanje ljudske pesmi z melodijo tako prinaša vpogled v kompleksno in raznoliko

tkivo glasbenega izraza, ki je ključnega pomena za celostno razumevanje kulturne dediščine in identitete skupnosti.

Izštevanke vsi poznamo – te folklorne pesmice, te neskončno smešne šale, te skrivnostne uroke naših otroških skrivanj in lovljenj. Ni težko dokazati, da je tudi izštevanka pesniška oblika, ki ima svoja in samosvoja, stroga pravila. V oči – natančneje: v ušesa! – pade izjemno živ in bogat ritem.

Novak (2012, str. 23)

4.2 Ljudska pesem brez melodije

Marija Stanonik (2006, str. 252–253) navaja, da motivika otroške ljudske pesmi odkriva gospodarske in družbene razmere, v katerih so živeli njeni nosilci. Pokaže nam njihovo tesno povezanost z naravo in življenjem v neformalnih skupinah, recimo v primeru pastirjev. Do izraza prihaja zabavnost, smešnost, komičnost. To komičnost v otroški ljudski pesmi avtorica razlaga v smislu, da je smeh vedno smeh skupine, da ima družbeni pomen, saj je kot tak vedno namenjen drugim. Tudi otroške ljudske pesmi, kot del otroških iger, so po svoji funkciji izrazito kolektivne in ne solistične, saj rabijo za skupno zabavo otrok ali otrok in odraslih. Kljub temu pa ljudska pesem preprostu človeku ni bila samo zabava, temveč spremljevalka vsakdanjih in prazničnih dni, ki odseva njegovo podobo in odzivnost na dogodke, ki so ga prizadeli. Nosilec pesmi je človek, ki se z njo sreča že v *zgodnjem otroštvu*. V tem obdobju mu mama, babica, varuška zapoje zazibalko ali uspavanko, da ga poteši in uspa-va. Običajno so to preproste pesmice, ki so si jih matere izmišljevale in zlagale sproti ter jih še danes. Ko pa se otrok skobaca iz maminega naročja in pomeša med vrstnike, ga obda svet igre, ki je poln kratkih pesmic. Preden se gredo otroci npr. skrivat ali loviti in je treba določiti tistega, ki bo mižal ali lovil, se postavijo v krog in eden začne glasno izgovarjati besede *izštevalnice*. Včasih so sestavljene iz na videz nesmiselnih besed in so očitno stare. Nekatere so nastale blizu šole in so bolj domiselne, drugim se pozna, da so nekaj živega in nastajajo še danes (Kumer, 1996, str. 25).

Zmaga Kumer (1975, str. 82) trdi, da so otroške izštevalnice med redkimi primeri ljudskega pesemskega izročila, ki nimajo melodije. Kljub temu pa niso brez stika z glasbo, saj jih otroci izgovarjajo ostro ritmizirano ali z nekoliko pojočim, privzdignjenim glasom. Največkrat so »izštevalnice skovane iz čudnih, na videz ničemur podobnih besed, včasih so kratki, smiselni stavki ali tudi dolga naštevanja, vselej pa so besedila ostro ritmizirana. Nekatera so zelo domiselna, druga, nastala blizu šole, prazna in bledolična« (Kumer, 1975, str. 20).

Marija Stanonik (2006, str. 259) piše, da so izštevank pogosto sestavljene iz samih nerazumljivih besed, s katerimi skušajo odrasli ali starejši otroci pred mlajšimi povečati pomen štetja. Tudi Lipnik in Matić (1993, str. 98–99) navajata, da so izštevank igrice, ki imajo pogosto nesmiselne besede. Uporabljamo jih za izštevaje – določanje, kdo bo z igro pričel (lovil, mižal), katero vlogo bo kdo imel v improvizacijah in dramatizacijah, kdo bo iz igre izpadel ... Najpogostejše so besedila izštevank v verzih, njihovi lastnosti pa sta ritmično pripovedovanje in združevanje razumljivih ter nesmiselnih besed, ki se jim otroci hitro pokorijo kot kaki višji sili, hitro se jih naučijo na pamet in jih zelo radi uporabljajo zaradi ritma pripovedovanja, zaradi rim kot v pesmih in zaradi nesmislov v vsebini. Saksida (2009, str. 20–21) trdi, da je lahko otroška izštevanka sestavljena tudi iz besed, ki ne pomenijo prav nič, delujejo pa le s svojo zvočnostjo: vzbujajo smeh in veselje, ko jih izgovarjaš. Številne izštevank so verjetno nastale kot posledica različnih otroških iger, ki so omogočile ustvarjanje stavkov, ki so bili za otroke nerazumljivi, kar je večkrat spodbudilo otroški posmeh, saj so se ti stavki pogosto izpeljali iz tujih jezikov, kot npr. latinščine. Po mnenju Zmage Kumer (2002) je izštevanka »Ekate pekate« nastala na podlagi molitve *Angite, pangite, cingite me, habilis fabilis, domine*.

V literaturi najdemo tri poimenovanja govorjenega ritmiziranega besedila. V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* najdemo naslednje razlage:

- *izštévanka* -e ž (â) etn., pri otroški igri *ritmizirano besedilo, s katerim se na začetku igre določijo udeležencem vloge v igri*: otroci poznajo veliko izštevank [Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2014b]
- *izštévalnica* -e ž (â) etn., pri otroški igri *ritmizirano besedilo, s katerim se na začetku igre določijo udeležencem vloge v igri*: naučiti se novo izštevvalnico [Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2014a]
- *preštévanka* -e ž (ê) knjiž., redko *izštevanka, izštevvalnica*: poznal je veliko preštevank [Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2014c]

V zgodnji pomladi po dvoriščih oživijo rajalne igrice, ki jih mlajši prevzemajo od starejših vrstnikov ali prenesejo iz šole. Veliko teh dejavnosti je vezanih na podeželje, kjer je otrok še povezan z naravo, medtem ko se mestni otroci igrajo drugačne igrice. Otroci z izštevanko npr. določijo tistega, ki bo mižal tačas, ko se bodo drugi otroci poskrili. Otroci se postavijo v krog in nekdo med izgovarjanjem izštevank pri vsakem zlogu pokaže zapored na enega prijatelja v krogu. Pomembno je, da se otroci na začetku dogovorijo, ali bo mižal tisti, ki bo prvi izštet, ali tisti, ki ga kot zadnjega zadene zadnji zlog. Včasih si nagajajo z zmerljivkami, ki se rimajo na imena. Igriva ustvarjalnost otro-

ške domišljije poraja igre z rimanim besedilom, razna izpremetavanja rekov, onomatopoetične verze, ki oponašajo razne glasove živali in predmetov (Kumer, 1996, str. 25). Marija Stanonik (2006, str. 251) pravi, da se otroška ljudska pesem napaja iz treh virov. Besedila otroške pesmi so lahko ustvarili odrasli oblikovalci posebej za otroke. Lahko so izdelek otrok samih ali pa nastanejo kot pojavi, ki so v življenju odraslih izgubili svojo primarno funkcijo in se na poslednji stopnji pred propadom zatečejo v otroško slovstveno folkloro, ki je dostopna otrokovemu razumevanju. Otroci sami tudi odločajo in odločijo, kaj ostane na cedilu njihove pozornosti in kaj pade skozenj v skorajšnjo pozabo. Seveda pa ima otroška ljudska pesem predvsem zabavno funkcijo, opravlja pa tudi vzgojno nalogo po načelu prijetno s koristnim, pri čemer je bistveno sodelovanje odraslih. Estetska funkcija jima je podrejena. Ko pa začneta zabavna in vzgojna funkcija zamirati, prevlada estetska funkcija in v novih okoliščinah otroški ljudski pesmi omogoči ponovno prilagoditev sodobnemu pojmovanju.

Otroci izštevanka najraje uporabljajo pri skrivanju in lovljenju. Poznamo veliko različnih izštevank v zelo podobnih inačicah, njihove vsebine pa so včasih popolnoma nesmiselne. Otroci pa jih zelo radi tudi spreminjajo. Literarni teoretiki izštevank ne uvrščajo v svojevrstno pesniško obliko, kljub temu da nam njihov izjemno bogat ritem »pade« naravnost v ušesa. Kljub temu pa ni težko dokazati, da je izštevanka tudi pesniška oblika, saj ima svoja stroga pravila. Ima živ in bogat ritem. Tega imajo izštevanka zaradi dveh razlogov. Prvi je ta, da si izštevanko otroci hitreje in lažje zapomnijo. Lahko pa ritem služi kot besedna uvertura v gibalno igro, ples. Same izštevanka pa dokazujejo, da obstaja vez med otroškim doživljanjem sveta, ki je odraslim očem prikrita (Lipnik in Fajfar, 1994; Novak, 1997).

Slovstvena folkloro obsega besedila raznolike dolžine, ki segajo od ene besede, pogosto uporabljene metaforično, do daljših besedil, kot so pravljice in pesmi, ki se prenašajo preko naravnega načina komunikacije. Klasična definicija opredeljuje, da se ta besedila tradicionalno prenašajo iz roda v rod, vendar dandanes ostajajo v družbi za določen čas, zlasti če avtor ni znan in so sprejeta v družbeni repertoar, zaradi česar so širše razširjena. Gre za estetski pojav, ki se običajno širi v verbalnem mediju in v sodobnem času tudi v tiskani obliki. Funkcije ljudskega slovstva/slovstvene folklore so različne, vendar imajo vse poudarjeno komunikacijsko vlogo, saj neposredno nagovarjajo naslovnika, bodisi osebo ali višjo silo (Stanonik, 1999).

Kot meni Stanonik (1999), je otroška slovstvena folkloro zbirni pojem za besedil(c)a, ki živijo predvsem med otroki. V njih se svojevrstno družita resnični svet narave in odraslih ter domišljjski in naivni otroški svet s svojo poseb-

no poetiko. Med izrazitimi oblikovnimi lastnostmi sta predvsem razgibana onomatopeja in veselje nad igro, ki se kaže v besedi, ritmu, zgradbi. Otroška slovstvena folklorja zajema tri vire (Stanonik, 1999):

- besedila, ki jih ustvarijo odrasli posebej za otroke (npr. Levstik, Pavček);
- pojave, ki so v življenju odraslih izgubili svojo prvotno vlogo in se na stopnji pred propadom zatečejo v otroško slovstveno folkloro v obliki, ki je dostopna otrokovemu razumevanju;
- besedilca otrok samih.

Bistvena lastnost otroških folklornih obrazcev je, da jih prenašajo in sooblikujejo prav otroci. To pomeni, da je od slednjih odvisno, kaj ostane v mreži njihovega zanimanja in kaj pade skóznjo v skorajšnje pozabo. Folklorni obrazy imajo predvsem zabavno funkcijo, s sodelovanjem odraslih opravljajo tudi vzgojno nalogo po načelu združevanja prijetnega s koristnim (Stanonik, 1999, str. 94–96). Žanri otroške slovstvene folklore so izštevanka, nagajívke, zmerljívke/zmerjávke itn. (Primc, 1997, str. 311).

Izštevanka spadajo v ljudsko slovstveno izročilo in so del ustnega izročila v mnogih kulturah, vključno s slovensko. So pesmi, ki se pogosto uporabljajo pri otrocih, običajno med igro ali štetjem. Znane so po ritmičnih vzorcih in preprostih besedilih, pogosto pa vsebujejo elemente zabave, iger ali štetja. Razvijale so se skozi čas in odražajo kulturno bogastvo ter tradicijo. Pogosto so povezane z otroškimi igrami in dejavnostmi ter so del ustnega izročila, ki se prenaša med generacijami. Izštevanka so kratke ritmične pesmi, namenjene igri oz. izštevanku. Otroci jih imajo zaradi ritma, rime in šaljivosti, pa tudi dolge niso, običajno zelo radi. So pomemben del vzgoje, saj prispevajo k razvoju jezikovnih veščin, štetja, ritmičnih sposobnosti in socialnih interakcij. Prav tako so del identitete določene kulture in pomagajo ohranяти tradicijo.

Poleg tega pa izštevanka igrajo pomembno vlogo pri razvoju semantičnega spomina pri otrocih. Semantični spomin je del dolgoročnega spomina, ki se nanaša na pomene in koncepte, ki so shranjeni v naših možganih. Je del dolgoročnega spomina, ki se nanaša na shranjevanje in obdelavo pomena informacij. Gre za vrsto spomina, ki je povezan z znanjem o svetu, konceptih, dejstvih in s pomenom besed. Omogoča razumevanje jezika, prepoznavanje pomena besed, konceptov in dejstev, ne glede na kontekst, v katerem so bila informacije prvotno pridobljene. Nasprotuje epizodičnemu spominu, ki se nanaša na spomin na specifične dogodke in izkušnje, do katerih je prišlo v določenem času in kraju. Semantični spomin je abstraktnejši in se nanaša na splošno znanje, ki ga posameznik pridobi skozi življenje. Ta vrsta spomina je

ključna za razumevanje sveta okoli nas in omogoča sposobnost povezovanja ter razumevanja različnih informacij in konceptov. Raziskave so pokazale, da glasba lahko pozitivno vpliva na kognitivni razvoj otrok, vključno s spodbujanjem semantičnega spomina. Glasba lahko k pospeševanju otrokovega semantičnega spomina prispeva na več načinov:

- Povečanje pozornosti: Poslušanje glasbe lahko poveča otrokovo pozornost, kar lahko vodi k boljšemu zaznavanju in shranjevanju informacij v dolgoročni spomin.
- Povezovanje z besedilom: Glasba pogosto vključuje besedila, ki jih otroci s poslušanjem povezujejo s pomenom. To lahko prispeva k razvoju semantičnega spomina.
- Ustvarjanje pozitivnega okolja za učenje: Glasba lahko ustvari pozitivno in spodbudno okolje, kar lahko prispeva k boljšemu spominu in učenju.
- Ponavljanje in ritmični vzorci: Ponavljajoči se ritmični vzorci v glasbi lahko pomagajo pri utrjevanju informacij v spominu. Otroci se lahko lažje spomnijo besed ali konceptov, če so vključeni v ritmično okolje.
- Razvoj kognitivnih veščin: Aktivno sodelovanje pri glasbenih dejavnostih, kot je petje ali igranje instrumentov, lahko spodbuja razvoj kognitivnih veščin, ki so povezane s semantičnim spominom.

Pri izštevankah se otroci srečujejo z različnimi številkami, imeni in dejanji, kar spodbuja njihov semantični spomin na več načinov. Poleg tega so besedila izštevank pogosto polna besed, ki opisujejo različne situacije, like ali predmete. Otroci se tako učijo nove besede in povezujejo pomen s konkretnimi izkušnjami. Npr., v izštevanki, ki vključuje živali, se otroci ne samo spominjajo števil, ampak tudi povezujejo vsako žival s specifičnimi lastnostmi ali značilnostmi. Izvajanje gibalnih gibov ali gest med izštevanko dodatno spodbuja semantični spomin. Otroci se ne samo učijo besed in števil, temveč tudi povezujejo gibe s koncepti. To povezovanje med gibanjem in besedilom pomaga okrepiti semantični spomin, saj se informacije shranjujejo v možganih na več ravneh.

Kot meni Rodari (2014), lahko izštevanke predstavljajo zabavno in interaktivno metodo za razvoj semantičnega spomina pri otrocih. Sodelovanje v teh dejavnostih spodbuja njihovo kognitivno razumevanje in povezovanje informacij, kar lahko pozitivno vpliva na njihov jezikovni in spominski razvoj ter prinaša dodatne dimenzije učenju jezika:

- Razvijanje fonološke zavesti: Izštevanka pogosto vsebuje besedne igre, rime in ponavljanja zvokov, kar prispeva k razvoju fonološke zavesti. To je sposobnost razpoznavanja in manipulacije zvokov v jeziku, kar je temelj za razvoj branja in pisanja.
- Spodbujanje besednega zaklada: Glasba in izštevanka lahko vsebujeta besede, ki morda niso del vsakdanjega pogovornega jezika. Otroci se lahko naučijo novih besed in izrazov ter razvijejo svoj besedni zaklad skozi poslušanje in ponavljanje.
- Povečanje koncentracije in pozornosti: Glasba in ritmični vzorci v izštevankah lahko pomagajo pri povečanju otrokove koncentracije in pozornosti. Sposobnosti sledenja ritmu in ponavljanja besed v pesmi zahtevata mentalno angažiranost.
- Socialno učenje in interakcija: Otroci se pogosto učijo jezika skozi socialno interakcijo. Skupno petje izštevank lahko spodbuja komunikacijo in sodelovanje med otroki ter z odraslimi.

Pri povezovanju glasbe z izštevankami je pomembno izbrati pesmi, ki so primerne otrokovi starosti in razvojni stopnji. Uporaba ritmičnih gibov ali preprostih instrumentov lahko dodatno pripomore k vključitvi otrok in krepitvi povezave med jezikom, gibanjem ter glasbo.

Oblike ritmičnega dela z izštevankami

Otrok že v predšolskem obdobju v svojih igrah izraža čut za ritem. Ta se kaže v izmišljarijah in izvajanju različnih ritmičnih besedil. Ob tem pa izraža potrebo po gibanju, ki ga povezuje z govorom ali s petjem. Iz te dejavnosti izhaja elementarna ritmična vzgoja. Izhodišče so ritmična besedila, ki jih uporabljamo v različnih oblikah ritmičnega dela. Te pa vodijo otroka od podzvestnega k zavestnemu doživljanju ritma (Bidovec-Oblak in Bole, 1967).

Oblike ritmičnega dela so:

Izreka besedila

Besedilo izštevanka enakomerno izrekamo na določeni glasovni višini. Pri tem ne upoštevamo elementov interpretacije (primer 1).

Primer 1 »Kocka« (Bojana Kralj)

Kocka pikice ima
štiri, pet, šest,
ena, dva tri -
pojdi ven ti!

Ritmizacija besedila

Časovno enakomerno izrekamo poudarjene in nepoudarjene zloge besedila v umirjeni dinamiki. Primerne so otroške igre, ki so povezane z ritmičnim gibanjem. To lahko naredimo z gibom roke, s korakanjem ali z gibanjem zgornjega dela telesa v desno in levo smer na zlog, označen odebeljeno. Ob tem urimo občutek za mero (metrum) (primer 2).

Primer 2 »Dvigni roko« (Bojana Kralj)

			
Dvigni roko,	dvigni <u>no</u>go,	ploskni <u>en</u>krat,	skoči <u>dv</u>akrat,
			
reci <u>tri</u> -	<u>ven</u> greš <u>ti</u>!		

Ritmična spremljava besedila

Ritmična besedila spremljamo z ritmičnimi vzorci, ki jih izvajamo z glasbili: *lastnimi/telesnimi* (ploskanje, trkanje ob rob mize ali po mizi, korakanje, topotanje, igranje z dlanmi/s prsti po mizi, po kolenih, po prsnem košu idr.); *ritmičnimi* (z lesenimi glasbili: paličice, les, kastanjete, cevasti les, leseni agogo, marakas; s kovinskimi: triangel, činele, kraguljčki, kovinski niz, tamburin; glasbila z membrano ali opno: pavke, bongos, konge, različni bobni), z *zvočili*, ki jih sami naredimo (škatlice s peskom, z rižem, zvoneči pokrovčki idr.), s *predmeti*, ki jih imamo pri roki (svinčnik, ključi, kozarci, kamni idr.) ali z *ljudskimi glasbili* (lončeni bas, stržek idr.).

Izvajamo najpreprostejše oblike ritmične spremljave (*ritmične ostinate*), ki jih razvijamo tako, da gibe nadomestimo z različnimi glasbili. Ritmične ostinate lahko iščemo v besedilu izštevanke ali pa si jih sami izmislimo.

Poleg ritmičnih ostinatov lahko otrok ob izreki besedila igra tudi *ritem* besedila (zlogovni/besedni ritem) ter občuti srčni utrip, ki ga z zavedanjem pre-

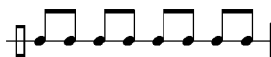
nese v glasbeni utrip ter nato v metrični utrip oz. metrum. Uporaba različnih glasbil tako omogoča oblike preprostega *ritmičnega večglasja*.

Primer 3 »Raca hodi za jezerom« (ljudska)

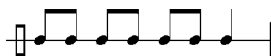
Besedilo izštevalnice

Glasbeni ritem

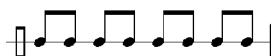
Raca hodi za jezerom,

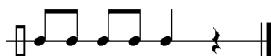
ona rada ribe je.

Koliko jih je pojedla,

ti mi pa povej!

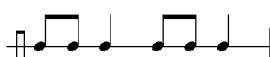
Prek in Korošec (1968, str. 99).

Primer 4 Ritmični vzorci (ostinati) spremljav z lastnimi/telesnimi in ritmičnimi glasbili

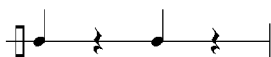
Ploskanje

Paličice

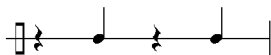
Ploskanje

Triangel

Ploskanje

Triangel

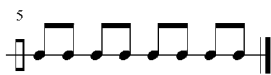
Korakanje

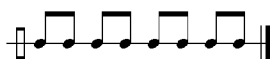
Boben

Trkanje s prsti
ob ali po mizi

Paličice

- Spremljava izštevanke z lastnimi/telesnimi glasbili (plosk, topot, trkanje) kot primer ritmičnega večglasja (primer 5).

Primer 5 »Raca hodi za jezerom«

Spremljava z lasnimi glasbili

Izreka

Plosk

Topot

Trkanje

Ra-ca ho-di za je-ze-rom, o-na ra-da ri-be je. Ko-li-ko jih je po-je-dla, ti mi pa po-vej!

Primer 6 Spremljava izštevanke z ritmičnimi glasbili (paličice – ritem, triangel – ostinato, boben – metrum) kot primer ritmičnega večglasja

Spremljava z ritmičnimi glasbili

Izreka

Paličice

Triangel

Boben

Ra-ca ho-di za je-ze-rom, o-na ra-da ri-be je. Ko-li-ko jih je po-je-dla, ti mi pa po-vej!

Spremljanje ritmičnih besedil z izraznimi gibi

Ritem besedila, spremljan z gibi, ki jih otrok izvaja ob svojem doživljanju ritma in ob pomoči odrasle osebe, močnejše prodre v njegovo zavest. Ob uporabi gibov, ki si jih otrok izmišlja, lahko uporabimo tudi gibe znakovnega jezika (primer 7).

Primer 7 »Roke, noge, glava, trup« (Bojana Kralj)

Besedilo izštevank	Gibi znakovnega jezika
Roke, noge, glava, trup, svinčnik, črta, pika, stop. In beseda, slika, zvok, gredo skupaj naokrog. En, dva, tri – z njimi pojdeš tudi ti!	Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (b. l.)

Ritmični odmev

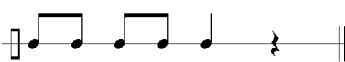
Ritmični odmev izvajata dve osebi ali oseba in skupina. Ritmične motive izštevank izvaja npr. vzgojiteljica/učiteljica, otroci jih takoj ponovijo z ali brez izreke besedila. Ob tem vzgajamo čut za ritmično frazo in otroku razvijamo čut za ritem ter glasbeni spomin (primeri 8, 9).

Primer 8 »En ten tini« – motivi

En ten tini

sva raka tini,

sava raka tika taka,

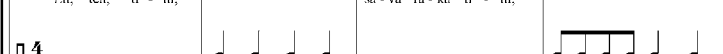
vija, vaja, ven!

Prek in Korošec (1968, str. 98).

Primer 9 »En, ten, tini« – ritmični odmev

Odrasel

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni,

Otroci

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni,

Odrasel

sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

Otroci

sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

Primer 10 »En, ten, tini« – ritmični odmev z izreko besedila in igranjem na lastno/telesno glasbilo

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni, sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni, sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni, sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni, sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

Primer 11 »En, ten, tini« – izvajanje ritmičnega odmeva z izreko besedila in igranjem z zvočilom (dva kamna)

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni, sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni, sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni, sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

En, ten, ti - ni, sa - va ra - ka ti - ni, sa - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

5
Odrasel su - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

5
Dva kamna

Otroci su - va ra - ka ti - ka ta - ka, vi - ja, va - ja, ven!

Dva kamna

Ritmični dvogovor v obliki vprašanja in odgovora

Otrok odgovarja na vprašanja odraslega z uporabo različnih glasbil ali z izreko besed. V tem primeru uporabljamo naučene izštevance. Dvogovor izvajata najprej dva izvajalca (npr. učitelj in otrok, dva otroka) tako, da izrekata besedilo izštevance. V nadaljevanju drugi izvajalec izvaja besedilo z ritmičnim glasbilom ter nato še prvi izvajalec z ritmičnim glasbilom (primer 12).

Primer 12 »Mačka« (Dane Zajc)

Izrekamo besedilo izštevance	Izrekamo in igramo na glasbilo	Igramo na dvojce različnih glasbil
O1: Reci mačka,	O1: Reci mačka,	boben:
O2: ti si tačka.	paličice:	paličice:
O1: Reci mačka.	O1: Reci mačka.	boben:
O2: ti si račka.	paličice:	paličice:
O1: Reci mačka,	O1: Reci mačka,	boben:
O2: ti si kvačka.	paličice:	paličice:
O1: Reci maček,	O1: Reci maček:	boben:
O2: ti si hlaček.	paličice:	paličice:
O1: Reci miš,	O1: Reci miš,	boben:
O2: ti loviš!	paličice:	paličice:

Slosar (1996, str. 17–18).

Besedilo izštevanke je uglasbil Mirko Slosar. Pesem zapojemo v dveh skupinah ali v kombinaciji solist – zbor. Nato petju dodamo še igranje z lastnimi / telesnimi glasbili (plosk, igranje po kolenih) (notni zapis 1).

Notni zapis 1 »Mačka« (Dane Zajc, Mirko Slosar)

Mačka
Dane Zajc

Mirko Slosar

1. skupina ali solist 2. skupina ali solist VSI

Glas

1.Re-ci: ma-čka, ma-čka, ma-čka. Ti si ta-čka, ta-čka, ta-čka.
 2.Re-ci: ma-čka, ma-čka, ma-čka. Ti si ra-čka, ra-čka, ra-čka.
 3.Re-ci: ma-čka, ma-čka, ma-čka. Ti si kva-čka, kva-čka, kva-čka.
 4.Re-ci: ma-ček, ma-ček, ma-ček. Ti si hla-ček, hla-ček, hla-ček.
 5.Re-ci: miš. Ti lo-viš!

Plosk

Igranje po kolenih

Slosar (1996, str. 17–18).

Polifono ritmično večglasje

Izštevanke izrekamo in z glasbili ali brez izvajamo v dveh ali več skupinah v obliki kánona. Ob tem lahko izvajamo zibanje v levo in desno smer kot metrum za enakomerno izvedbo izštevanke. To kasneje nadomestimo z glasbili (lastnimi, ritmičnimi glasbili, zvočili).

Izrekanje izštevanke poteka v dveh skupinah (dvoglasni kánon) ob istočasnem izvajanju metruma z lastnim glasbilom (igranje z rokami po kolenih) (primer 13).

Primer 13 »Zvezdice na nebu« (Bojana Kralj)

Z rokami po kolenih 1

Izreka 1

Z rokami po kolenih 2

Izreka 2

Zve-zdi-ce na ne-bu, lun-ca se sme-ji.

Zve-zdi-ce na ne-bu,

4

Z rokami po kolenih

Izreka 1

v_hi-ški tam na vr - tu, ku - ža že mi - ži!

Z rokami po kolenih 2

Izreka 2

lun' - ca se sme - ji, v_hi-ški tam na vr - tu, ku - ža že mi - ži!

Ritmični rondo

Izštevanko lahko uporabimo tudi pri oblikovanju glasbene oblike rondo. Izštevanka je osnovni del (A), v nadaljevanju pa uporabimo ritmična trajanja za nove dele (B, C idr.). Rondo lahko oblikujemo kot govorjeni (A) del in kot igrana (B, C) dela z lastnimi ali ritmičnimi glasbili.

V A-delu izvajamo izštevanko z izrekanjem in igranjem metruma z lastnim glasbilom (z dlanmi po kolenih), B-del igramo z ritmičnim glasbilom (s paličicami), z zvočilom (dva kamna) pa C-del rondoja (primer 14).

Primer 14 »Sara je kolo dobila« (Antonija Žerdin)

A

Izreka

Sa - ra je ko - lo do - bi - la, zdaj se bo lah - ko vo - zi - la, si če - la - do je na - de - la,

Z dlanmi po kolenih

Izreka

5

k_te - ti Moj - ci od - dr - ve - la. E - na, dve, tri, zdaj se pe - lji tu - di ti!

Z dlanmi po kolenih

B

Paličice

Paličice

5

Ljudska pesem

A

Izreka

Sa-ra je ko-lo do-bi-la, zdaj se bo lah-ko vo-zi-la, si če-la-do je na-de-la,

Z dlanmi po kolenih

5

Izreka

k_te - ti Moj - ci od - drr - ve - la. E - na, dve, tri, zdaj se pe - lji tu - di ti!

Z dlanmi po kolenih

C

Dva kamna

5

Dva kamna

A

Izreka

Sa-ra je ko-lo do-bi-la, zdaj se bo lah-ko vo-zi-la, si če-la-do je na-de-la,

Z dlanmi po kolenih

5

Izreka

k_te - ti Moj - ci od - drr - ve - la. E - na, dve, tri, zdaj se pe - lji tu - di ti!

Z dlanmi po kolenih

Prosta improvizacija ritma

Otroci izrekajo ali igrajo ritem izštevanka v različnih notnih/tonskih trajanjih. Primer izštevanka Janeza Bitenca v uglasbitvi Mira Kokola: »Izštevalnica – nagajivka«.

Primer 15 »Izštevalnica – nagajivka« (Janez Bitenc, Miro Kokol) – ritmična izreka izštevanka

Izštevanka - nagajivka
Janez Bitenc Miro Kokol

Pe - ter ve - ter je do - ma, Mi - ca ci - ca v gozd je šla,
 5 Na - ce pa - ce šte - je ra - ce, cu - ckov Ti - ne je ma - li - ne,
 9 Bin - ca vo - de se bo - ji, cmo - kov Pe - pe zdaj lo - vi.
 13 Bin - ca vo - de se bo - ji, cmo - kov Pe - pe zdaj lo - vi.
 18 Pe - ter ve - ter, ve - ter je do - ma, Mi - ca ci - ca Mi - ca v gozd je šla,
 22 Na - ce, Na - ce pa - ce šte - je, šte - je ra - ce, cu - ckov Ti - ne, Ti - ne je, je, je, ma - li - ne,
 26 Bin - ca vo - de, vo - de se bo - ji, cmo - kov Pe - pe, Pe - pe zdaj lo - vi,
 30 Bin - ca vo - de, vo - de se bo - ji, cmo - kov Pe - pe zdaj lo - vi!

Kokol (1978, str. 312–313).

Notni zapis 2 »Izštevalnica – nagajivka« (Janez Bitenc, Miro Kokol) – petje izštevanka v različnih tonskih trajanjih

Izštevanka - nagajivka

Janez Bitenc

Miro Kokol

Pe - ter ve - ter je do - ma, Mi - ca ci - ca v gozd je šla, Na - ce pa - ce
 6 šte - je ra - ce, cu - ckov Ti - ne je ma - li - ne, Bin - ca vo - de se bo - ji,
 11 cmo - kov Pe - pe zdaj lo - vi. Bi - nca vo - de se bo - ji, cmo - kov Pe - pe
 16 zdaj lo - vi. Pe - ter ve - ter, ve - ter je do - ma, Mi - ca ci - ca
 21 Mi - ca v gozd je šla, Na - ce, Na - ce pa - ce šte - je, šte - je ra - ce, cu - ckov Ti - ne, Ti - ne
 25 je, je, je, ma - li - ne, Bin - ca vo - de, vo - de se bo - ji, cmo - kov Pe - pe, Pe - pe zdaj lo - vi,
 30 Bin - ca vo - de, vo - de se bo - ji, cmo - kov Pe - pe zdaj lo - vi!

Kokol (1978, str. 312–313).

Prehod k zavestnemu opazovanju ritma. Za zavestno opazovanje ritmičnih pojavov je sposobnost dojemanja ritmičnih vzorcev brez besedila. Ko otrok utrdi občutek za ritem, mero in gradnjo ritmične fraze, uvedemo uporabo ritmičnih zlogov: TA in TA-TE ali TA-TA. Ritmične zloge uporabimo tako, da nadomestimo npr. besedilo izštevanka z ritmičnimi zlogi (primer 18).

Primer 16 Glasovi (Bojana Kralj)

Odrasel	Otrok
A, E, I, O, U –	TA-TA TA-TA TA
Ana risati hiti.	TA-TA TA-TA TA-TA TA
A, E, I, O, U –	TA-TA TA-TA TA
Eva pisati hiti.	TA-TA TA-TA TA-TA TA
A, E, I, O, U –	TA-TA TA-TA TA
Ivo brati se uči.	TA-TA TA-TA TA-TA TA
A, E, I, O, U –	TA-TA TA-TA TA
Oton peti se uči.	TA-TA TA-TA TA-TA TA
A, E, I, O, U –	TA-TA TA-TA TA
Urška zdaj miži!	TA-TA TA-TA TA

Zavestno izvajanje ritmičnih zlogov izštevanke prenesemo v notni zapis (dobo, njeno poddelitev in tišino – pavzo) (primer 17).

Primer 17 Notni zapis izštevanke »Glasovi« (Bojana Kralj)

Glasovi
Bojana Kralj

Bojana Kralj

A, E, I, O, U, A - na ri - sa - ti hi - ti. A, E, I, O, U,

E - va pi - sa - ti hi - ti. A, E, I, O, U, I - vo bra - ti se u - či.

A, E, I, O, U, O - ton pe - ti se u - či. A, E, I, O, U, Ur - ška zdaj mi - ži!

Primeri izštevank

Na primerih izštevank predstavljamo različne oblike ritmičnega dela, ki jih skozi glasbene dejavnosti izvajamo v predšolskem in osnovnošolskem obdobju. Izbrane izštevanke predstavljajo možnosti izpeljave oblik ritmičnega dela, preko katerega otroci razvijajo glasbene sposobnosti in spretnosti. Ob vsakem primeru izbrane izštevanke predstavljamo izvedbo le-te ter na koncu še dodatek »ostale dejavnosti«, kjer gre za nadaljevanje za izvajanje in širitev kulturne dediščine z drugimi dejavnostmi (npr. gibanje, rajanje, znakovni

jezik, ustvarjanje glasbe, bibarije, didaktične igre idr.). Izbrali smo besedila slovenskih ljudskih in avtorskih izštevank ter besedila izštevank iz zakladnice sosednjih držav (Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške).

Izštevanka 1 »Hočeš nočeš« (ljudska)

Hočeš nočeš v šolo greš,
Hočeš nočeš vse izveš,
Hočeš nočeš se učiš,
Hočeš nočeš ti loviš!

Knific (2006, str. 40).

Izvedba:

- Izrekamo besedilo izštevank.
- Izrekamo in korakamo v krogu.
- Izrekamo in ploskamo.
- Izrekamo, korakamo in ploskamo istočasno.
- Dlan roke postavimo na srce in prisluhnemo *utripu srca*.
- Hitrost bitja srca izrekamo na nevtralni zlog, npr. tok.
- Besedilo izštevank izrekamo v hitrosti utripa srca.
- Izmislimo si simbole za zapis utripa srca in ob slikopisu enakomerno izvajamo besedilo izštevank (primer 18).

Primer 18 »Hočeš, nočeš« – izrekanje izštevank ob zapisu utripa

							
Hočeš	nočeš	v šolo	greš,	hočeš	nočeš	vse iz -	veš,
							
hočeš	nočeš	se u -	čiš,	hočeš	nočeš	ti lo -	viš!

- Slikopisu dodamo zapis za korakanje (primer 19).

Primer 19 »Hočeš, nočeš« – izrekanje in korakanje

Hočeš	nočeš	v šolo	greš,	hočeš	nočeš	vse iz -	veš,
							
hočeš	nočeš	se u -	čiš,	hočeš	nočeš	ti lo -	viš!

- Slikopisu dodamo zapis za ploskanje (primer 20).

Primer 20 »Hočeš, nočeš« – izrekanje in ploskanje

Hočeš	nočeš	v šolo	greš,	hočeš	nočeš	vse iz -	veš,
							
hočeš	nočeš	se u -	čiš,	hočeš	nočeš	ti lo -	viš!

- Izštevanko izvajamo z lastnimi/telesnimi glasbili (plosk, topot) (primer 21).

Primer 21 »Hočeš, nočeš« – izrekanje in izvajanje utripa z lastnimi/telesnimi glasbili

	Ho - češ	no - češ	v šo - lo	greš,
	Ho - češ	no - češ	vse iz -	veš,
	Ho - češ	no - češ	se u -	čiš,
				
	Ho - češ	no - češ	ti lo -	viš!

- Izštevanko izvajamo z ritmičnimi glasbili (ročni boben, paličice, les, kastanjete, prstne činele) po slikopisu (primer 22).

Primer 22 »Hočeš, nočeš« – izvajanje z ritmičnimi glasbili

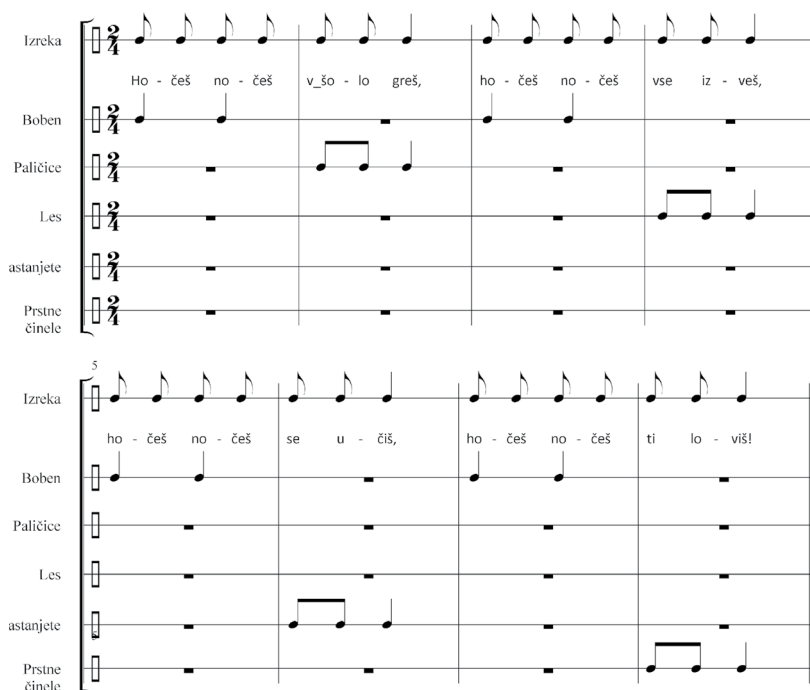
					
Ho - češ	no - češ	v šo - lo	greš,		
					
ho - češ	no . češ	vse	iz -	veš,	
					
ho - češ	no . češ	se	u -	čiš,	
					
ho - češ	no - češ	ti	lo -	viš!	

- Izštevanko izvajamo z ritmičnimi glasbili po notnem zapisu (primer 23).

Primer 23 »Hočeš, nočeš« – izrekanje in igranje z ritmičnimi glasbili

Izštevanka
Ljudska

Ljudska prir. B. Kralj

The musical score is written for a vocal line (Izreka) and six instrumental lines (Boben, Paličice, Les, kastanjete, Prstne činele). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The score is divided into two systems, each with four measures. The vocal line includes the lyrics: 'Ho - češ no - češ v šo - lo greš, ho - češ no - češ vse iz - veš, ho - češ no - češ se u - čiš, ho - češ no - češ ti lo - viš!'. The instrumental lines provide rhythmic accompaniment, with the Boben (hand drum) and Paličice (clackers) playing a consistent pattern, and the Les (clackers), kastanjete (clackers), and Prstne činele (clackers) playing a more complex pattern.

Ostale dejavnosti:

- Izreko izštevanke izvajamo z nakazovanjem gibov v znakovnem jeziku.

Besedilo izštevanke	Gibi znakovnega jezika
Hočeš nočeš v šolo greš, hočeš nočeš vse izveš, hočeš nočeš se učiš, hočeš nočeš ti loviš!	Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (b. l.)

Izštevanke 2 »An tan tantaran« (ljudska)

An, tan, tantaran,
čim, bum, kalvaran,
kalvarika, koza, čika,
čin!

Kumer (1975, str. 315).

Izvedba:

- *Izrekamo* besedilo izštevanke.
- Izrekamo in z gibom roke merimo besedilo izštevanke ob uporabi metronoma.
- Določimo poudarjene in nepoudarjene zloge.
- Izrekamo in upoštevamo poudarjene ter nepoudarjene besedne zloge.
- Izrekamo izštevanko in igramo z lastnim/telesnim glasbilom (topot). Postavimo se v krog in korakamo. Pri tem pazimo na menjavo težke in lahke dobe *metruma* (primer 24).

Primer 24 »An, tan, tantaran« – izrekanje in korakanje

Izrečka

Topot

- Izrekamo izštevanko in igramo metrum z ritmičnim glasbilom (boben) (primer 25)

Primer 25 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje metruma z ritmičnim glasbilom

Izreka

An, tan, tan - ta - ran, bum, čin, kal - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za, či - ka, čin!

Boben

- Izrekamo izštevanko v treh skupinah. Prva skupina izreka besedilo izštevank, druga in tretja pa izrekata dvogovor: »bum, čin«. Vsi pa istočasno ob izreki korakamo na mestu, postavljeni v dva kroga (primer 26).

Primer 26 »An, tan, tantaran« – izrekanje v treh skupinah in topotanje

Izreka

An tan tan - ta - ran, bum, čin, kal - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za, či - ka, čin!

Izreka

Čin, čin, čin, čin, čin, čin, čin.

Izreka

Bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum.

Topot

- Izrekamo izštevanko in z lastnim/telesnim glasbilom (igranje po kolenih) igramo *ritem* izštevank (primer 27).

Primer 27 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje ritma z lastnim glasbilom

Izreka

An, tan, tan - ta - ran, bum, čin, kal - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za, či - ka, čin!

Igranje po kolenih

- Izrekamo izštevanko in z ritmičnim glasbilom (cevasti les) igramo ritem izštevanke (primer 28).

Primer 28 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje ritma z ritmičnim glasbilom

Primer 28 shows the recitation of the counting rhyme »An, tan, tantaran« and its accompaniment on a 'cevasti les' (rhythm stick). The notation is in 2/4 time. The lyrics are: An, tan, tan - ta - ran, bum, čin, kal - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za, či - ka, čin!

- Izrekamo izštevanko in istočasno igramo z dvema lastnima glasbiloma (plosk, topot) ritem besedila. Na začetku naredimo kratek, dvotakten uvod s topotanjem (primer 29).

Primer 29 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje ritma z dvema lastnima glasbiloma

Primer 29 shows the recitation of the counting rhyme »An, tan, tantaran« and its accompaniment with two instruments: 'plosk' (clap) and 'topot' (stamp). The notation is in 2/4 time. The lyrics are: An tan tan - ta - ran, čin, bum, kal - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za - či - ka, čin!

- Izštevanko izrekamo in istočasno igramo v dveh skupinah ritem (cevasti les) ter metrum (kastanjete) z dvema ritmičnima glasbiloma (primer 30).

Primer 30 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje ritma z dvema ritmičnima glasbiloma

Primer 30 shows the recitation of the counting rhyme »An, tan, tantaran« and its accompaniment with two instruments: 'cevasti les' (rhythm stick) and 'kastanjete' (chestnuts). The notation is in 2/4 time. The lyrics are: An tan tan - ta - ran, bum, čin, kal - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za - či - ka, čin!

- Izrekamo izštevanko in z lastnim/telesnim glasbilom (tlesk) igramo ostinato spremljavo (primer 31).

Primer 31 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje ostinata z lastnim/telesnim glasbilom

Izreka

Tlesk

An, tan, tan - ta - ran, bum, čin, kal - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za, či - ka, čin!

- Izrekamo izštevanko in z ritmičnim glasbilom (triangel) igramo ostinato spremljavo (primer 32).

Primer 32 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje ostinata z ritmičnim glasbilom

Izreka

Triangel

An, tan, tan - ta - ran, bum, čin, kal - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za, či - ka, čin!

- Izrekamo izštevanko in igramo s tremi ritmičnimi glasbili: ritem (cevasti les), metrum (kastanjete) in ostinato (triangel). Razdelimo se v tri skupine ali pa igrajo samo trije posamezniki, ostali izrekajo besedilo izštevance in izreko po lastni izbiri spremljajo z lastnimi/telesnimi glasbili (topot, igranje po kolenih, tlesk) (primer 33).

Primer 33 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje metruma, ritma in ostinata z ritmičnimi glasbili

Izreka

Cevasti les

Kastanjete

Triangel

An tan tan - ta - ran, bum, čin, kal - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za, či - ka, čin!

- Izrekamo izštevanko in igramo dve ostinatni spremljavi ter metrum s tremi ritmičnimi glasbili (cevasti les, paličice, boben). Dvotaktni ostinatni spremljavi vzamemo iz besedila: »an tan tantaran« in »koza, čika, čin« (primer 34).

Primer 34 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje metruma ter dva različna ostinata z ritmičnimi glasbili

7

Izreka
Cevasti les
Paličice
Boben

kal - va - ri - ka, ko - za, či - ka, čin!

- Izrekamo izštevanko in z improviziranimi glasbili igramo ritem izštevanke v igri dvogovora ali vprašanja in odgovora (dve kuhinjski žlici in dva jogurtova lončka). Z žlicama igramo izmenjaje po mizi (z levo in desno žlico); jogurtova lončka obrnemo na narobno stran (odprtina navzdol) in postavimo na mizo. Igramo z dlanmi po levem in desnem lončku izmenjaje (primer 35).

Primer 35 »An, tan, tantaran« – izrekanje in igranje ritma z zvočili

Izreka
Leseni žlici
Jogurtova lončka

An tan tantaran, bum, čin, kla - va - ran, kal - va - ri - ka, ko - za, či - ka, čin!

Ostale dejavnosti:

- Izštevanki ustvarimo *melodijo* (npr. v pentatoniki, duru, molu, modusu) in spremljavo z lastnimi, ritmičnimi in melodičnimi glasbili.

Notni zapis 3 »An, tan, tantaran« – ustvarjanje melodije v pentatoniki

B.Kralj, 2015

Glas

An tan tan-ta-ran, bum, čin, kal-va-ran, kal-va-ri-ka, ko-za, či-ka, čin!

Notni zapis 4 »An, tan, tantaran« – ustvarjanja melodije v durovi lestvici, na razloženem trozvoku

B.Kralj, 2015

Glas

An tan tan-ta-ran, bum, čin, kal-va-ran, kal-va-ri-ka, ko-za, či-ka, čin!

Notni zapis 5 »An, tan, tantaran« – ustvarjanja melodije v durovi lestvici in bordunske spremljave

B.Kralj, 2015

Glas

Alt
ksilofon

An tan tan-ta-ran, bum, čin, kal-va-ran, kal-va-ri-ka, ko-za, či-ka, čin!

- Ob izreki izštevank *gibno/gibalno ali rajalno* izrazimo vsebino.

Postavimo se v krog, izrekamo besedilo izštevank in korakamo v notranjost kroga in po krogu v desno smer (metrum).

Primer gibalne spremljave 1 »An, tan, tantaran« – korakanje

Besedilo izštevank	Gibalno izražanje
An tan tantaran,	Korakamo naprej, v sredino kroga
bum, čin kalvaran.	Korakamo nazaj
lalvarika, koza, čika,	Korakamo v desno smer kroga
čin!	Počepnemo

Postavimo se v krog in hodimo po krogu v desno smer. Izrekamo izštevanko, ploskamo in korakamo (metrum).

Primer gibalne spremljave 2 »An, tan, tantaran« – korakanje in plosk

Besedilo izštevanke	Gibno izražanje
An tan tantaran,	Plosk, korak, plosk, korak
bum, čin kalvaran,	Plosk, korak, plosk, korak
kalvarika, koza, čika,	Plosk, korak, plosk, korak
čin!	Plosk

Izštevanka 3 »En kovač konja kuje« (ljudska)

En kovač konja kuje,
kol'ko žebļjev potrebuje?
En, dva, tri,
kdor ni priden, ta miži!

Majer in Prelog (1994, str. 18).

Izvedba:

- Izrekamo besedilo izštevanke.
- Izrekamo in merimo besedilo izštevanke ob uporabi metronoma.
- Določimo poudarjene in nepoudarjene besedne zloge.
- Izrekamo in upoštevamo poudarjene ter nepoudarjene besedne zloge.
- Izštevanko izrekamo in igramo ritem z lastnim/telesnim glasbilom (igranje z rokami po kolenih) (primer 36).

Primer 36 »En kovač« – izrekanje in igranje ritma z lastnim glasbilom

Izreka

Igranje po kolenih

En ko - vač, ko - nja ku - je, kol' - ko že - bļjev po - tre - bu - je? En, dva, tri, kdor ni pri - den, ta mi - ži.

- Izštevanko izrekamo in igramo ritem z ritmičnim glasbilom (les) (primer 37).

Primer 37 »En kovač« – izrekanje in igranje ritma z ritmičnim glasbilom.

Izreka

Les

En ko - vač, ko - nja ku - je, kol' - ko že - bļjev po - tre - bu - je? En, dva, tri, kdor ni pri - den, ta mi - ži.

- Izrekamo izštevanko in igramo metrum z lastnim glasbilom (topot) (primer 38).

Primer 38 »En kovač« – izrekanje in igranje metruma z lastnim glasbilom

Izreka

En ko - vač, ko - nja ku - je, kol' - ko že - bljev po - tre - bu - je? En, dva, tri, kdor ni pri - den, ta mi - ži.

Topot

- Izrekamo izštevanko in igramo metrum z ritmičnim glasbilom (bongos) (primer 39).

Primer 39 »En kovač« – izrekanje in igranje metruma z ritmičnim glasbilom

Izreka

En ko - vač, ko - nja ku - je, kol' - ko že - bljev po - tre - bu - je? En, dva, tri, kdor ni pri - den, ta mi - ži.

Bongos

- Izštevanko izrekamo in igramo ostinatno spremljavo z lastnim glasbilom (igranje/udarjanje z desno pestjo po levi pesti) (primer 40).

Primer 40 »En kovač« – izrekanje in igranje ostinata z lastnim glasbilom

Izreka

En ko - vač, ko - nja ku - je, kol' - ko že - bljev po - tre - bu - je? En, dva, tri, kdor ni pri - den, ta mi - ži.

Pest po pesti

- Izštevanko izrekamo in igramo ostinatno spremljavo z ritmičnim glasbilom (ročni boben) (primer 41).

Primer 41 »En kovač« – izrekanje in igranje ostinata z ritmičnim glasbilom

Izreka

En ko - vač, ko - nja ku - je, kol' - ko že - bljev po - tre - bu - je? En, dva, tri, kdor ni pri - den, ta mi - ži.

Ročni boben

- Izštevanko izrekamo in igramo z ritmičnimi glasbili (ročni boben, bongos, les) na tri načine: metrum, ritem in ostinato (primer 42).

Primer 42 »En kovač« – izrekanje in igranje metruma, ritma in ostinata z ritmičnimi glasbili

The musical score for 'En kovač' is presented in four staves. The top staff, labeled 'Izreka', contains the lyrics and a melodic line with eighth and quarter notes. The second staff, 'Ročni boben', shows a rhythmic pattern of quarter notes. The third staff, 'Bongos', and the fourth staff, 'Les', both show a consistent ostinato rhythm of quarter notes. The time signature is 2/4, and the piece concludes with a double bar line after the eighth measure.

Ostale dejavnosti:

Izštevanka »En kovač konja kuje« ima več različic. Tudi te variante lahko izvajamo na več načinov: z lastnimi, ritmičnimi in improviziranimi glasbili.

En kovač konja kuje,
kol'ko žebljev potrebuje?
En, dva, tri,
pa povej število ti!

Weingerl (1972, str. 9).

En kovač konja kuje,
kol'ko žebljev potrebuje?
Potrebuje samo tri,
koliko pa rečeš ti?
Dvajset!

Marty in Šivic (2004, str. 70).

En kovač konja kuje,
kol'ko žebljev potrebuje?
En, dva, tri,
pojdi venkaj ti!

Menart (1980, str. 10).

An kovač konja kuje,
krko žabljo potrebuje?
Treba jih ja samo tri.
Krko jih fali?
An, dva, tri,
hode uven ti!

Koštiál (1996, str. 17).

Ižštevanka je bila priljubljena tudi med skladatelji in zato so jo uglasbili. Matija Tomc jo je uglasbil za glas in klavir. Zato jo lahko tudi pojemo enoglasno (notni zapis 6).

Notni zapis 6 »En kovač« (prir. Matija Tomc)

Izštevavnica

Ljudska

prir. Matija Tomc

En ko - vač ko - nja ku - je, kol' - ko že - bljev po - tre - bu - je!

5 En, dva, tri, poj - di ven - kaj ti!

Jeraj (1949, str. 14).

- Izštevanki lahko dodamo spremljavo z različnimi glasbili. Tokrat bomo peto besedilo izvajali z melodičnimi glasbili (sopranski zvonček, altovski in basovski ksilofon) (notni zapis 7).

Notni zapis 7 »En kovač« (prir. Bojana Kralj za glas in Orffova glasbila)

Izštevavnica

Ljudska

prir. Bojana Kralj

Glas

En ko - vač ko - nja ku - je, kol' - ko že - bljev po - tre - bu - je!

Sopranski zvonček

Altovski ksilofon

Basovski ksilofon

Glas
En, dva, tri, poj - di ven - kaj ti!

SZ

AK

BK

– Izštevanko pojemo in igramo klavirsko spremljavo (notni zapis 8).

Notni zapis 8 »En kovač« (prir. Matija Tomc za petje in klavir).

En ko - vač ko - nja ku - je, kol' - ko že - bljev po - tre - bu - je?

En, dva, tri, poj - di ven - kaj - ti! - - - ti! - - -

Jeraj (1949, str. 14).

– Izštevanko uporabimo za otroško igro (bibarijo) med odraslim in otrokom (primer 43).

Primer 43 »Kako kovač konja kuje« – bibarija

Potek igre: *Kako kovač konja kuje*

Otrok leži na hrbtu in z bosimi nožicami brca v zrak.

»Konjiček, kaj brcaš? Počakaj, te bomo podkovali! Čakaj, čakaj ... (In ga zgrabimo za nožici.)

Uuuuu, koliko blata ima ta konjiček na kopitu! Dajmo mu jih ostrgati! (*In »konjičku« s prsti strgamo blato z nogice .*) Konjiček, ne brcaj! Drži nogico pri miru!

Tako ... Blato smo ostrgali, zdaj bomo pomerili podkev ... (*In gremo s kazalcem okrog otrokovega stopala.*) Joj, kako veliko podkev potrebuje ta konjiček!

Sedaj mu bomo podkev pritrdili. Ne brcaj! Tu en žebelj ... (*S prstom popraskamo po podplatku in ga s peto »zabijemo«.*) Tu še en žebelj, tu še enega, da bo bolj držalo ... Bumf, bumf, bumf! (*Zabijamo žeblje v otrokovo stopalce. Ko je ena noga podkovana, podkujemo še drugo.*)

Černigoj (1996, str. 21–22).

Izštevanka 4 »Otroci rajajo« (Pavle Rožnik)

V krogu mačka,
zunaj miš.
Lenka beži,
ti loviš!

Izvedba:

- Izrekamo besedilo izštevanke.
- Izrekamo besedilo izštevanke ob uporabi metronoma.
- Določimo poudarjene in nepoudarjene besedne zloge.
- Izrekamo in upoštevamo poudarjene ter nepoudarjene besedne zloge.
- Izštevanko izrekamo in spremljamo z improviziranim glasbilom (kocko). Postavimo se v krog in se usedemo na tla. Vsak otrok dobi kocko, ki jo postavi pred seboj na tla. Izrekamo izštevanko in predstavljamo kocko v smeri urinega kazalca v desno smer. Kocko vzamemo levemu prijatelju z desno roko in jo položimo na tla pred seboj. To ponavljamo vse do konca izštevanke. Pri tem pazimo na enakomerno izvajanje in premikanje kocke (primer 44).

—

Primer 44 »V krogu mačka« – izrekanje in igranje z improviziranim glasbi-
lom

- Postavimo se v dva sedeča kroga (notranji in zunanji krog), obrnjeni eden proti drugemu. Z dlanmi igramo/udarjamo po tleh ritmično izreko izštevanka v dialogu med notranjimi in zunanji izvajalci v krogu (primer 45).

Primer 45 »V krogu mačka« – izrekanje in igranje ritma z lastnimi glasbi-
lom v dveh skupinah

- Postavimo se v dva kroga (zunanji in notranji). Stojimo se primemo za roke v paru, se obrnemo eden proti drugemu in istočasno izrekamo izštevanko ter izvajamo ostinato spremljavo s ploskom v svoje dlani in v prijateljeve dlani v zraku. Z izreko začnemo po dvotaktnem uvodu lastnih glasbil (primer 46).

Primer 46 »V krogu mačka« – izrekanje in igranje ostinata z lastnim glasbi-
lom v paru

- Izštevanko izvajamo v več manjših krogih (vsaj štirje izvajalci) ali parih, vse tri navedene primere istočasno: metrum (kocka), ritem (igranje z dlanmi po tleh) in ostinato (plosk v svoje in sosedove roke/dlani) (primer 47).

Primer 47 »V krogu mačka« – izrekanje in igranje metruma, ritma in ostina-ta v skupinah

The musical score is for a game called 'V krogu mačka' (Cat in the Circle). It consists of seven parts, each with a specific rhythm and melody. The time signature is 2/4. The lyrics are: 'V_kro-gu ma-čka, zu-naj miš. Len-ka be-ži, ti lo-viš!'.

Ostale dejavnosti:

- Izštevanko »Otroci rajajo« lahko nadaljujemo še z otroško igro »Mačke in miške« (primer 48).

Primer 48 »Mačke in miške« – didaktična igra.

Potek igre: »Mačke in miške«

Potrebujemo mačko, ki lovi miško, in otroke, ki se postavijo v krog, se primejo za roke in držijo čim bolj strnjen ter zaprt krog.

Z izštevanko izberemo miško, ki gre v krog, in mačko, ki je zunaj kroga in poskuša priti vanj, da bi ujela miško. Otroci v krogu, z rokami navzdol in čim bolj strnjeni skupaj, mački branijo prehod v krog. Ko se mački uspe prebiti vanj, otroci v krogu hitro spustijo miško iz njega in ponovno preprečujejo mački pot iz kroga, kamor se je ujela. Igra se konča, ko mačka ujame miško, in za ponovno igro z izštevanko izberemo novo miško in mačko.

Vogelnik (1989, str. 53).

Izštevanka 5 »Ena bela lilija« (ljudska)

Ena bela lilija,
notri pleše deklica,
lilija oveni,
pojdi ven zdaj ti!

Majer in Prelog (1994, str. 19).

Izvedba:

- Izrekamo besedilo izštevanke.
- Izrekamo besedilo izštevanke ob uporabi metronoma.
- Določimo poudarjene in nepoudarjene besedne zloge.
- Izrekamo in upoštevamo poudarjene ter nepoudarjene besedne zloge.
- Izštevanko izrekamo in igramo z lastnim glasbilom (korakanje). Postavimo se v več manjših krogov s štirimi izvajalci. Levo roko stegnemo naprej, v notranjost kroga, tako da so vse štiri dlani postavljene ena nad drugo in hodimo po krogu v desno smer (metrum) ter izrekamo izštevanko (primer 49).

Primer 49 »Ena bela lilija« – izrekanje in korakanje

The musical score for 'Ena bela lilija' is written in 2/4 time and consists of seven parts. The lyrics are: V_kro-gu ma-čka, zu-naj miš, Len-ka be-ži, ti lo-viš! The parts are: Izrčka, Plosk, Kocka, Izrčka 1, Z dlanmi po tleh 1, Izrčka 2, and Z dlanmi po tleh 2. The score shows the rhythmic patterns for each part, with some parts having lyrics underneath.

- Izštevanko izrekamo, merimo z lastnim glasbilom (nakazovanje z iztegnjeno roko) in izvajamo ritmično izreko s ploskanjem. Postavimo se v krog. Z izštevanko določimo vodjo, ki bo vodil izreko izštevance tako, da bo nakazoval vstopne z iztegnjeno roko posameznim/zaporednim izvajalcem v krogu. Ta bo s ploskanjem zaigral in izrekel le tisti del besede (ritem), ki ga vodja nakaže z roko (metrum). Izvajalec izvaja ritem in izreka, vodja nakazuje metrum (primer 50).

Primer 50 »Ena bela lilija« – izrekanje, nakazovanje metrura in igranje ritma z lastnim glasbilom

The musical notation for 'Ena bela lilija' is presented in two systems, each with four measures. The notation includes three parts: Izreka (melody), Plosk (clapping rhythm), and Nakazovanje z roko (hand signaling). The lyrics are: 'E - na be - la li - li - ja, no - tri ple - še de - kli - ca, li - li - ja o - ve - ni, poj - di ven zdaj ti!'.

System 1:

- Izreka:** E - na be - la li - li - ja, no - tri ple - še de - kli - ca,
- Plosk:** (plosk 1. izvajalca) (plosk 2. izvajalca) (plosk 3. izvajalca) 4. 5. 6. 7. 8.
- Nakazovanje z roko:**

System 2:

- Izreka:** 5. li - li - ja o - ve - ni, poj - di ven zdaj ti!
- Plosk:** 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
- Nakazovanje z roko:**

- Izštevanko izrekamo in izvajamo ostinatno spremljavo z lastnim glasbilom (plosk). Postavimo se v pare, obrnjeni eden proti drugemu. Izrekamo izštevanko in igramo dvotaktno ostinatno spremljavo s ploskanjem v svoje roke ter prijateljeve dlani izmenjaje: plosk v svoje roke (1. doba), z desno roko/dlanjo v prijateljevo desno roko v zraku (2. doba), dva ploska v svoje roke (1. doba), plosk z levo roko v prijateljevo levo dlan (2. doba). To ponavljamo do konca izreke izštevance (primer 51).

Primer 51 »Ena bela lilija« – izrekanje in igranje ostinata z lastnim glasbi- lom

Ostale dejavnosti:

- Z izštevanko izberemo deklico, ki bo sodelovala v plesni igri »Bela, bela lilija«, ki je znana kot primer otroškega plesa z izbiranjem.

Potek plesa »Bela, bela lilija«

Otroci se postavijo v krog, primejo za roke in med petjem pesmi hodijo po krogu (metrum) v desno smer. V sredini kroga je ena deklica, ki hodi v nasprotni smeri in izvaja, kar ji med pesmijo narekujejo: poskoči enkrat, nato dvakrat, skloni glavo, zapre oči in na koncu s prstom pokaže na poljubno deklico ter mora uganiti njeno ime. Če ugane ime, se vlogi zamenjata: imenovana deklica pride v sredino kroga, tista, ki je izbirala, pa na njeno mesto. Igra se ponavlja, dokler otroci izkazujejo interes (notni zapis 9).

Različica melodije in plesa (notni zapis 10) pa je krajša verzija. Otroci se postavijo v krog. Izbran otrok je v sredini in pleše v nasprotni smeri urinega kazalca z zaprtimi očmi, ostali v krogu korakajo in pojejo pesem. Ko je petja konec, otrok v sredini stopi k naključno izbranemu otroku in ga objame (Kuret, 1942, str. 12).

Notni zapis 9 »Bela, bela lilija« – petje in otroška plesna igra

Be - la, be - la li - li - ja, v_kro-gu ple - še de - kli - ca, po - sko - či
5 en - krat, po - sko - či dva - krat, pri - klo - ni gla - vo, za - pri o - či in si
9 e - no iz - vo - li. Zda j pa še u - ga - ni, ka - te - ra se - sta - je.

The musical notation is written on three staves. The first staff has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. It contains the first line of the melody. The second staff continues the melody and includes a 3/4 time signature change. The third staff concludes the piece. The lyrics are written below the notes, with some words underlined to indicate specific rhythmic values (e.g., v_kro-gu, gla - vo).

Ramovš (1980, str. 158).

- Obstaja pa tudi različica ljudske pesmi »Lepa bela lilija« (notni zapis 10) v melodiji in besedilu. Različica besedila pesmi: *Lepa bela lilija, / notri je 'na deklica. / Deklica se okol' vrti / in si eno izvoli* (Cvetko, 2017, str. 84).

Notni zapis 10 »Lepa bela lilija« – petje in otroška plesna igra

Le - pa be - la li - li - ja, no - tri je 'na de - kli - ca,
5 de - kli - ca se_o - krog vr - ti in si e - no i - zvo - li.

The musical notation is written on two staves. The first staff has a treble clef, a key signature of one flat (Bb), and a 2/4 time signature. It contains the first line of the melody. The second staff continues the melody. The lyrics are written below the notes, with some words underlined to indicate specific rhythmic values (e.g., se_o - krog).

Majer (1996, str. 56).

Izštevanka 6 »Cicel, micel« (Vojan Tihomir Arhar)

Cicel, micel, rukum buk,
kaj me gledaš, kakor čuk?
Nisem tiček, nisem miš,
bunga tunga,
ti loviš!

Kokol (1978, str. 316)

Izvedba:

- Izrekamo besedilo izštevanke.
- Izrekamo besedilo izštevanke ob uporabi metronoma.

- Določimo poudarjene in nepoudarjene besedne zloge.
- Izrekamo in upoštevamo poudarjene ter nepoudarjene besedne zloge.
- Izštevanko izrekamo in se ziblujemo v desno in levo smer (metrum) (primer 52).

Primer 52 »Cicel, micel« (Vojan Arhar) – izrekanje in izvajanje metruma z zibanjem

Izreka

Ci - cel, mi - cel, ru - kum buk, kaj me gle - daš, ka - kor čuk?

Gibanje

Izreka

Ni - sem ti - ček, ni - sem miš, bun - ga, tun - ga, ti lo - viš!

Gibanje

Kokol (1978, str. 316).

- Izštevanko je uglasbil skladatelj Miro Kokol. Melodijo pojemo in se ob petju ziblujemo v levo in desno smer (metrum) (primer 53).

Primer 53 »Cicel, micel« (Vojan Arhar in Miro Kokol) – petje in izvajanje metruma z zibanjem.

Glas

Ci - cel, mi - cel, ru - kum buk, kaj me gle - daš, ka - kor čuk?

Zibanje

Glas

Ni - sem ti - ček, ni - sem miš, bun - ga, tun - ga, ti lo - viš!

Zibanje

Kokol (1978, str. 316).

- Izštevanko pojemo in igramo metrum z ritmičnim glasbilom (bongos) (primer 54).

Primer 54 »Cicel, micel« (Vojan Arhar in Miro Kokol) – petje in igranje metruma z ritmičnim glasbilom.

The musical score for Primer 54 consists of two systems. The first system shows the vocal melody (Glas) and bongos accompaniment (Bongos) for the first two lines of the song. The second system shows the vocal melody and bongos accompaniment for the next two lines. The lyrics are written below the vocal staff.

System 1:

Glas: Ci - cel, mi - cel, ru - kum buk, kaj me gle - daš, ka - kor čuk?

Bongos: 2/4

System 2:

Glas: Ni - sem ti - ček, ni - sem miš, bun - ga, tun - ga, ti lo - viš!

Bongos: 5

- Izštevanko pojemo in igramo ritem z lastnim glasbilom (trkanje ob rob mize – izmenjaje desni – levi kazalec) (primer 55).

Primer 55 »Cicel, micel« (Vojan Arhar in Miro Kokol) – petje in igranje ritma z lastnim glasbilom

The musical score for Primer 55 consists of two systems. The first system shows the vocal melody (Glas) and table tapping accompaniment (Trkanje ob rob mize) for the first two lines of the song. The second system shows the vocal melody and table tapping accompaniment for the next two lines. The lyrics are written below the vocal staff.

System 1:

Glas: Ci - cel, mi - cel, ru - kum buk, kaj me gle - daš, ka - kor čuk?

Trkanje ob rob mize: 2/4

System 2:

Glas: Ni - sem ti - ček, ni - sem miš, bun - ga, tun - ga, ti lo - viš!

Trkanje ob rob mize: 5

- Izštevanko pojemo in igramo ritem z ritmičnim glasbilom (leseni agogo) (primer 56).

Primer 56 »Cicel, micel« (Vojan Arhar in Miro Kokol) – petje in igranje ritma z ritmičnim glasbilom

The score for Primer 56 consists of two systems. Each system has two staves: 'Glas' (Vocal) and 'Leseni agogo' (Wooden agogo). The time signature is 2/4. The lyrics are: 'Ci - cel, mi - cel, ru - kum buk, kaj me gle - daš, ka - kor čuk?' and 'Ni - sem ti - ček, ni - sem miš, bun - ga, tun - ga, ti lo - viš!'. The vocal line is written in treble clef with eighth and quarter notes. The agogo line is written in a simplified notation with vertical stems and horizontal lines indicating the rhythm.

- Izštevanko pojemo in dvotaktno ostinatno spremljavo igramo z lastnim glasbilom (plosk in z dlanmi po desnem ter levem kolenu – izmenjaje) (primer 57).

Primer 57 »Cicel, micel« (Vojan Arhar in Miro Kokol) – petje in igranje ostinata z lastnim glasbilom

The score for Primer 57 consists of two systems, similar to Primer 56. The staves are 'Glas' (Vocal) and 'Plosk. igranje po kolenih' (Plosk. playing on knees). The time signature is 2/4. The lyrics are the same as in Primer 56. The vocal line is identical. The accompaniment is an ostinato, represented by a single rhythmic pattern (a quarter note followed by a quarter rest) repeated throughout the piece. Labels 'Plosk' and 'Igranje po kolenih' are placed below the accompaniment staves.

- Izštevanko pojemo in dvotaktno ostinatno spremljavo igramo z ritmičnim glasbilom (tamburin) (primer 58).

Primer 58 »Cicel, micel« (Vojan Arhar in Miro Kokol) – petje in igranje ostinata z ritmičnim glasbilom

Score for Primer 58, featuring a vocal melody (Glas) and a tamburina accompaniment (Tamburin) in 2/4 time. The melody is in G major and consists of two phrases. The lyrics are: "Ci - cel, mi - cel, ru - kum buk, kaj me gle - daš, ka - kor čuk?" and "Ni - sem ti - ček, ni - sem miš, bun - ga, tun - ga, ti lo - viš!". The tamburina part provides a simple ostinato accompaniment.

- Izštevanko pojemo in igramo s tremi ritmičnimi glasbili: z lesenim agogom (ritem), z bongosom (metrum) in s tamburinom (ostinato) (primer 59).

Primer 59 »Cicel, micel« (Vojan Arhar in Miro Kokol) – petje in igranje metruma, ritma in ostinata z ritmičnimi glasbili

Score for Primer 59, featuring a vocal melody (Glas) and three instrumental accompaniments: Leseni agogo (rhythm), Bongos (metrum), and Tamburin (ostinato) in 2/4 time. The melody is identical to the one in Primer 58. The lyrics are: "Ci - cel, mi - cel, ru - kum buk, kaj me gle - daš, ka - kor čuk?" and "Ni - sem ti - ček, ni - sem miš, bun - ga, tun - ga, ti lo - viš!". The three instruments provide a complex rhythmic accompaniment, with the Leseni agogo playing a steady eighth-note rhythm, the Bongos playing a metrical pattern, and the Tamburin playing an ostinato.

Ostale dejavnosti:

Izštevanko pojemo in vsak otrok si na besedi »cicel, micel« izmišlja nova imena, rastline, živali, predmete idr., npr. Tine– Tone, Maja – Jana, hiša – avto, sonce – luna idr., in te primere ob petju izštevanske ponovijo vsi izvajalci. Tako nastane pesem nadaljevalka. Ob petju izštevanske otrok gibalno izraža besedno vsebino (primer gibalne spremljave 3).

Primer gibalne spremljave 3 »Cicel, micel« – petje in gibalno izražanje

Besedilo izštevanke	Gibalno izražanje
Cicel, micel,	Z levo roko pokažemo črko C, v levo dlan postavimo tri prste desne roke za črko M.
rukum buk,	Korakamo na mestu
Kaj me gledaš,	Zaokrožene dlani postavimo pred oči in gledamo skozi »očala«
kakor čuk?	Dlani spustimo na prsni koš
Nisem tiček,	Odkimamo z glavo in s komolci obeh rok nakažemo ptičje peruti
nisem miš,	Odkimamo z glavo in hitro stečemo po prstih
bunga, tunga,	Hodimo s težkimi koraki naprej
ti loviš!	Zaploskamo in pokažemo s prstom na izbranega prijatelja.

Izštevanka 7 »Druga izštevanka« (Maja Planinc)

Fantek, punčka, žabica,
slonček, račka, žogica
in še žoga in še miš,
ej, medvedk, ti loviš!

Planinc (2013, str. 19).

Izvedba:

- Postavimo se v krog in se usedemo na tla. Na sredino kroga postavimo igrače: fantka, punčko, žabico, slončka, račko, malo in veliko žogo, miš in medvedka. Otroci povedo imena igrač v zaporedju, kot so postavljene na tleh, in tako se naučijo besedilo izštevanske.
- Izrekamo izštevanko in z roko nakazujemo zaporedje igrač (metrum), ki jih imamo postavljene na tleh. To lahko izvajamo tudi individualno. Vsak otrok, ki je izštet, z roko nakazuje posamezno igračo (metrum) in izreka.
- Izštejemo otroka »medvedka«, ki bo igral na boben (metrum), ostali pa nakazujejo z roko in vsi izrekajo besedilo izštevanske (primer 60).

Primer 60 »Druga izštevanka« – izrekanje in igranje metruma z ritmičnim glasbilom

System 1:
 Izreka: Fan - tek, pun - čka, ža - bi - ca, slon - ček, ra - čka, žo - gi - ca
 Boben: (drum accompaniment)

System 2:
 Izreka: in še žo - ga in še miš, ej, me - dve - dek, ti lo - viš!
 Boben: (drum accompaniment)

- Postavimo se v dva kroga. V njega položimo le nekaj igrač. V prvem krogu so fantek, punčka, žabica, žoga in miš, v drugem pa slonček, račka, mala žogica in medvedek. Igrače postavimo v pravo zaporedje besedila. Vsaka skupina izmenjuje izreka in spremlja ritem z lastnim glasbilom. Prva skupina trka ob rob mize (prvi verz) in ploska (tretji verz), druga skupina pa igra z dlanmi po mizi (drugi verz) in topota (četrti verz) (primer 61).

Primer 61 »Druga izštevanka« – izrekanje in igranje ritma z lastnim glasbilom v dveh skupinah

System 1:
 Izreka 1: Fan - tek, pun - čka, ža - bi - ca,
 Trkanje ob rob mize: (clapping accompaniment)

System 2:
 Izreka 2: slon - ček, ra - čka, žo - gi - ca
 Igranje z dlanmi po mizi: (clapping accompaniment)

Izreka 1: ⁵ in še žo - ga in še miš,
 Plosk:
 Izreka 2: ⁵ ej, me - dve - dek, ti lo - viš!
 Topot:

- Izštevanko izrekamo in igramo ritem z dvema ritmičnima glasbiloma v dveh skupinah. Prva skupina igra s paličicami (prvi in tretji verz), druga skupina pa z bobni (drugi in četrti verz) (primer 62).

Primer 62 »Druga izštevanka« – izrekanje in igranje ritma z dvema ritmičnima glasbiloma

Izreka 1: $\frac{2}{4}$ Fan - tek, pun - čka, ža - bi - ca,
 Paličice: $\frac{2}{4}$
 Izreka 2: $\frac{2}{4}$ slon - ček, ra - čka, žo - gi - ca
 Boben: $\frac{2}{4}$
 Izreka 1: ⁵ in še žo - ga in še miš,
 Paličice:
 Izreka 2: ⁵ ej, me - dve - dek, ti lo - viš!
 Boben:

- Izštevanko izrekamo in igramo ritem z lastnim (igranje po kolenih) ter ritmičnim glasbilom (paličice). Z lastnim glasbilom igrajo vsi izvajalci in glasno izrekajo besedilo, z ritmičnim glasbilom (paličice) igra posameznik, in sicer takrat, ko skupina pove prvi verz, nato posameznik zaigra ritem s paličicami kot medigro k drugemu verz. Nato izrekajo in igrajo z rokami po kolenih drugi verz, solist (paličice) nato zaigra ritem drugega verza. In tako se izmenjujeta skupina ter solist do konca izštevanke (primer 63).

Primer 63 »Druga izštevanka« – izrekanje in igranje ritma z lastnim (skupina) ter ritmičnim glasbilom (solist)

The musical score for 'Druga izštevanka' is presented in two systems. Each system has three staves: 'Izreka' (Singer), 'Igranje po kolenih' (Group), and 'Paličice' (Soloist). The time signature is 2/4. The lyrics are written below the staves.

System 1:

- Izreka:** Fantek, punčka, ža - bi - ca, slonček, račka, žo - gi - ca
- Igranje po kolenih:** (Rhythmic pattern corresponding to the lyrics)
- Paličice:** (Rhythmic pattern corresponding to the lyrics)

System 2:

- Izreka:** in še žo - ga in še miš, ej, medvedek, ti lo - viš!
- Igranje po kolenih:** (Rhythmic pattern corresponding to the lyrics)
- Paličice:** (Rhythmic pattern corresponding to the lyrics)

Ostale dejavnosti:

- Izštevanko lahko izrekamo v različnih ritmičnih trajanjih. Vsak posameznik si izmišlja svoj ritmični vzorec besedila, skupina pa ga ponovi (primer 64).

Primer 64 »Druga izštevanka« – izmišljanje ritmičnih vzorcev

The musical score for 'Druga izštevanka' is presented in a single system. The time signature is 2/4. The lyrics are written below the staff.

System 1:

- Izreka:** Fan - tek, pun - čka, ža - bi - ca, slon - ček, ra - čka, žo - gi - ca...

Fan - tek, pun - čka, ža - bi - ca, slon - ček, ra - čka, žo - gi - ca..

- Izrekamo različne ritmične vzorce, jih zapišemo z notnimi trajanji in izvajamo z ritmičnimi zlogi (primer 64).

Izštevanka 8 »Andili bandili« (*ljudska*)

Andili bandili tetere,
venti kvatro, venti tre.
Are bare špecarija,
tika taka škampavija.
Vija vaja venkanaja!

Kralj (2001, str. 36–39).

Izvedba:

- Izštevanko enakomerno izrekamo.
- Izštevanko izrekamo in tleskamo (glasbeni utrip) (primer 65).

Primer 65 »Andili bandili« – izrekanje in nakazovanje utripa z lastnim glasbilom

Tlesk				
Izreka	Andili,	bandili	tete-	re,
	venti	kvatro,	venti	tre
	are	bare	špeca-	rija,
	tika	taka	škampa	vija.
	Vija,	vaja	ven ka -	naja!

– Besedilo izštevanke zapišemo v glasbenem ritmu (primer 66).

Primer 66 »Andili bandili« – besedilo izštevanke in glasbeni ritem

Besedilo izštevanke	Glasbeni ritem
Andili bandili tetere,	
venti kvatro, venti tre.	
Are bare špecarija,	
tika taka škampavija.	
Vija vaja ven kanaja!	

– Besedilo izštevanka uglasbimo (notni zapis 11).

Notni zapis 11 »Andili bandili« (Bojana Kralj) – zapis melodije

Andili bandili
Ljudska B. Kralj

An - di - li, ban - di - li, te - te - re, ven - ti kva - tro, ven - ti tre,

a - re ba - re špe - ca - ri - ja, ti - ka, ta - ka škam - pa - vi - ja. Vi - ja, va - ja, ven ka - na - ja!

– Izštevanko izvajamo z Orffovimi glasbili (sopranski zvonček, altovski metalofon, sopranski ksilofon, altovski ksilofon) in pojemo v kanonu (notni zapis 12).

Notni zapis 12 »Andili bandili« (Bojana Kralj) – petje in igranje z Orffovimi glasbili

Andili bandili
Ljudska B. Kralj

An - di - li, ban - di - li, te - te - re, ven - ti kva - tro, ven - ti tre,

Ljudska pesem

5

Glas

a - re, ba - re, špe - ca - ri - ja, ti - ka, ta - ka škam - pa - vi - ja. Vi - ja, va - ja ven ka - na - ja!

SZ

AM

SK

AK

SZ

AK1
2

5

SZ

AK1
2

Glas 1

3 3

An - di - li, ban - di - li, te - te - re, ven - ti kva - tro, ven - ti tre, a - re, ba - re špe - ca - ri - ja,

Glas 2

3 3

An - di - li, ban - di - li, te - te - re, ven - ti kva - tro, ven - ti tre,

Glas 3

3 3

An - di - li, ban - di - li, te - te - re,

Glas 4

Glas 5

SZ
 AM
 SK
 AK 1
 2

Glas 1
 Glas 2
 Glas 3
 Glas 4
 Glas 5

ti - ka, ta - kaškam-pa-vi-ja. Vi - ja, va - ja ven ka-na-ja. Vi-ja, va - ja ven ka-na-ja. Vi-ja, va-ja ven ka-na-ja.
 a - re, ba - re špe-ca-ri-ja, ti - ka, ta - kaškam-pa-vi-ja. Vi-ja, va - ja ven ka-na-ja. Vi-ja, va-ja ven ka-na-ja.
 ven - ti kva-tro, ven - ti tre, a - re, ba - re špe-ca-ri-ja, ti-ka, ta - kaškam-pa-vi-ja. Vi-ja, va-ja ven ka-na-ja.
 An-di-li, ban-di-li te - te-re, ven - ti kva-tro, ven - ti tre, a-re, ba - re špe-ca-ri-ja, ti-ka, ta-kaškam-pa-vi-ja.
 An-di-li, ban-di-li, te - te-re, ven-ti kva-tro, ven - ti tre, a-re, ba-re špe-ca-ri-ja,

SZ
 AM
 SK
 AK 1
 2

The musical score is for a five-part vocal setting (Glas 1 to Glas 5) and an instrumental accompaniment (SZ, AM, SK, AK 1 & 2). The lyrics are in Slovenian and consist of a rhythmic chant: 'Vi-ja, va-ja ven ka-na-ja. Vi-ja, va-ja ven ka-na-ja. Vi-ja, va-ja, ven ka-na-ja! Ka-na-ja.' The vocal parts are arranged in a homophonic style, with each voice part having its own line of music. The instrumental parts provide a harmonic and rhythmic foundation.

Izštevanka 9 »Jedan, dva, tri« (hrvaška ljudska)

Jedan, dva, tri,
 što znam ja, ne znaš ti.
 Jedan, dva, tri,
 moj prijatelj si ti!

Velika zbirka brojalica na jednom mjestu (2020).

Izvedba:

- Izštevanko enakomerno izrekamo.
- Izštevanko izrekamo in korakamo v krogu (primer 67).

Primer 67 »Jedan, dva, tri« – izrekanje in korakanje

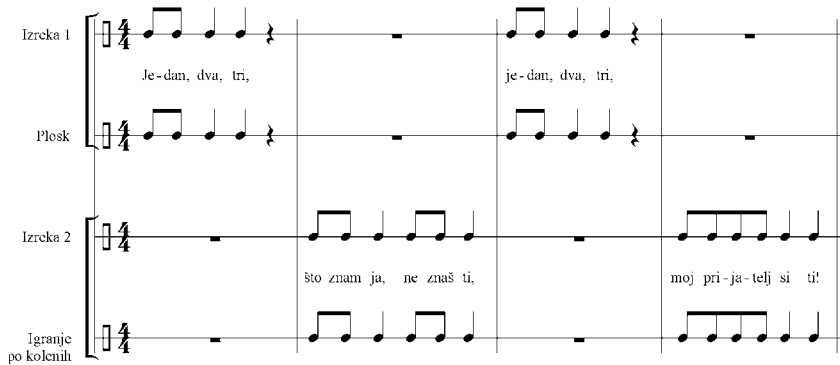
			
Jedan,	dva,	tri,	
			
što znam	ja,	ne znaš	ti.
			
Jedan,	dva,	tri	
			
moj pri-	telj	si	ti!

- Izštevanko izrekamo v dveh skupinah in igramo ritem z lastnimi/telesnimi glasbili (plosk, igranje po kolenih) (primer 68).

Primer 68 »Jedan, dva, tri« – izrekanje igranje ritma z lastnima glasbiloma

Jedan, dva, tri
Hrvaška ljudska

prir. Bojana Kralj

Izreka 1

Je - dan, dva, tri, je - dan, dva, tri,

Plosk

Izreka 2

što znam ja, ne znaš ti, moj pri - ja - telj si ti!

Igranje po kolenih

- Izštevanko izrekamo v dveh skupinah in igramo ritem z ritmičnimi glasbili (bobaen, cevasti les) (primer 69).

Primer 69 »Jedan, dva, tri« – izrekanje in igranje ritma z ritmičnimi glasbili

Jedan, dva, tri
Hrvaška ljudska

prir. Bojana Kralj

Izreka 1: Je - dan, dva, tri, je - dan, dva, tri,

Plosk: Je - dan, dva, tri,

Izreka 2: što znan ja, ne znaš ti, moj pri - ja - telj si ti!

Igranje po kolenih

Izštevanka 10 »Mappamondo« (italijanska ljudska)

Mappamondo, mappamondo,
fa girare tutto il mondo,
fa girare anche te:
uno, due, tre!

Conte per bambini in rima (b. l.).

Izvedba:

- Izštevanko enakomerno izrekamo.
- Besedilo izštevanka izrekamo v obliki ritmičnega odmeva (solist – skupina) in istočasno igramo metrum z lastnim/telesnim glasbilom (izmenjaje z rokami po kolenih) (primer 70).

Primer 70 »Mappamondo« – izrekanje v obliki ritmičnega odmeva in igranje metruma z lastnim glasbilom

Mappamondo
italijanska ljudska

The musical score is written in 4/4 time and consists of three systems. Each system has three staves: 'Z rokami po kolenih' (top), 'Izreka 1' (middle), and 'Izreka 2' (bottom). The notation uses vertical lines and horizontal beams to represent rhythmic patterns. The lyrics are written below the corresponding staff.

System 1:

- Z rokami po kolenih:** Four measures of quarter notes.
- Izreka 1:** First measure is a whole rest. Second measure has a quarter note. Third measure has a quarter note. Fourth measure is a whole rest.
- Izreka 2:** First measure is a whole rest. Second measure has a quarter note. Third measure has a quarter note. Fourth measure is a whole rest.

System 2:

- Z rokami po kolenih:** Four measures of quarter notes.
- Izreka 1:** First measure has a quarter note. Second measure has a quarter note. Third measure has a quarter note. Fourth measure has a quarter note.
- Izreka 2:** First measure is a whole rest. Second measure has a quarter note. Third measure has a quarter note. Fourth measure is a whole rest.

System 3:

- Z rokami po kolenih:** Seven measures of quarter notes.
- Izreka 1:** First measure has a quarter note. Second measure has a quarter note. Third measure has a quarter note. Fourth measure has a quarter note.
- Izreka 2:** First measure has a quarter note. Second measure has a quarter note. Third measure has a quarter note. Fourth measure has a quarter note.

Lyrics:

Map - pa - mon - do, map - pa - mon - do,
Map - pa - mon - do, map - pa - mon - do,
fa gi - ra - re tut - to il mon - do,
fa gi - ra - re an - che te:
fa gi - ra - re an - che te:
u - no, du - e, tre!
u - no, du - e, tre!

- Izrekamo besedilo izštevank v dveh skupinah (dvoglasen kanon) in istočasno igramo metrum z lastnim/telesnim glasbilom (z rokami po kolenih) (primer 71).

Primer 71 »Mappamondo« – izrekanje v kanonu in igranje metruma z lastnim glasbilom

Mappamondo
italijanska ljudska

Z rokami po kolenih

Izreka 1

Izreka 2

Map - pa - mon - do, map - pa - mon - do, fa gi - ra - re tut - to il mon - do,

Map - pa - mon - do, map - pa - mon - do,

fa gi - ra - re an - che te: u - no, du - e tre!

fa gi - ra - re tut - to il mon - do, fa gi - ra - re an - che te: u - no, du - e tre!

- Izrekamo izštevanko in igramo besedni ritem izštevank z lastnim glasbilom (z rokami po kolenih) (primer 72).

Primer 72 »Mappamondo« – izrekanje in igranje ritma z lastnim glasbilom

Mappamondo
italijanska ljudska

Izreka

Z rokami po kolenih

Map - pa - mon - do, map - pa - mon - do, fa gi - ra - re tut - to il mon - do, fa gi - ra - re an - che te: u - no, du - e tre!

fa gi - ra - re an - che te: u - no, du - e tre!

- Izštevanko večglasno izrekamo v treh skupinah in igramo ritem ter ostinatna vzorca z lastnim glasbilom (z rokami po kolenih) (primer 73).

Primer 73 »Mappamondo« – izrekanje, igranje ritma in dveh ostinatnih vzorcev z lastnim glasbilom

Mappamondo

italijanska ljudska

The musical score for 'Mappamondo' is written in 4/4 time and consists of three systems of staves. Each system contains three staves for vocal parts (Izreka, z rokami po kolenih 1, 2, and 3) and three staves for hand-drum parts (Izreka, z rokami po kolenih 1, 2, and 3). The lyrics are in Italian and Slovenian.

System 1:

- Vocal 1: Map - pa - mon - do, map - pa - mon - do,
- Vocal 2: (rest)
- Vocal 3: (rest)
- Drum 1: (rest)
- Drum 2: (rest)
- Drum 3: (rest)

System 2:

- Vocal 1: fa gi - ra - re tut - to il mon - do, fa gi - ra - re an - che te, U - no, du - e, tre!
- Vocal 2: U - no, du - e, tre!
- Vocal 3: U - no, du - e, tre!
- Drum 1: fa gi - ra - re an - che te, fa gi - ra - re tut - to il mon - do, fa gi - ra - re an - che te,
- Drum 2: (rest)
- Drum 3: (rest)

System 3:

- Vocal 1: Map - pa - mon - do, map - pa - mon - do, fa gi - ra - re tut - to il mon - do, fa gi - ra - re an - che te,
- Vocal 2: (rest)
- Vocal 3: (rest)
- Drum 1: fa gi - ra - re tut - to il mon - do, fa gi - ra - re an - che te, fa gi - ra - re tut - to il mon - do,
- Drum 2: U - no, du - e, tre!
- Drum 3: (rest)

System 4:

- Vocal 1: U - no, du - e, tre!
- Vocal 2: U - no, du - e, tre!
- Vocal 3: U - no, du - e, tre!
- Drum 1: fa gi - ra - re an - che te, fa gi - ra - re tut - to il mon - do, U - no, du - e, tre!
- Drum 2: (rest)
- Drum 3: (rest)

- Izrekamo izštevanko v treh skupinah in igramo ritmične vzorce/ostinate z ritmičnimi glasbili (boba, paličice, kastažete) (primer 74)

Primer 74 »Mappamondo« – izrekanje in igranje ritmičnih vzorcev z ritmičnimi glasbili

Mappamondo
italijanska ljudska

The musical score is written for four parts: Izreka (chant), Boben (drum), Paličice (clappers), and Kastažete (castanets). The time signature is 4/4. The score is divided into three systems. The first system shows the initial rhythmic patterns. The second system starts at measure 5 and includes lyrics. The third system starts at measure 9 and concludes the piece.

System 1:

- Izreka:** Map-pa-mon-do, map-pa-mon-do, fa gi-ra-re tut-to il mon-do,
- Boben:** (Rhythmic pattern)
- Paličice:** (Rhythmic pattern)
- Kastažete:** (Rhythmic pattern)

System 2 (Measures 5-8):

- Izreka:** fa gi-ra-re an-che te: u-no, du-e, tre! Map-pa-mon-do, map-pa-mon-do, fa gi-ra-re tut-to il mon-do,
- Boben:** (Rhythmic pattern)
- Paličice:** (Rhythmic pattern)
- Kastažete:** (Rhythmic pattern)

System 3 (Measures 9-12):

- Izreka:** fa gi-ra-re an-che te: u-no, du-e, tre! U-no, du-e, tre!
- Boben:** (Rhythmic pattern)
- Paličice:** (Rhythmic pattern)
- Kastažete:** (Rhythmic pattern)

Izštevanka 11 »Izštevanka« (nemška ljudska izštevanka)

Eins, zwei, drei,
butter mit brei,
salz mit speck,
und du bist weg.

Die 30+ besten Abzählreime für Kinder (b. l.).

Izvedba

- Enakomerno izrekamo besedilo izštevanke.
- Besedilo izštevanke izrekamo in upoštevamo poudarjene in nepoudarjene besedne zloge (primer 75).

Primer 75 »Izštevanka« – izrekanje poudarjenih in nepoudarjenih besednih zlogov

			
Eins, zwei, drei,	butter mit brei,	salz mit speck	und du bist weg.

- Izrekamo izštevanko in igramo besedni/zlogovni ritem z lastnim glasbilom (plosk) (primer 76).

Primer 76 »Izštevanka« – izrekanje in igranje zlogovnega ritma z lastnim glasbilom

Plosk				
Izreka	Eins, zwei, drei,	but - ter mit brei,	salz mit speck	und du bist weg.

- Izrekamo izštevanko in večglasno izvajamo besedni/zlogovni ritem z lastnimi/telesnimi glasbili (plosk, topot, z rokami po kolenih) (primer 77).

Primer 77 »Izštevanka« – izrekanje in igranje zlogovnega ritma z lastnimi glasbili

				
Izreka	Eins, zwei, drei,	but- ter mit brei,	salz mit speck	und du bist weg.
Plosk				
Z rokami po kolenih				
Topot				

- Izrekamo izštevanko in večglasno izvajamo zlogovni ritem z ritmičnimi glasbili (boben, les, prstne činele) (primer 78).

Primer 78 »Izštevanka« – izrekanje in igranje zlogovnega ritma z ritmičnimi glasbili

				
Izreka	Eins, zwei, drei,	but- ter mit brei,	salz mit speck	und du bist weg.
Prstne činele				
Les				
Boben				

Izštevanka 12 »Ecc, pecc, kimehetsz« (madžarska ljudska)

Ecc, pecc, kimehetsz,
 holnapután bejöhetsz,
 cérnára, cinegére,
 ugorj, cica, az egérre.
 Fuss!

Kiszámolás mondókák (b. l.).

Izvedba:

- Enakomerno izrekamo besedilo izštevanske.
- Besedilo izštevanske izrekamo in upoštevamo poudarjene ter nepoudarjene besedne zloge (primer 79).

Primer 79 »Ecc, pecc, kimehetsz« – izrekanje poudarjenih in nepoudarjenih besednih zlogov

Ecc, pecc, kimehetsz,	holnapután bejöhetsz,	cénnára, cinegére,	ugorj, cica, az egérre	Fuss!

- Izrekamo izštevanko in igramo metrum z ritmičnim glasbilom (boba) (primer 80).

Primer 80 »Ecc, pecc, kimehetsz« – izrekanje in igranje metruma z ritmičnim glasbilom

Izreka

Boba

Izreka

Boba

- Izrekamo izštevanko in igramo besedni/zlogovni ritem z lastnim glasbilom (z dlanmi po mizi) (primer 81).

Primer 81 »Ecc, pecc, kimehetsz« – izrekanje in igranje ritma z lastnim glasbilom

Izreka

Z dlanmi po mizi

Izreka

4

cér - ná - ra, ci - ne - gé - re, u - gorj, ci - ca, az e - gér - re. Fuss!

Z dlanmi po mizi

- Izrekamo izštevanko in igramo ritem z ritmičnim glasbilom (bongos) (primer 82).

Primer 82 »Ecc, pecc, kimehetsz« – izrekanje in igranje ritma z ritmičnim glasbilom

Izreka

4

Ecc, pecc, ki - me - hetsz, hol - na - pu - tán be - jő - hetsz,

Bongos

4

Izreka

4

cér - ná - ra, ci - ne - gé - re, u - gorj, ci - ca, az e - gér - re. Fuss!

Bongos

- Izrekamo izštevanko in jo izvajamo v glasbeni obliki rondo z lastnima/telesnima (plosk, topot) glasbiloma in ritmičnim glasbilom (bongos) (primer 83).

Primer 83 »Ecc, pecc, kimehetsz« – izvajanje rondoja z lastnima in ritmičnim glasbilom

A

Izreka

4

Ecc, pecc, ki - me - hetsz, hol - na - pu - tán be - jő - hetsz,

Bongos

4

Izreka

4

cér - ná - ra, ci - ne - gé - re, u - gorj, ci - ca, az e - gér - re. Fuss!

Bongos

4.3 Besedila ljudskih in avtorskih izštevank

Slovenske izštevanke

Slovenska ljudska dediščina obsega poleg vsebinsko raznolikih ljudskih pesmi za odrasle tudi pesmi za otroke. Med njimi so tudi izštevanke, izštevavnice, preštevanke, ki so nastajale ob različnih priložnostih. Otroci so te vsebinsko zanimive pesmi ohranjali skozi ustno izročilo. Ob igri lovljenja, skrivanja in drugih otroških igrah so se ohranile do današnjih dni. Ljudska besedila so tudi slovenske pesnike in druge ustvarjalce spodbudila, da so po vzorcu le-tih začeli ustvarjati tudi svoja besedila izštevank. V manjšem izboru smo jih tudi zapisali v spodnji preglednici.

Z izštevanko se na začetku otroške igre določi, kateri otrok prevzame določeno vlogo, npr., naj miži, se skriva, lovi, zapusti krog, išče druge otroke, reši uganke itd. Elementi na koncu izštevank so: *vija, vaja, ven; vija, vaja, čof; povej hitro ti; ti loviš; pojdi ven zdaj ti; ta miži; ujemi jo še ti* idr.

»Vija, vaja, ven« (*ljudske izštevavnice*)

»Vija, vaja, ven« je najpogostejši verz na koncu izštevank, ki jih otroci izrekajo pri različnih igrah.

An, ban, pet podgan,
štiri miši, v zlati hiši.
Vija, vaja, ven!

Černigoj (1996, str. 28).

An, ban, pet podgan,
štiri miši v uh me piši.
Vija, vaja, ven!

Prek in Korošec (1968, str. 98).

An ban
pet podgan,
sedem miši,
v uh me piši,
vija, vaja,
ven!

Menart (1980, str. 10).

An, duj, trtanuj,
sija, vija, kompanija,
srba, raka, tika taka.
Vija, vaja, ven!

Majer in Prelog (1994, str. 8); Kumer (1975, str. 312).

An pan
ima hišo s podgan,
slamnato streho,
pomalane dar,
notri prebiva komarjev vior,
vija, vaja, ven!

Gašperin (1990, str. 92).

Anča banča pomaranča
v prvi klopici sedi,
pa napiše črko i:
gori, doli naokoli,
vija, vaja, ven!

Menart (1980, str. 13).

En, daj, trta naj,
šija, vija kompanija,
siva raka, tika taka.
Vija, vaja, ven!

Prek in Korošec (1968, str. 98).

An duj trtanuj,
sija, vija, kompanija,
srba, raka, tika, taka,
vija, vaja, ven!

Kumer (1975, str. 312).

Anderle banderle, zlata kolesa,
da se popeljemo v sveta nebesa,
angelci vriskajo, duše pa piskajo,
vija, vaja, ven!

Kumer (1975, str. 390).

Ambuli, pupambuli,
kuc – kapučina,
po vrtu špancira,
kobilice nabira.
Rajha – špajha,
kolc – knedel,
vija, vaja – ven!

Černigoj (1996, str. 34).

Elc pelc, kumisar,
sedem let si gospodar.
Vija, vaja, ven!

Černigoj (1996, str. 33).

En kolo po cesti gre,
guma počí, on poskočí.
Vija, vaja, ven!

Majer in Prelog (1994, str. 17).

En ten tini,
sava raka bini,
sava raka tika taka
vija, vaja, ven!

Prek in Korošec (1968, str. 98).

Enci benci komesar,
kupi konja za svoj d' nar,
peljal ga je v Rim
in prodal za en cekin.
Vija, vaja, ven!

Majer in Prelog (1994, str. 20).

Bog daj srečo,
kravo rdečo,
konja vranca,
vola samca,
belo kozico,
z drobno nožico.
Vija, vaja, ven!

Gašperin (2010a, str. 26).

Enci benci
na kamenci
tu sedijo
tri mladenci,
eri beri
muzikeri,
vija, vaja, ven!

Gašperin (1990, str. 22).

Mož in žena
vkup rojena,
v mišji luknji
poročena,
vija, vaja, ven!

Majer in Prelog (1994, str. 28).

Prvega aprila
sta se dva ubila.
Prvi na kolesu,
drugi na drevesu.
Vija, vaja, ven!

Černigoj (1996, str. 39).

Sladoled po deset,
kdor ga kupi,
se zastrupi.
Kdor ga ne,
pa umre.
Vija, vaja, ven!

Štrukelj (2005, str. 10).

Sladoled po deset,
kdor ga kupi
se zastrupi.
Jaz sem ga kupila,
se nisem zastrupila.
Vija, vaja, ven!

Černigoj (1996, str. 38).

Pika nogavička
ima rdeča lička,
nosek pa rumen,
vija, vaja, ven!

Černigoj (1996, str. 38).

Pika pikica,
to je lepa sličica,
smešna usta, debel vrat,
ven pa ide ta kosmat!

Gašperin (2020, str. 36).

Anza panza
štrukle pieku,
pieč podrú,
vse požrú,
u guoščo zbežow,
smole nebraw,
pieč nemazow,
takú je prav.
En dva tri,
vija vaja ven!

Kumer (1975, str. 390).

»Vija, vaja ven« (*avtorske izštevanke*)

Pri avtorskih izštevank, ki jih je v primerjavi z ljudskimi manj, se redkeje pojavi zaključni verz »vija, vaja, ven«.

»**Preštevanka**«

Kajetan Kovič

Tinka, Tonka,
nina, nana,
kdo ulovil
bo cigana?
Tine, Tone,
Jure, Janko,
kdo ulovil
bo ciganko?
Ta cigan je
zloben mož,
poln otrok
njegov je koš;
je ciganka
škrbasta,
škilasta in
grbasta.
Mene noče,
ti boš njen,
vija, veja,
vaja, ven!
Menart (1980, str. 15).

»**Izštevanka**«

Antonija Žerdin

V blatu pujska čofotata,
rada skupaj se igrata,
to zabavno je prav vsem,
vija, vaja, ven!
Žerdin (2021, str. 8)

»**Izštevanka**«

Antonija Žerdin

Drobne lučke, lučke bele,
spet ves travnik so zavzele.
Koliko jih je, ne vem,
vija, vaja, ven!
Žerdi (2021, str. 12).

»**Žoga**«

Antonija Žerdin

Hopla, hop, je poskočila,
dol po hribu skotalila,
v blatnem jarku je obstala
in se vsa je zapacala.
Pojdi ponjo, jaz ne grem,
vija, vaja, ven!
Žerdin (2021, str. 20).

»Pojdi ven ti« (*ljudske izštevanke*)

Zaključni verz »pojdi ven ti« se pojavi pri izštevankah s štetjem in ostalih izštevankah, kjer je v ospredju rima.

Baba sede u balon,
tam si kupi gramofon,
gramofon zapoje,
en, dva, tri,
pojdi ven ti!

Kumer (1975, str. 316).

Ana-bana, tuti – fe,
fibre – fabre, domine.
Ti si baba, škofja dlaka,
ti si baba –
pojdi ven!

Černig (1996, str. 34).

Eva je po vrtu hodila,
koliko ptičev je naločila?
Ena, dve, tri –
pojdi ven ti!

Majer in Prelog (1994, str. 23).

Ena baba gosko peče,
dol po piskri maslo teče,
en, dva, tri –
pojdi putka ven ti!

Prek in Korošec (1968, str. 99).

»Pojdi ven ti« (*avtorske izštevanke*)

Avtorskih izštevank za zaključnim verzom »pojdi ven ti« je med slovenskimi besedili malo.

»**Burja**«

Janez Bitenc

Burja piha čez gore,
dežek pada na polje,
sonce se skož' veje smeje,
veter pa oblake šteje.
En, dva, tri,
pojdi ven ti!

Voglar in Nograšek (2008, str. 126).

»**Kocka**«

Bojana Kralj

Kocka pikice ima,
štiri, pet, šest,
ena, dva, tri,
pojdi ven ti!

»Pizza«

Bojana Kralj

Paradižnik, šunka,
paradižnik, sir,
gobice, gobice,
gobice sir.
En, dva, tri,
pojdi ven ti!

»Mavrica«

Bojana Kralj

Rdeča, oranžna,
rumena, zelena
in modra, vijola
je mavrica moja.
En, dva, tri,
pojdi ven ti!

»Izštevanka«

Boris A. Novak

Jaz sem noč
in ti si dan,
večeri se,
pojdi stran!
Novak (2014, str. 22).

»Pojdi zdaj ven ti« (*ljudske izštevavnice*)

Različico pri »pojdi zdaj ven ti« oz. »pojdi ven zdaj ti« povzroča le vrinjena beseda »ven«, ki se pojavlja v izštevankah glede na razlike po pokrajinah.

Ančka pomarančka
v prvi klopici sedi,
ima tablico pri sebi
in napiše črko l.
Pojdi ven zdaj ti!
Černigoj (1996, str. 37).

Bog je pisal pisma tri.
Eno meni, eno tebi,
eno svet´mu Jožefi.
Pojdi ven zdaj ti!
Černigoj (1996, str. 28).

Ena bela lilija,
notri pleše deklica.
Lilija oveni,
pojdi ven zdaj ti!
Gašperin (2010a, str. 68).

Ena bena benica,
bodi moja ženica.
En pen,
pojdi ti zdaj ven!
Majer in Prelog (1994, str. 21).

Ena bela hišica,
kol'ko okenc pa ima?
Ima samo tri,
pojdi ven zdaj ti!
Černigoj (1996, str. 37).

Ena bela hišica,
kol'ko okenc pa ima?
Ena, dve, tri –
pa povej število ti!
Menart (1980, str. 10).

»Pojdi ven«/»pojdeš ven«/»pojdi jo«/»pojdi ti«/»pojdi ga«/»ven«/»ven greš
ti«/»venkaj ti« (*ljudske izštevavnice*)

Anguli-banguli, pet kočij,
čiči-biči-čambuli,
čika čaka, medvejaka,
štula-vila,
pojdi ven!
Černigoj (1996, str. 34).

Anguli-banguli, pet kočij,
čiči-biči-čambuli,
čika-čaka, medved čaka,
štula-vila, baba-
ven!
Černigoj (1996, str. 34).

Andra, bandra, vinčice,
sija, bija, kam pa gre?
Elfe, raka, tika, tak,
sija, bija – ven!
Majer in Prelog (1994, str. 10).

Andrle pandrle šloge minit,
aute kraute morginit,
aus, maus, trum, pum,
ti si baba, beži vun!
Majer in Prelog (1994, str. 10).

Ete, tete, tinteroč,
jaz sem kmetič, ti si mož.
En, dva, tri –
ven greš ti!
Majer in Prelog (1994, str. 21).

Anča tanča pomaranča,
lune klifre klaftre,
ti si balo,
pojdi ven!
Kumer (1975, str. 388).

Pika nogavička
ima rdeča lička,
nosek pa rumen,
ti pa pojdi ven!
Majer in Prelog (1994, str. 32).

A a a, mame ni doma,
e e e, tam po polju gre,
i i i, poglej, kako hiti,
o,o,o, kaj pomeni to,
u u u, mama je že tu,
hi hi hi, ven greš ti!
Gašperin (2018, str. 96).

Tanči, naranči,
pri sokoti, pri mokoti,
pri zrnici, pri trnci,
mazulka ven!

Majer in Prelog (1994, str. 33).

Vija-vaja, kuža laja,
starga dedca sret tiši.
Ko pa kupček naredi,
se prešteje-en, dva, tri-
Pojdeš ven zdaj ti!

Černigoj (1996, str. 28).

Indijanci so barabe,
jejo same kolerabe.
Jaz jih pa ne jem,
ti pa pojdeš ven!

Lipnik in Matić (1993, str. 99).

Na hribčku grad stoji,
v gradu bele line tri,
pri vsaki lini žena stoji,
pojdi jo zdaj rešit ti!

Gašperin (2010b, str. 48).

Ena skirca rada seka,
če ne seka, je tepena,
fič, fač, fuč,
pojdi ti po ključ!

Gašperin (2010b, str. 34).

Ena sekirca rada seka,
če ne seka, je tepena,
fič, fač, fuč,
pojdi puta ven pa ti!

Kumer (1975, str. 391).

Enci benci
na kamenci,
troja vrata
zapečata,
en bam,
marš iz kola van!

Kumer (1975, str. 389).

Za goro nad vodo
vrti mlinsko se kolo,
kolo prehitro se vrti,
pojdi ga ustavit ti!

Gašperin (2010b, str. 16).

»Ti loviš« (*ljudske izštevavnice*)

Izštevanke z zaključnim verzom »ti loviš« med slovenskimi ljudskimi izštevan-kami najdemo pogosto, saj jih otroci izrekajo pred igro lovljenja. Interpretira-jo jih izrazito ritmično in dinamično.

Črno žabo smo ulovili,
kam jo bomo položili?
Tja med polže, med zverjad,
tja ponesemo jo spat,
šiš, miš, ti loviš!

Gašperin (1990, str. 24).

Ani bani, ani bani,
vsi za igro zdaj smo zbrani.
Ene bene, ene bene,
brž iz kroga steci Cene.
Eci baš, eci biš,
ti si zadnji, ti loviš!

Gašperin (1990, str. 28).

Dve pšenički, dve potički,
dva kapuna, mlada kljuna,
in dve rački žlobudrački,
na zapečku štirje mački,
a med njimi siva miš,
vija, vaja, ti loviš!

Perger (2010, str. 11).

Hočeš nočeš v šolo greš,
hočeš nočeš vse izveš,
hočeš nočeš se učiš,
hočeš nočeš ti loviš!

Knific (2006, str. 40).

Jaz sem Nacek,
ti si Tacek,
on je miš, a,
ti loviš!

Prek in Korošec (1968, str. 101).

Ju-hu-hu,
mačku stu!
Ena miš-
ti loviš!

Černigoj (1996, str. 29).

Krica kraca, bela raca,
buba baja, že nagaja,
abu babu, strašna miš,
miga z brki, ti loviš!

Gašperin (1990, str. 66).

Sonce kliče, ne domov,
travnik kliče, brž na lov,
ti boš mačka, jaz bom miš,
jaz bom bežal, ti loviš!

Gašperin (1990, str. 8).

Palček skakalček
na gobi sedi
in sprašuje,
kakšno barvo
imaš na sebi
danes ti?!

»Rdečo!«

»Ali jo imaš

na sebi
tudi ti?«

»Ne!«

»Ven!«

Majer in Prelog (1994, str. 31).

Petelinček pelje žito
v stari mlinček,
v mlinčku melje stara miš,
cvik, cvak, ti loviš!

Perge (2010, str. 7).

Ti boš mačka,
jaz bom miš,
jaz bom bežal,
ti loviš!

Bidovec-Oblak in Bole (1968, str. 57).

»Ti loviš« (*avtorske izštevavnice*)

»Cicel, micel«

Vojan Tihomir Arhar

Cicel, micel,
rukum buk,
kaj me gledaš,
kakor čuk?
Nisem tiček,
nisem miš.
Bunga, tunga,
ti loviš!

Kokol (1978, str. 316).

»Otroci štejejo«

Stana Vinšek

Muca maca, račka gos,
siv osliček, črni kos,
pisan ptiček, počen groš,
bel konjiček, zvrhan koš,
pisker, lonec, slepa miš,
in za konec, ti loviš!

Prek in Korošec (1968, str. 100).

»Cvik, cvak, petelinček«

Janez Bitenc

Cvik, cvak, petelinček,
pelji žito v stari mlinček.
V mlinčku melje bela miš,
cvik, cvak, ti loviš!

Voglar in Nograšek (2008, str. 125).

»Otroci rajajo«

Pavle Rožnik

V krogu mačka,
zunaj miš.
Lenka beži,
ti loviš!

»Mačka«

Dane zajc

Reci: mačka.

Ti si tačka.

Reci: mačka.

Ti si račka.

Reci: mačka.

Ti si kvačka.

Reci: maček.

Ti si hlaček.

Reci: miš.

Ti loviš!

Zajc (2004, str. 48).

»Izštevankaz«

Andreja Novšak

Mucek Čuri: »Mjav, mjav, mjav.«

Tam v daljavi je žerjav,

na žerjavu bela miš.

»Hitro mucek, ti loviš!«

Novšak (2006, str. 19).

»**Avokado**«

Tamara Kranjec Laganin

Avokado
primi se za brado.
Če za brado se držiš,
ti loviš!

Kranjec Laganin (2005, str. 17).

»**Črna ovčka**«

Tamara Kranjec Laganin

Črna ovčka sanja,
bela se priklanja,
če srebrno ti dobiš,
pa loviš!

Kranjec Laganin (2005, str. 48).

»**Druga izštevanka**«

Maja Planinc

Fantek, punčka, žabica,
slonček, račka, žogica
in še žoga in še miš.
Ej, medvedek, ti loviš!

Planinc (2013, str. 19).

»**Pššššt – ti loviš!**«

Neža Maurer

Pred luknjo je mucek,
v luknji je miš.
Oba tiho ždita ...
Pššššt – ti loviš!

Virant Iršič (2011, str. 14).

»**Živali**«

Bojana Kralj

Kuža, muca,
siva miš.
Ej, medvedek,
ti loviš!

»**Otroci se love**«

Janez Menart

A – bomba
A – bomba
H – bomba
H – bomba
T – bomba
T – bomba
Te bom bom
Ti bom bom
To bombo
Tu bomba
Ta bomba
»Tata, bomba!«
bim – bam – bom.

Križ - kraž
paradiž
sveti Peter
ti loviš!

Kumar (1982, str. 36–40).

»Bumf«

Boris A. Novak

In strah in strup in strašen mumps
in mah in mak in majhen gumb
in prah, preprih, preluknjan štumf
in krah in kreh in krščen lump,
Lumpacij, ti loviš nas - bumf!

Novak (1997, str. 113).

Izšteevanka

Boris A. Novak

Jaz sem senca,
ti si piš,
pihni vame,
ti loviš!

Novak (2014, str. 22).

»Ta lovi«/»ne ulovi«/»lovi« (*ljudske izštevalnice*)

An ban, pet podgan,
štiri miši, črn vran.
Zajčkov pet in miške tri,
kogar zgrabim, ta lovi!

Gašperin (1990, str. 10).

Lovec poka pok, pok, pok,
zajček skače skok, skok, skok,
a le pazi zajček ti,
da te lovec ne ulovi!

Gašperin (2010a, str. 78).

Sosed Jaka pita polhe,
mi imamo v hiši bolhe.
Ena bolha se zgubi,
kdor jo ujame, ta lovi!

Perger (2010, str. 3).

Pod nekim mostom je pisalo:
cibciribciblonika!
Kdor te besede ne zna prebrati,
mora zdaj mižati.

Gašperin (2010a, str. 54).

Pikica in Tonček
sta lizala bonbonček.
Bonbonček se stopi,
Pikica lovi!

Majer in Prelog (1994, str. 32).

Lizika in Tonček
sta lizala bonbonček,
bonbonček se stopi,
Lizika lovi!

Prek in Korošec (1968, str. 101).

»Naj lovi«/»zdaj lovi«/»brž uloviš« (*avtorske izštevavnice*)

»Izštevanka«

Anica Černejeva

Le poslušaj vsak,
tika taka tak.
Čas hiti, hiti,
ura bije tri,
ura bije tri,
Mirko naj lovi!

Perger (2010, str. 21).

»Peter veter«

Janez Bitenc

Peter veter je doma,
Mica cica v gozd je šla,
Nace pace šteje race,
cuckov Tine je maline.
Binca vode se boji,
cmokov Tine zdaj lovi!

Kokol (1987, str. 312).

»Izštevanka«

Andreja Novšak

Pika je doma,
s Pikcem se igra.
Pikec priden ni,
zato naj zdaj lovi!

Novšak (2006, str. 8).

»Izštevanka«

Andreja Novšak

Zajček cigajček v grmu čepi,
kdor ga opazi,
naj ga ulovi!

Novšak (2006, str. 7)

»Izštevanka«

Mile Klopčič

Vija vaja,
kompanija,
velika je
kolonija.
V vsaki vrsti
sedem hiš,
v vsaki hiši
velik križ.
Oče, mati,
pet otrok,
skupaj sedem
je nadlog.
Da se osme
vsaj znebiš,
glej, da koga
brž uloviš!

Menart (1980, str. 14).

»Ti dobiš«/»ti mižiš«/»mižiš ti«/»ta miži« (*avtorske izštevavnice*)

»Cinca Binca«

Janez Bitenc

Cinca Binca v luknji miš,
če jo ujameš, ne loviš.
Kdor pa miške ne ulovi,
ta za kazen naj miži.
En, dva, tri,
en, dva, tri,
zdaj mižiš ti!

Majer in Prelog (1994, str. 13).

»Izštevanka«

Anja Štefan

Kuham, kuham cele dni,
bolj kot kuham, bolj diši,
velik lonec, majhna miš –
kar ostane, ti dobiš!

Štefan (2009, str. 40).

Izštevanka vključuje tudi *ritmično štetje*, velikokrat do tri. Za otroke so zanimive in predstavljajo prvo štetje ter ob tem ustvarjajo napetost in doživetje tistega, ki bo izštet.

Ljudske izštevanke

Ančka bančka pomarančka
v prvi klopici sedi,
ima tablico pri sebi
in zapiše črko –
en, dva, tri,
zdaj povej pa ti!

Štrukelj (2005, str. 12).

Angel je po vrtu hodiw,
kol'ko rožic je pohodiw?
En dva tri,
pa povej število ti!

Kumer (1975, str. 391).

Avionček gori gre,
bombe spušča, doli gre,
kamor bomba prilei,
tam se šteje: en, dva, tri!

Majer in Prelog (1994, str. 11).

Avion po gori gre,
bombe meče, kamor je,
kamor bomba prileti,
tam se šteje: en, dva, tri!

Prek in Korošec (1968, str. 99).

Avto vozi kar naprej,
daleč od državnih mej.
Tam pri meji se ustavi,
ljudstvo ga veselo pozdravi.

Tito reče: pet!

Jaz pa štejem do deset!

Majer in Prelog (1994, str. 11).

Didl, didl dajčka,
mi imamo zajčka,
noge ima štiri,
niso nič pri miri,
en, dva, tri –
zajček si zdaj ti!

Majer in Prelog (1994, str. 14).

En kovač konja kuje,
kol'ko žebļjev potrebuje?
En, dva, tri,
kol'ko rečeš ti!

Gašperin (1990, str. 48).

En kovač konja kuje,
kol'ko žebļjev potrebuje?
Potrebuje samo tri.
Koliko pa rečeš ti?
Dvajset!

Marty in Šivic (2004, str. 70).

En kovač konja kuje,
kol'ko žebļjev potrebuje?
En, dva, tri,
pa povej število ti!

Kovačič (1986a, str. 39).

Mlad kovaček konja kuje,
kol'ko žebļjev potrebuje?
Sedem, osem, en,dva, tri –
skoči, stopi venkaj ti!

Majer in Prelog, (1994, str. 24).

En kovač konja kuje,
kol'ko žebļjev potrebuje?
En, dva, tri,
kdor ni priden,
ta miži!

Majer in Prelog (1994, str. 18).

Ena bela hišica,
kol'ko okenc pa ima?
Ena, dva, tri,
povej hitro ti!

Majer in Prelog (1994, str. 19).

Ena bela hišica,
kol'ko okenc pa ima?
Ena, dve, tri,
pa povej število ti!

Bidovec-Oblak in Bole (1968, str. 58).

Ena, dve, tri, zmrzļljivcev mar ni,
kogar zebe, zapri duri,
zlezi v peč in v njej zakuri.
Ena, dve, tri, zdaj pa ta lovi!

Gašperin (1990, str. 60).

Ena podgana miši lovi,
eno ujame, se kislo drži.
Ena, dve, tri –
ujem' jo še ti!

Cvetko (2017, str. 41).

Ena vejica gori,
druga vej'ca se smodi,
tretja pa ostane,
da se šteje: en, dva –
tri!

Černigoj (1996, str. 37).

»Ena žaba je umrla.
Ali pojdeš na pogreb?«
»Da.«
»Kol'ko vencev boš nosila?«
»Tri!«
»Ena, dva, tri!«

Prek in Korošec (1968, str. 101).

»Ena ribica je umrla.
Ali pojdeš na pogreb?«
»Da.«
»Kol'ko vencev boš nosila?«
»Tri!«
»En, dva, tri – ven!«

Majer in Prelog (1994, str. 20).

Ena žaba se je utopila.
Ali pojdeš na pogreb?
Ja.
Koliko vencev boš nosila?
Tri.
En, dva, tri –
pojdi ven zdaj –
ti!

Černigoj (1996, str. 38).

En, dva, tri, vlak stoji,
nič ne čaka, odhiti.
En, dva, tri, kdor ni skrit,
ta miži!

Gašperin (2018, str. 60).

Ena putka kokodajsa,
znesla je kar štiri jajca,
skonkala je naokrog,
kot da nima svojih nog,
en, dva, tri,
pa miži zdaj ti!

Gašperin (2010a, str. 96):

Eva je po vrtu hodila,
koliko ptičev je naločila?
En, dva, tri –
pojdi ven ti!

Majer in Prelog (1994, str. 23).

Ivan je po vrtu hodil,
mnogo ptičev je naložil.
En, dva, tri –
nalovi jih še ti!

Majer in Prelog (1994, str. 27).

Grundarja pa ni doma,
mi pa hruške krademo.
Grodar je šel v mest',
mi pa hruške jest!
En, dva, tri, ga še ni!

Gašperin (2018, str. 62).

Jaz sem lepa, ti si lep,
kdo bo šel korenčka plet?
En, dva, tri,
boš lovil pa ti!

Gašperin (2018, str. 94).

Marko padel je na nos,
hitro po rešilni voz.
Ena, dva, tri –
po rešilni voz greš ti!

Bidovec-Oblak in Bole (1968, str. 61).

Mati in oče šivata žaklje,
en, dva, tri –
pa povej število ti!
Tri!

En, dva –
Tri!

Černigoj (1996, str. 31).

Mat' pa žakle šivajo,
oče pa ure navijajo.
En, dva, tri,
kazalec se počas' vrti.

Gašperin (2010a, str. 38).

Mi se z vlakom peljemo,
dobro voljo meljemo,
ko pa se ustavi vlak,
hitro se prešteje vsak,
en, dva, tri,
vlak si ti!

Gašperin (1990, str. 4).

Avtorske izštevank

»Punčka v vodo je skočila«

Tamara Kranjec Laganin

Punčka v vodo je skočila,
kol'ko ribic je splasila?
Ena, dva, tri –
pa povej število ti!

Kranjec Laganin (2005, str. 20).

Raca hodi za jezerom,
ona rada ribe je,
koliko jih je pojedla,
ti mi pa povej!

Prek in Korošec (1968, str. 99).

Tonček telovadi,
na krogih se vrti.
Ena, dva, tri –
pa spet na tleh stoji.

Peroci (1965, str. 5).

»Preštej«

Neža Maurer

»Ena muca, štiri račke –
Anica, preštej jim tačke!«
Šteje, šteje – muca skoči,
splasijo se štiri račke,
Hitro v vodo vse po vrsti –
kdo bi zdaj preštel jim tačke?

Maurer (1981, str. 16).

»**Otroci love**«

Mile Klopčič

Vija, vaja kompanija,
velika je kolonija,
v vsaki vrsti sedem hiš,
v vsaki hiši velik križ.

Oče, mati, pet otrok,
skupaj sedem je nadlog,
da se osme vsaj znebiš,
glej, da koga brž uloviš!

Menart (1980, str. 14).

»**Ananas**«

Bernardka Lesjak Skrt

Ana nana ananas,
ata tata na parnas,
ara tara tararas,
aka taka čaka nas.
Ena dva tri,
zdaj šteji ti!

Lesjak Skrt (2020, str. 10).

»**Lama**«

Bernardka Lesjak Skrt

Ali, oli, eli,
lali, loli, leli,
lamo so ujeli.

Ala, ela, la,
lama jim je ušla.
Ena, dva, tri,
ulovi jo zdaj ti!

Lesjak Skrt (2020, 52).

»**Voki – toki**«

Bernardka Lesjak Skrt

Voki toki Tokio,
miki maki makio,
moki noki nokio ...
Eka, aka, iki,
ena dva tri,
v Tokio greš ti!

Lesjak Skrt (2020, str. 50).

»**Izštevanka**«

Antonija Žerdin

Ema telovadka prava
vsepovsod se premetava,
spretna je zelo,
trikrat naredi kolo.
Ena, dva, tri,
telovadi zdaj še ti!

Žerdin (2021, str. 21).

»**Izštevanka**«

Antonija Žerdin

Zajček išče zajčico,
da oženil bi se z njo.
Skupaj bosta spala,
pela in skakljala
Ena, dva, tri,
zapoji, poskoči tudi ti!

Žerdin (2021, str. 31).

Izštevanka vključujejo štetje in naštevaje, zato jim pravimo preštevanka. Boris A. Novak (1997, str. 150) pa je dodal še eno različico in jo poimenoval naštevanka.

Ljudske izštevanke

Avto vozi kar naprej
daleč od državnih mej.
Tam pri meji se ustavi,
ljudstvo ga veselo pozdravi.
Tito reče: Pet!
Jaz pa štejem do deset!
Kumer (1975, str. 314).

Mlad kovaček konja kuje,
kolk'ko žeblijev potrebuje,
sedem, osem, ena, dva, tri -
skoči, stoi venkaj ti!
Majer in Prelog (1994, str. 27).

Ena, pol vretena,
dve, tvoje roke,
tri, kurje oči,
štiri netopirji,
pet, že si bled,
šest, te stisnem v pest,
sedem, pojem!
Prek in Korošec (1968, str. 102).

Ena, dve - kam pa gre?
Tri, štiri - po krompir.
Pet, šest - krape jest.
Sedem, osem - lepo prosim.
Devet, deset - v nebesa vzet.
Kunaver in Lipovšek (2006, str. 11).

Tovarna Zlatorog
ne dela več preprog,
je čisto zaostala,
ker nima materiala.
Materiala več ne bo,
zato preštej do sto:
deset, dvajset, trideset,
štirideset, petdeset,
šestdeset, sedemdeset,
osemdeset, devetdeset, sto!
Pušenjak (2006, str. 14).

Avtorske izštevankе

»**Preštevanka**«

Majda Artač Sturman

En, dva, tri,
prst boli,
štiri, pet,
sinji cvet,
sedem, osem, devet,
dlan raztegni spet
in je deset.

Ventilator besed (2023).

Naštevanka

»**Ljubezenska za deklice**«

Boris A. Novak

Vame jih je bilo
kar deset:
en Sašo,
en Jani,
en Drago,
en Brane,
en Dušan,
en Andrej,
en Vanja,
en Peter,
en Damjan
in en Ljubo.

Jaz pa sem bila ves čas
le v enega Mirola!

Ah, kaj naj rečem:
c'est la vie!

Novak (1997, str. 151).

Nekatere izštevalnice so sestavljene iz besed, ki ne pomenijo nič. V ospredju sta *ritem* in *zvočnost*.

Ljudske izštevankе

Abili balili
pošto pelja,
pošta se zvrne,
abili babili bum!

Prek in Korošec (1968, str. 102).

Andili bandili tetere,
venti kvatro, venti tre.
are bare špecarija,
tika taka škampavija,
vija, vaja, venkanaja!

Kumer (1975, str. 311).

An ban benus,
zbisi bala remus,
zbisi bala bumba rasa,
zbisi bala bum!

Prek in Korošec (1968, str. 100).

An tan tantaran,
čim bum, klavran,
kalvarika, koza, čika,
čin!

Kumer (1975, str. 315).

An dan dis,
biža mara priz,
biža mara pumprnus,
en dan dis!

Majer in Prelog (1994, str. 7).

Ini, ani, ho!
kapitani, ho!
Cika bela, cika bela –
string, strang, stro!

Majer in Prelog (1994, str. 24).

Akate, bekate, cukar, kafe,
abe, fabe, domine,
etrum, perzum, furzum, štuc,
inze, kanze, inzi, fuc!

Kumer (1975, str. 313).

Andrle pandrle šlage minit,
aute kraute marginit,
aus maus trum pum
ti si baba, beži vun!

Kumer (1975, str. 315).

Anderle banderle peperle,
venti kvatro, venti tre,
špirla frajla, špirla kanon,
tista baba nej gre ven!

Štrukelj (2005, str. 9).

Andere bandere pe pe re,
venti kvatro, venti tre,
vija una, vija mala,
pika, vejca, ven!

Štrukelj (2005, str. 9).

Ekate pekate cukate me,
abele babile domine,
ektus pektus kufer štuc,
kvinte kvante ven ga fuč!

Prek in Korošec (1968, str. 102).

Ekate pekate cukate me,
abe fabe domine,
ektum pektum škufjas tuc,
kvinte kvante ven ga fuc!

Kumer (1975, str. 316).

Ene bene kvinta bes,
ene bene raba,
zbisi bum, zbisi bum,
zbisi baba bum!

Prek in Korošec (1968, str. 100).

Enige benige,
lajhe zajhe,
lipiti, pipiti,
zelhe kauf!

Kumer (1975, str. 387).

Enerle tenerle
sikta tesar,
ripete rapete knut!

Prek in Korošec (1968, str. 101).

Edrum, bedrum, puter štuc,
kvinte, kvante, bense, fuc!

Kuret (1942, str. 150).

Engili, pengili, cukr, dime,
abel, fabel, domine,
eks, pro, domino,
vikali, vakali, bum!

Cvetko (2017, str. 67).

Enkti, benkti, cukti me,
abe fabe, domine,
erc berc kojnaderc,
auf drauf kauf!

Kumer (1975, str. 314).

Tuje izštevanke

Med tujimi izštevankami so zapisane izštevanke iz sosednjih držav: Italije, Hrvaške, Avstrije in Madžarske. Izbrane so ljudske izštevanke, ki se najpogosteje izrekajo pri igrah otrok. Pri izbiri smo bili pozorni na zaključni verz, ki izšteje otroka.

Hrvaške izštevanke

Jedan, dva, tri
što znam ja, ne znaš ti.
Jedan, dva, tri,
moj prijatelj si ti.

Velika zbirka brojalica na jednom mjestu
(2020).

Iš'o medo u šumicu,
izgubio papučicu,
kakve li je boje,
to mi reci ti,
ako znaš brojati :
jedan, dva, tri!

Velika zbirka brojalica na jednom mjestu
(2020).

Ježić ja sam mali,
bodlja mi ne fali,
jedna, dvije, tri,
broji sad ih ti!

Velika zbirka brojalica na jednom mjestu
(2020).

Boc boc iglicama,
ne diraj ga ručicama,
bode bode jež,
bit će suza, bjež.

Velika zbirka brojalica na jednom mjestu
(2020).

Iza brda plava,
miš maleni spava,
miša mačka ljulja,
postelja ga žulja,
ne može da leži,
bježi mišu, bježi.

Paulić (2022).

Kiša, kiša,
smoči miša,
smočila mu rep i brk,
brzo mišo sad u trk.

Peteh, M. (2007, str. 20).

Jedna kola žuta,
stala nasred puta,
iz kola nam viču svi,
makni nam se s puta ti.

Peteh, M. (2007, str. 21–22).

Italijanske izštevanke

Leprottino
la mamma
col bambino
uno due tre
tocca a te.

Conte per bambini in rima (b. l.).

Passa Paperino
con la pipa in bocca
guai a chi la tocca,
la tocchi proprio te
uno due e tre!

Conte per bambini in rima (b. l.).

Questa è la conta dei tre somarelli
che si baciavano sotto gli ombrelli.

Un giorno disse il re:

«Vi ordino di contare fino a tre!»

Uno, due, tre.

Conte per bambini in rima (b. l.).

An ghin gò
tre galline e tre cappò
per andare alla cappella
c'era una ragazza bella
che suonava le ventitre
uno due e tre.

Conte per bambini in rima (b. l.).

An ghin gò
tre galline e tre cappò
per andare alla cappella
c'era una ragazza bella
che suonava le ventitre
uno due e tre.

Conte per bambini in rima (b. l.).

Affacciata al balcone
c'è la figlia del dottore.
Forza, avanti chi si fa?
Zero, uno, due e tre:
ora tocca proprio a te!

Conte per bambini in rima (b. l.).

Bin, bin, cinesin,
conta tutti i cappellin.
Bin, bin, cinesin,
casta giù dal lettin
a contare i cappellini:
conta uno due tre,
ora tocca proprio a te!

Conte per bambini in rima (b. l.).

Chi è dentro è dentro
chi è fuori è fuori
chi è dietro di me
batte uno due e tre.

Conte per bambini in rima (b. l.).

Chi è dentro è dentro
chi è fuori è fuori
chi è dietro di me
batte uno due e tre.

Conte per bambini in rima (b. l.).

Ciribiribi
cirimbirimbella
a chi tocca la più bella
la più bella tocca al re
a star sotto tocca a te!

Conte per bambini in rima (b. l.).

Avstrijske izštevanke

Eins zwei drei
Butter mit Brei
Salz mit Speck
Und du bist weg.

Die 30+ besten Abzählreime für Kinder
(b. l.).

Le belle statuine
d'oro e d'argento
che valgon mille e cento
uno due tre
uno due tre
ora tocca a te!
Ora tocca a me!

Conte per bambini in rima (b. l.).

Mappamondo, mappamondo,
fa girare tutto il mondo,
fa girare anche te:
uno, due, tre!

Conte per bambini in rima (b. l.).

Per te per te per te
io ne tengo solo tre
solo tre cavalli e re
uno due e tre.

Conte per bambini in rima (b. l.).

Au liu lè tuli lè
a tam blem a tam blum
fora buseta fora boton,
fora mi, dentro ti!

Conte per bambini in rima (b. l.).

Eins, zwei, drei, vier, fünf
Der Storch hat keine Strümpf
Der Frosch hat kein Haus
Und du musst raus.

Die 30+ besten Abzählreime für Kinder
(b. l.).

Es war einmal ein Männchen,
das kroch ins Kaffeekännchen,
da kroch es wieder raus,
und Du bist raus.

Die 30+ besten Abzählreime für Kinder
(b. l.).

Hasenspeck und Hasendreck,
Eins, zwei, drei
und du bist weg!

Die 30+ besten Abzählreime für Kinder
(b. l.).

Ritze und ratze,
Maus und Katze,
Katze und Maus,
und du bist raus.

Abzählreime (b. l.).

Madžarske izštevank

Ecc-pecc kimehetsz,
Holnapután bejöhetsz,
Cénnára cinegére,
Ugorj cica az egérre,
Fuss!

Kiszámolás mondókák (b. l.).

Egyem-begyem, csobolyó,
Kecskerágó, mogyoró,
A bernáti bankó.
Szőlő, lipity-lapattyú,
nem vagyok én félnyakú.
Szent Pál lovát vasalom,
Rézbotjával kongatom.
Kong, kong,
Balog sütő, vaskemence,
Hátuljába sül a kecske.
Aló mars, kifele!

Kiszámolás mondókák (b. l.).

Ene, mene, Tintenfass,
geh zur Schul und lerne was.
Wenn du was gelernt hast,
komm nach Haus und sag mir was.
eins, zwei, drei,
und du bist frei.

Abzählreime (b. l.).

Eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs,
sieben
ein Tiroler hat geschrieben:
Liebe Mutter, sei so gut,
schick mir nen Tirolerhut,
nicht zu groß und nicht zu klein,
denn er soll zur Hochzeit sein.
Eins, zwei, drei - du bist frei!

Abzählreime (b. l.).

Etkem, betkem,
ergendőben,
szól a rigó
az erdőben
csiri csál,
Szabó Pál,
Cseresznyével töltött tál,
tüss ki,
menj ki, te!

Kiszámolás mondókák (b. l.).

Kert alatt a macska
szemét pillogtatja.
Elvesztette gombostűjét,
A kutyára fogta.
A kutya azt mondta,
Hogy ő el nem lopta.
Inc, pinc, kalapinc,
Te vagy odakint!
Kizámolás mondókák (b. l.).

4.4 Uglasbene izštevanke

Uglasene izštevanke so se v slovenski literaturi pojavile nekoliko pozneje kot zapisi besedil. Ritem in zvočnost besedil sta pritegnila skladatelje, da so jih uglasbili za najmlajše izvajalce – otroke. Zato v slovenski literaturi najdemo največ enoglasnih melodij, dvo- in večglasne melodije izštevank pa so redkeje zastopane. Opravili smo kvalitativno raziskavo, v kateri poiskali trenutno dostopne slovenske notne zbirke in objavljene uglasbene izštevanke v različnih revijah. V preglednici so vključeni skladatelji in njihove izbrane izštevanke, ki so objavljene v omenjenih zbirkah.

Preglednica 2 Uglasbene izštevanke slovenskih skladateljev

Skladatelj	Naslov izštevanke	Pesnik	Zasedba	Vir
Bec, Tine	»Aj baj, kome stai«	Ljudska	Dvoglasna in klavir	Bec (2022, str. 13–17)
	»Andale bandale«	Ljudska	Dvoglasna in klavir	Bec (2022, str. 18–23)
	»Apa cukamfunda luka«	Ljudska	Dvoglasna in klavir	Bec (2022, str. 2–7)
	»Ekate pekate«	Ljudska	Dvoglasna in klavir	Bec (2022, str. 8–12)
	»Pif paf puf«	Ljudska	Dvoglasna in klavir	Bec (2022, str. 24–29)
Bitenc, Janez	»Burja piha«	Janez Bitenc	Enoglasna	Voglar in Nograšek (2009, str. 126)
	»Cinca Binca«	Janez Bitenc	Enoglasna	Voglar in Nograšek (2009, str. 127)
	»Cvik-cvak«	Janez Bitenc	Enoglasna	Voglar in Nograšek (2009, str. 125)
	»Trikule trakule«	Janez Bitenc	Enoglasna	Nograšek in Virant Iršič (2009, str. 177), Bitenc (2005, str. 2)
Bitenc, Janez, pripr. Tomaž Habe	»Trikule trakule«	Janez Bitenc	Enoglasna in klavir	Bitenc (1996, str. 30)
Golob, Jani	»Krica kraca«	Ljudska	Enoglasna	J. Golob (2022)
Golob, Rok	»Pššt, ti loviš!«	Neža Maurer	Enoglasna in klavir	Denac (2011, str. 41), Virant Iršič (2011, str. 10)
	»Enci benci na kamenci«	Ljudska	Enoglasna	R. Golob (2022)
Greblo, Patrik	»Izštevanka«	Ljudska	Enoglasna	Greblo (2022, str. 22)
Hrovatin, Radoslav	»Izšteválnica«	Ljudska	Mladinski pevski zbor	Hrovatin (1955/1956)

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

Skladatelj	Naslov izštevance	Pesnik	Zasedba	Vir
Jašovec, Uršula	»Eden, dva, tri: Ljudska izštevanka«	Ljudska	Enoglasna	Jašovec (2022)
Jež, Jakob	»En ten tenera«	Ljudska	Enoglasna	Kovačič (1986b, str. 25)
	»En ten tenera«	Ljudska	Enoglasna in klavir	Jež (1992, str. 14–15)
	»Otroci se love«	Mile Klopčič	Mladinski pevski zbor	Nograšek in Virant Iršič (2009, str. 164)
Justin, Ubald	»Zajček«	/	Enoglasna	Voglar in Nograšek (2009, str. 125)
Kokol, Miro	»Cicel, micel«	Vojan Tihomir Arhar	Enoglasna	Kokol (1978, str. 316)
	»Izštevanka - nagajivka«	Janez Bitenc	Enoglasna	Kokol (1978, str. 312–313)
	»Trikule trakule«	Janez Bitenc	Enoglasna	Kokol (1966)
	»Trikule trakule«	Janez Bitenc	Enoglasna in klavir	Kokol (1978, str. 334–335)
Kralj, Bojana	»Andili bandili«	Ljudska	Mladinski pevski zbor in Orffov instrumentarij	Kralj (2001, str. 36–39)
Kranjec Laganin, Tamara	»Avokado«	Tamara	Enoglasna in klavir, prir. za klavir Jaka Pucihar	Kranjec Laganin (2005, str. 17)
	»Babica in ded«	Kranjec Laganin		Kranjec Laganin (2005, str. 21)
	»Bela sem snežinka«			Kranjec Laganin (2005, str. 43)
	»Čelo, usta, nos zavijem«			Kranjec Laganin (2005, str. 8)
	»Čin, čin, češnjica«			Kranjec Laganin (2005, str. 14)
	»Črna ovčka sanja«			Kranjec Laganin (2005, str. 46)
	»Ena, ena, ena, travica zelena«			Kranjec Laganin (2005, str. 18)
	»Ena rožica je bela«			Kranjec Laganin (2005, str. 6)
	»En slon, bombardon«			Kranjec Laganin (2005, str. 16)
	»Glej ga, zajčka«			Kranjec Laganin (2005, str. 10)
	»Hišica je zlata«			Kranjec Laganin (2005, str. 40)
	»Kdo bo pihal svečico«			Kranjec Laganin (2005, str. 32)
	»Mačke pohajčke«			Kranjec Laganin (2005, str. 13)
	»Majhen bikec, velik bik«			Kranjec Laganin (2005, str. 9)
	»Nace, Nace«			Kranjec Laganin (2005, str. 34)
	»Pet, pet, gremo na izlet«			Kranjec Laganin (2005, str. 22)
	»Poper, koper, kumina«			Kranjec Laganin (2005, str. 28)
	»Punčka v vodo je skočila«			Kranjec Laganin (2005, str. 20)
	»Regratove lučke«			Kranjec Laganin (2005, str. 12)
	»Rjavi medvedek«			Kranjec Laganin (2005, str. 38)
	»Snežaček«			Kranjec Laganin (2005, str. 44)
	»Sončece rumeno«			Kranjec Laganin (2005, str. 4)
	»Škrobotajka, škrobotulja«			Kranjec Laganin (2005, str. 36)
	»Štiri račke«			Kranjec Laganin (2005, str. 24)
	»Trije črvi, dve postrvi«			Kranjec Laganin (2005, str. 26)
	»V hiši stari«			Kranjec Laganin (2005, str. 42)
	»Violina, kontrabas«			Kranjec Laganin (2005, str. 30)

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

Skladatelj	Naslov izševanke	Pesnik	Zasedba	Vir
Kuhar, Janez	»Jure, Jure pase kure«	Stana Vinšek	Enoglasna	Kovačič (1986b, str. 26)
	»Muca maca«	Stana Vinšek	Enoglasna	Kovačič (1986b, str. 27)
Kumar, Aldo	»A-bomba, H-bomba«	Janez Menart	Mladinski pevski zbor	Kumar (1982)
	»Ladja (ti si fuč)«	Dane Zajc	Enoglasna in klavir	Jagodič (2010, str. 48–49), Virant Iršič (2015, str. 34–35)
Makor, Andrej	»Abule babule«	Ljudska	Enoglasna in klavir	Makor (2012, str. 5–6)
	»Enci benci«	Ljudska	Enoglasna in klavir	Makor (2012, str. 7–10)
	»Konjiček«	Ljudska	Enoglasna in klavir	Makor (2012, str. 11–13)
	»Lovec in zajec«	Ljudska	Enoglasna in klavir	Makor (2012, str. 14–17)
	»Kuža laja«	Ljudska	Enoglasna in klavir	Makor (2012, str. 18–20)
	»Spela marelja«	Ljudska	Enoglasna in klavir	Makor (2012, str. 21–22)
Mihelčič, Slavko	»Otroci štejejo«	Stana Vinšek	Enoglasna	Kovačič (1986b, str. 30)
	»Trikule trakule«	Janez Bitenc	Enoglasna	Kokol (1978, str. 334–335)
	»Otroci štejejo«	Danilo Gorišek	Enoglasna in klavir	Mihelčič (1962)
Močnik, Damjan	»Kdo lovi?«	Franci Lakovič	Otroški pevski zbor, tolkala in klavir	Močnik (2010, str. 114–119)
Ota, Ignacij	»Preštevanka«	Kajetan Kovič	Enoglasna	Ota (1966, str. 5)
Predanič, Matjaž	»An ban«	Ljudska	Enoglasna	Predanič (2021)
Pucihar, Jaka	»Ani bani«	Ljudska	Enoglasna in klavir	Virant Iršič (2011, str. 17)
	»Ani bani«	Ljudska	Enoglasna	Pucihar (2021a)
	»Tika-taka«	/	Enoglasna	Pucihar (2021b)
Rozman, Anže	»Palček skakalček«	Ljudska	Enoglasna	Rozman (2021)
Slosar, Mirko	»Mačka«	Dane Zajc	Enoglasna	Slosar (1996, str. 18–19), Nograšek in Virant Iršič (2009, str. 146)
			Enoglasna in klavir	Virant Iršič (2000, str. 4)
Tomc, Matija	»En kovač«	Ljudska	enoglasna in klavir	Jeraj (1949, str. 14)
Vremšak, Boris	»Mi se z vlakom peljemo«	Ljudska	enoglasna	Vremšak (2021)
Weingerl, Albin	»Ekate pekate«	Ljudska	triglasna	Weingerl (1975/76)

Uporaba in izvajanje izštevank v praksi – raziskava

*Učitelj in vzgojitelj morata biti igralka – umetnika vodenja
vzgojno-izobraževalnega procesa.*

Slosar (2000, str. 13)

Izvajanje izštevank je ena izmed glasbenih dejavnosti, ki jih izvajamo v pedagoškem procesu. Namen raziskave je bil preučiti, kako so izštevank (ljudske in avtorske) zastopane v izvedbi glasbenih in drugih dejavnosti. Cilj raziskave je bil ugotoviti, kakšno stališče imajo vzgojiteljice in vzgojitelji do pomena izštevank za otrokov celostni ter glasbeni razvoj. Pri tem nas je zanimalo, katere oblike ritmičnega dela in glasbene dejavnosti najpogosteje uporabljajo pri izvajanju izštevank v pedagoškem procesu.

Glede na opredelitev namena in ciljev raziskave smo si zastavili naslednje hipoteze:

H1: Vzgojiteljice in vzgojitelji se pri izvajanju glasbenih dejavnosti zavedajo pomembnosti izštevank za otrokov glasbeni razvoj.

H2: Vzgojiteljice in vzgojitelji pri izvajanju glasbenih dejavnosti ob izrekanju izštevank najpogosteje igrajo z lastnimi in ritmičnimi glasbili.

H3: Vzgojiteljice in vzgojitelji pri izvajanju glasbenih dejavnosti najpogosteje uporabijo merjenje izštevank z gibi roke.

V okviru kvantitativne raziskave smo podatke zbrali s pomočjo spletnega vprašalnika. Vprašalnik je bil anonimen in za reševanje na voljo od februarja do aprila 2024. V raziskavo je bilo vključenih 163 naključno izbranih vzgojiteljic in vzgojiteljev slovenskih vrtcev (od tega devet vzgojiteljev). Vključene v raziskavo smo spraševali po njihovem stališču do pomena izštevank za

otrokov razvoj. Iz analize podatkov je razvidno, da se večina vključenih (76%) strinja, da so izštevank pomembne za otrokov celostni razvoj. Predvsem se je izkazalo, da po njihovem mnenju izštevank najbolj spodbujajo razvoj ritmičnega posluha, glasbeni razvoj, jezikovni razvoj, ustvarjanje v glasbi in doživljanje med otrokom ter odraslim. O pomembnosti vključevanja raznolikih in bogatih zvočnih izkušenj ter načinov izražanja skozi glasbo so pisali različni avtorji (Denac, 2002; Yücesan, 2023; Oblak, 2007; Sicherl-Kafol, 2001b). Glede na dobljene podatke smo našo prvo hipotezo potrdili.

V raziskavi nas je zanimalo tudi, katere oblike ritmičnega dela z otroki vključeni v raziskavo najpogosteje uporabljajo pri izvajanju izštevank. Podatki so razkrili, da se vzgojitelji in vzgojiteljice najpogosteje odločajo za ritmično izreko besedila (75 %), pogosto pa izštevanko izvajajo z gibi rok, z lastnimi glasbili in ritmizirajo besedilo izštevank (67%). Izkazalo se je tudi, da najmanj oz. sploh ne uporabljajo spremljave z otroškimi ljudskimi glasbili. V drugi hipotezi smo predvidevali, da vključeni v raziskavo pri izvajanju glasbenih dejavnosti ob izrekanju izštevank najpogosteje igrajo z lastnimi in ritmičnimi glasbili. Glede na rezultate ne moremo potrditi naše hipoteze. O pomembnosti uporabe ustrezne oblike ritmičnega dela, ki otroka vodi od podzvestnega k zavestnemu doživljanju ritma, so pisali tudi Breda Bidovec-Oblak in Janez Bole (1968). Yücesan (2023) meni, da otroška ritmična besedila spodbujajo otrokov celostni razvoj (kognitivni, telesni, socialni in čustveni). Ob tem otroci lahko raziskujejo ritem, tempo, dinamiko in zraven izražajo svoja doživetja. Pravi tudi, da je zaradi tega pomembno, da se otroci pri glasbenih dejavnostih v predšolskem obdobju srečujejo z različnimi ritmičnimi besedili in oblikami ritmičnega dela.

Zanimalo nas je tudi, katere dejavnosti vprašani najpogosteje uporabljajo z otroki pri izreki izštevank. Glede na dobljene podatke smo ugotovili, da najpogosteje uporabljajo merjenje izštevank z gibi roke (43%), pogosto pa tudi ritmizacijo besedila (41%). Iz podatkov je razvidno, da nekateri nikoli ne izvajajo ritmičnega dvoglasja, večglasja in ritmične improvizacije. Razlog za to je pomanjkljivo strokovno glasbeno znanje, kar so pokazali tudi rezultati naše raziskave. Yücesan (2023) je okviru izvedene raziskave zapisala nekaj priporočil o izbiri in primernosti ritmičnih besedil za izvedbo glasbenih dejavnosti, s katerimi razvijamo celostni otrokov glasbeni razvoj. Vzgojitelji bi morali biti pozorni predvsem na ustrezno izbiro besedila – izštevank, ki morajo biti krajša in glasovno zanimiva besedila, spodbujajo lastno artikulacijo oz. gibalno ter govorno motoriko predšolskega otroka (Oblak, 2000).

Z raziskavo smo želeli raziskati stališča vzgojiteljic in vzgojiteljev glede pomembnosti izštevank za celostni ter glasbeni razvoj otrok in ugotoviti, katere

oblike ritmičnega dela in glasbenih dejavnosti se najpogosteje uporabljajo pri izvajanju izštevank v pedagoškem procesu. Rezultati naše raziskave potrjujejo, da večina vključenih v raziskavo priznava pomembnost izštevank za otrokov celostni razvoj. Vzgojitelji in vzgojiteljice najpogosteje uporabljajo ritmično izreko besedila pri izvajanju izštevank, medtem ko manj uporabljajo spremljavo z otroškimi ljudskimi glasbami. Izpostavljamo, da je spodbujanje glasbenega razvoja otrok izjemnega pomena, za kar vzgojitelji potrebujejo strokovno znanje, ki pa je včasih pomanjkljivo. Raziskava je razkrila, da je uporaba oblik ritmičnega dela različna in jih vzgojitelji in vzgojiteljice uporabljajo le v manjši meri ter le nekatere glede na svoje strokovno znanje. Vključevanje takšnih pristopov v pedagoški proces lahko bistveno prispeva k bogatitvi otrokove glasbene izkušnje in celostnemu razvoju.

Z opravljeno raziskavo želimo razširiti razumevanje o uporabi ritmičnih besedil – izštevank ter njihov pomen za otrokov glasbeni razvoj. S tem želimo omogočiti bolj premišljeno in učinkovitejšo uporabo različnih oblik ritmičnega dela v predšolskem okolju, kar bo koristilo tako strokovnjakom na področju vzgoje, staršem, otrokom kot vsem, ki svoje znanje dopolnjujejo z uporabo in izvajanjem ritmičnih besedil.

Možnosti povezovanja vsebin

Glasba je čista umetnost, ki človeku lepša življenje.

Slosar (v Vogeltnik, 1992, str. 198)

Zaradi napredka v znanstvenih spoznanjih, ki izhajajo iz sodobnih tehnoloških odkritij, se je pojavila potreba po povezovanju podobnih ali celo prekrivajočih se vsebin med raznolikimi predmetnimi področji oz. učnimi predmeti, kot jo določa didaktično načelo racionalnosti in ekonomičnosti (Strmčnik, 2001). Med sistemskimi in konceptualnimi spremembami kurikularne preнове leta 2011, kot so opisane v *Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju* (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2011), se med strateškimi izzivi in usmeritvami sistema vzgoje in izobraževanja izpostavlja potreba po oblikovanju konceptov za spodbujanje vseživljenjskega učenja, ki se prilagajajo načelom družbe, kjer je poudarek na znanju. Ta paradigma je relevantna tudi za glasbeno umetnost, kjer se poudarja nujnost prepleta ciljev, standardov in vsebin za doseganje celostnega ter kakovostnega znanja. Razvoj otrok in učencev na področju glasbene umetnosti zahteva procese, ki vključujejo temeljne znanosti, razumevanje pojmov in povezovanje vsebin. To lahko podkrepimo tudi z vključevanjem medpredmetnih oz. medpodročnih povezav (v nadaljevanju medpredmetnih povezav), saj, glede na različne raziskave, interdisciplinarni pristop ugodno vpliva na učno uspešnost in razvoj ustvarjalnosti (Birska, 2016, 2018; Birska in Kopačin, 2020; Drake in Burns, 2004; Paulič, 2002; Sardoč, 2004).

Raziskave so potrdile pozitivne učinke medpredmetnih povezav na celostno znanje otrok in učencev (Baloh in Birska, 2023; Birska, 2016, 2018; Birska in Kopačin, 2020; Drake in Burns, 2004; Fiske, 1999; Jelovčan idr., 2020; Kopačin in Birska, 2022; Paulič, 2002; Sardoč, 2004; Strmčnik, 2001). Pokazale so tudi, da integrirani učni načrti, tudi umetniških predmetov, prispevajo k višji akadem-

ski uspešnosti. Načrtovanje učnega procesa glasbene umetnosti bi moralo izhajati iz znanja, izkušenj in doživetij otrok ter učencev. Spodbujati bi bilo treba ustvarjalno mišljenje, kar bi prispevalo k uspešnejšemu reševanju nalog. Učitelji glasbene umetnosti se soočajo z izzivi pri načrtovanju medpredmetnih povezav, zlasti pri izbiri učnih vsebin in načina povezovanja, ki bi motiviralo učence k učinkovitemu usvajanju glasbenih vsebin in ustvarjalnemu izražanju. Zato je treba strokovne delavce opolnomočiti za učinkovito izvajanje medpredmetnih povezav, predvsem tako, da bodo razumeli sam pojem *medpredmetne povezave* ter kdaj je slednje smiselno uporabiti in na kakšen način to povezovanje izvajati, da bodo spodbudile ustvarjalno mišljenje in delovanje otrok pri glasbeni umetnosti.

S stališča didaktike se medpredmetne povezave opredeljujejo kot didaktično načelo ali učno načelo ter kot didaktični pristop, saj prispevajo k pripravi na učenje in pridobivanje trajnega znanja, ki je hkrati uporabno za reševanje vsakodnevnih izzivov sodobne družbe. Načelo povezovanja temelji na prepletanju vsebin različnih predmetov znotraj učnega načrta na vertikalni in horizontalni ravni ali povezovanju določenega predmeta z različnimi predmetnimi področji. Za doseganje učinkovitega znanja in spretnosti je ključno načrtovati jasne cilje posameznih učnih predmetov (Blažič idr., 2003; Kopačin in Birska, 2022; Poljak, 1988; Sicherl-Kafol, 2002; Šilih, 1970; Štemberger, 2008).

V domači in tuji strokovni literaturi se pojavljajo različni izrazi za medpredmetno povezovanje, kar povzroča pojmovno zmedo v praksi (Kopačin in Birska, 2022). Strokovnjaki so na različna pojmovanja in opredelitve opozorili že v poročilu UNESCOVEGA inštituta za izobraževanje, kjer so poudarili, da ima lahko medpredmetno povezovanje več opredelitev zaradi različnih interpretacij v različnih kontekstih (Ranaweera, 1990). V izobraževanju se opisuje kot sodelovanje med različnimi disciplinami ali kombinacija več predmetnih področij, ki tvorijo smiselno in učinkovito povezovanje učnih izkušenj, s tem pa dosežejo skupne cilje in trajno znanje (d'Hainaut, 1986; Ranaweera, 1990; Rutar Ilc in Pavlič Škerjanc, 2010). Strokovnjaki so izpostavili tudi pomanjkljivo opredelitev pojma medpredmetno povezovanje v učnih načrtih, saj so ugotovili, da je pojem v preglednih učnih načrtih nejasno definiran, kar pomeni, da si ga lahko vsak strokovni delavec razlaga različno (Kopačin in Birska, 2022; Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2005).

Tuji avtorji uporabljajo različne izraze, kot so npr. *interdisciplinary teaching*, *thematic teaching*, *connectedness between disciplinary attainments and skills*, *integrated curriculum*, *interdisciplinary curriculum* (angl.) ... (Drake, 1998; Lake, 1994). Susan M. Drake (1998) je predstavila različne učne pristope, kjer se klasičen pouk, ki je usmerjen v ločeno poučevanje posameznih predmetov,

razlikuje od integriranih pristopov, kot so *fuzija*, *multidisciplinarnost*, *interdisciplinarnost* in *transdisciplinarnost*. Fuzija predstavlja integracijo vsebin in ciljev posameznih predmetov v enotno učno vsebino, pri čemer se združujejo tudi cilji posameznih predmetov. Povezovanje vsebin znotraj posameznega predmeta nakazuje integracijo poddisciplin znotraj specifičnega predmetnega področja, kot npr. združevanje vsebin biologije, fizike in kemije v okviru naravoslovja. Multidisciplinarnost vključuje sočasno poučevanje različnih predmetov, vendar ločeno po posameznih predmetih, kjer učenci pridobivajo znanje o skupni temi ali učni vsebini v istem časovnem obdobju. Interdisciplinarnost vključuje več možnosti povezovanj, kjer so predmeti povezani s skupno temo ali z učnim ciljem. Vzgojitelj ali učitelj jasno opozori otroke na te povezave in jih podpre z različnimi ključnimi vprašanji, skupnimi koncepti ali cilji. Transdisciplinarni pristop se razlikuje od drugih, saj ne izhaja iz posameznih predmetov ali njihove povezave, temveč iz konteksta resničnih življenjskih situacij. Različni predmeti in predmetna področja so še vedno prisotni v procesu učenja, vendar ni poudarjen njihov specifičen pomen. Ta način vpliva na celostno izoblikovanje usposobljenosti posameznika ter poudarja osebno rast, socialno ozaveščenost in odgovornost.

Robin Fogarty (2009) je oblikovala desetstopenjski model povezovanja učnih vsebin, ki sega od celične stopnje, kjer je pouk ločen po posameznih predmetih, do nadpredmetne stopnje, kjer učenci samostojno povezujejo znanje izven rednega izobraževanja. Celična stopnja predstavlja tradicionalen pouk, kjer so predmeti ločeni, učne vsebine so ozko usmerjene in povezave med njimi minimalne. Povezana stopnja vključuje povezovanje predmeta z znanstveno disciplino, vendar brez izrazite možnosti transfera znanja med različnimi predmeti. Vpletena stopnja poudarja razvijanje spoznavnih sposobnosti znotraj enega predmeta in njihovo povezovanje z drugimi predmeti. Vzporedna stopnja vključuje usklajevanje sorodnih vsebin med učitelji različnih predmetov, s čimer spodbuja lažji prenos znanja med predmeti. Deljena stopnja vključuje timsko sodelovanje dveh učiteljev, ki obravnavata skupne učne vsebine. Prepletena stopnja poudarja tematski pristop pri povezovanju učnih vsebin, kar učencem omogoča opazovanje povezav med različnimi predmetnimi področji. Nizana stopnja prikazuje razvoj učnih sposobnosti znotraj enega predmeta, ki lahko vplivajo na prenos znanja na druge predmete. Integrirana stopnja zahteva iskanje skupnih značilnosti med vsemi vključenimi predmetnimi področji in povezuje cilje posameznih predmetov. Poglobljena stopnja poudarja poglobljeno raziskovanje problema s perspektive enega predmeta, kar spodbuja avtonomno povezovanje znanja. Nadpredmetna stopnja pa vključuje samostojno iskanje in dopolnjevanje zna-

nja izven rednega izobraževanja na osnovi osebnih interesov učenca. Vsaka stopnja v modelu predstavlja določen način povezovanja učnih vsebin, pri čemer se model giblje od tradicionalnejših oblik pouka do bolj integriranih pristopov, ki spodbujajo globoko razumevanje in avtonomno učenje (Kopačin in Birska, 2022).

Slovenski avtorji uporabljajo različne izraze in opredelitve medpredmetnih povezav, med katerimi se najpogosteje uporabljajo *medpredmetne povezave*, *interdisciplinarnost*, *medpredmetna integracija*, *nadpredmetna unifikacija*, *disciplinarni pristop*, *integrirani pouk*, *integrirani kurikulum*, *multidisciplinarno povezovanje*, *integracija učnih vsebin*, *medpredmetni (interdisciplinarni) pouk*, *transdisciplinarnost*, *krosdisciplinarnost* itd. (Blažič idr., 2003; d'Hainaut, 1986; Karlavaris, 1978; Kramar, 1991; Rutar Ilc in Pavlič Škerjanc, 2010; Sicherl-Kafol, 2002; Strmčnik, 2001; Šilih, 1970; Štemberger, 2008; Tacol, 2003, 2007). V Sloveniji so prve znake interdisciplinarnega povezovanja v šolskem sistemu opazili v obdobju med obema svetovnima vojnama, s poudarkom na raziskavah v glasbeni pedagogiki v 80. in 90. letih prejšnjega stoletja. Na spremembe v pedagoški terminologiji skozi desetletja je močno vplivala angleška literatura (Pance Rotar, 2021).

Koncept integracije, kot ga je predstavil Kramar (1991), označuje kompleksen splet povezovanja različnih dejavnikov vzgojno-izobraževalnega procesa. V okviru globalnega šolskega konteksta integrirani pouk predstavlja sodoben pedagoški pristop, ki vključuje raznolike integracijske procese v učnem okolju. Glavni cilj je vzpostaviti tesne povezave med vsakdanjimi življenjskimi situacijami in učnim procesom, kar vključuje aktivno sodelovanje med učitelji, pedagoškimi delavci in učenci. Vzporedno s tem poteka prepletanje različnih učnih ciljev, vsebin, didaktičnih sredstev, metodologij ter organizacijskih oblik pouka znotraj šolskega okolja (Kopačin in Birska, 2022).

Blažič idr. (2003) poudarjajo, da imajo povezovanje, koncentracija in korelacija učnih vsebin enak cilj, in sicer premagovanje ločnic med učnimi predmeti ter vzpostavljanje zvez med sorodnimi učnimi temami ali vsebinami znotraj enega predmeta. Povezovanje naj bi omogočilo celostne izobraževalne učinke in spodbujalo holistično dojemanje sveta pri učencih.

Barbara Sicherl-Kafol (2002, str. 51) poudarja, da medpredmetne povezave delujejo kot ključni dejavniki, ki določajo skupne cilje različnih predmetnih področij. S povezovanjem vsebin iz različnih predmetov spodbujamo prenos znanja in razvoj učnih spretnosti, prispevamo pa tudi k celostnemu napredku na kognitivnem, psihomotoričnem ter afektivnem področju.

Jerneja Žnidaršič je leta 2020 prispevala k mednarodni prepoznavnosti slovenskih raziskav in strokovnih praks v glasbenem izobraževanju z ureditvijo

znanstvene monografije *Interdisciplinary Perspectives in Music Education*, objavljene pri ameriški založbi Nova Science Publishers. Monografija združuje dela petnajstih slovenskih avtorjev, ki razkrivajo teoretične osnove, interdisciplinarne pristope, originalne raziskovalne rezultate in strokovne zaključke, skupaj s primeri iz pedagoške prakse (Pance Rotar, 2021). V slovenskem prostoru sta na tem področju veliko raziskovala npr. Norbert Jaušovec in Katarina Habe (2005), ki poudarja vlogo glasbe v celostnem razvoju otroka. S pomočjo opravljene raziskave razkriva, kako glasbene aktivnosti podpirajo otrokov psihomotorični, čustveno-socialni in kognitivni razvoj. Posebno pozornost namenja inkluziji otrok s posebnimi potrebami v izobraževalne sisteme. Ksenija Burić (2020) raziskuje, kako glasbena terapija pozitivno vpliva na muzikalnost, čustvene in socialne spretnosti ter ekspresivno komunikacijo udeležencev z govornimi težavami. Opazne so bile tudi izboljšave v jezikovnem razvoju in simbolnih veščinah, kar poudarja pomen glasbene terapije v podpori celostnemu razvoju otrok s komunikacijskimi težavami. Miha Marinšek in Olga Denac (2020) raziskujeta vpliv programov, ki združujejo glasbo in gibanje, na razvoj ritmičnih sposobnosti in osnovnih motoričnih veščin pri predšolskih otrocih. Poudarjata naravno povezanost glasbe in gibanja, ki jo okrepiata z načrtovanimi dejavnostmi v vrtcih, kar vodi do napredka otrok v ritmičnih in motoričnih veščinah. Rezultati njune raziskave kažejo, da gibanje aktivira več čutil in spodbuja razvoj glasbenega razumevanja. Olga Denac in Ana Jurgec (2021) sta pisali o tem, kako glasba deluje kot spodbuda za izražanje skozi ples v otroštvu, pri čemer se osredotočata na spontano povezavo med otrokom, glasbo in plesom, ki lahko izhaja tudi iz petja.

Barbara Sicherl-Kafol (2008) raziskuje o kompleksnosti povezovanja glasbene umetnosti z drugimi učnimi predmeti. Medpredmetno povezovanje je pri učencih pokazalo pozitivne učinke na njihovo motivacijo, sodelovanje, ustvarjalnost in samostojnost.

Konstanca Zalar (2020) raziskuje interdisciplinarni pristop k učenju skozi umetnost, ki združuje prosto verzno poezijo, glasbeno ustvarjalnost in dramatizacijo.

Navedeni so le nekateri raziskovalci in nekatere možnosti medpredmetnih povezav, ki jih je mogoče implementirati v okviru učnega procesa glasbene umetnosti tako v predšolskem kot v osnovnošolskem obdobju. V nadaljevanju bomo predstavili nekaj možnosti povezav vsebin glasbene umetnosti z likovno umetnostjo in jezikom.

6.1 Povezovanje vsebin glasbene in likovne umetnosti

V predšolskem in šolskem obdobju se v glasbenih upodobitvah odražajo vsebine, ki so tesno povezane z drugimi predmetnimi področji, tudi z likovno umetnostjo. Otroci oz. učenci so na podlagi glasbenega razvoja usmerjeni v odkrivanje povezav med stvarmi in pojavi, kar omogoča zanimive, spontane in ustvarjalne interpretacije izpostavljenih ustvarjalnih problemov (Podobnik, 2009; Sicherl-Kafol, 2015).

Pri načrtovanju interdisciplinarnega učnega procesa je ključno, da učitelj smiselno in organizirano strukturira delo, upoštevajoč določene korake in izvedbene parametre. To bo omogočilo ekonomično porabo časa tako učitelja kot učencev. Prvi korak je natančen pregled učnega načrta za glasbeno ali likovno umetnost, nato pa premišljena izbira učnih vsebin, tem, pojmov ali ciljev, ki so primerni za interdisciplinarno obravnavo. Pri izbiri je ključno upoštevati smiselnost, možnost integracije in povezovalne elemente. Učitelj mora posebno pozornost nameniti iskanju dodatnih informacij glede povezovalnih elementov, npr. pojmov, vsebin ali tem, in na podlagi teh informacij določiti izhodišče za povezave. Nato načrtuje obliko povezave glede na število vključenih učnih predmetov ter njihovo medsebojno povezanost. Določi vlogo drugih učnih predmetov v povezavi in koordinatorja za usklajevanje povezav. Izbere primerno strategijo povezovanja, ob upoštevanju glasbenega ali likovnega razvoja, predznanja ter starostne stopnje otrok oz. učencev. Na osnovi teh informacij izdelava učno pripravo, ki vključuje načrt evalvacije medpredmetnega procesa in pričakovane učne rezultate (Kopačin in Birsar, 2022).

V kurikulumu, učnih načrtih in različni strokovni literaturi so priporočila za izvajanje medpredmetnih povezav navedena različno. Bogomil Karlavaris in Helena Berce Golob (1991) ugotavljata, da je likovne vsebine in pojme mogoče povezati z večino predmetnih področij. Zaradi različnih pristopov je treba prilagoditi strukturo pouka ter upoštevati posebnosti in perspektive posameznih predmetov. Pri izvajanju povezav pa se lahko pojavijo številne težave in nepravilnosti. Glasbeno in likovno umetnost je mogoče povezati z različnimi metodami, kot so uporabe učnih pripomočkov, glasbenih besedil, skladb, likovnih del in učbenikov. Pri vzpostavljanju teh povezav je ključno ohraniti estetsko avtonomijo glasbenega in likovnega ustvarjanja. Pojme, kot so nizki, visoki, šibki in močni toni, ki se učencem predstavijo v glasbeni umetnosti, je mogoče povezati s podobnimi pojmi v likovni umetnosti. Seznanjanje s temi pojmi v glasbeni umetnosti lahko prispeva k razumevanju likovnih konceptov, kot sta nizek in visok, zlasti pri obravnavi prostorskega oblikovanja ali kiparstva. Enako velja za pojma šibek in močan pri raziskovanju različnih

kvalitet sledi črt v likovni umetnosti (Karlavaris in Berce Golob, 1991; Kopačin in Birska, 2022).

Proces spoznavanja pojma ritem v glasbi lahko vključuje različne ritmične instrumente, kar predstavlja enega od možnih načinov razumevanju pojma ritem. Učenci lahko ta koncept nato izrazijo na likovnem področju, kjer upodabljajo različna ritmična zaporedja z različnimi likovnimi tehnikami. Poleg tega lahko pojem spoznavamo ali utrjujemo z izštevankami, izštevalnicami in s preštevankami. Pri raziskovanju povezav med glasbeno in likovno umetnostjo ter izštevankami, izštevalnicami ter preštevankami lahko opazimo, da imajo vsi ti elementi skupno ritmično strukturo in abstraktno naravo. Izštevance, ki so pogosto namenjene otrokom in vsebujejo preproste številске zaporedja, lahko služijo kot osnova za raziskovanje ritma in ponavljanja ritmičnih zaporedij v likovni umetnosti. Podobno izštevalnice, ki jih najdemo v tradicionalnih pesmih ali pesniških oblikah, spodbujajo povezavo med zvokom in vizualnimi elementi. Tudi preštevance, ki vsebujejo zaporedja števil ali besed, lahko služijo kot vir navdiha za raziskovanje linij, oblik in barv pri nizanju poljubnih ritmov oz. ritmičnih zaporedij. Z združevanjem teh elementov lahko otroci oz. učenci ustvarjajo celostne vizualno-glasbene izkušnje, ki presegajo tradicionalne meje med umetniškimi mediji.

Poleg ritma lahko z likovno umetnostjo povezujemo še različne druge pojme, kot so oblika, črta, barva, točka, ponavljanje, zaporedje, različnost, enakost, enakomernost, prostor, trdota, mehkoba, hrapavost, gladkost, lestvica, višina, barvna harmonija, disharmonija, kulturna dediščina, gledališče, oder, scena, asimetrija, simetrija idr. (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011; Kopačin in Birska, 2022).

6.2 Povezovanje vsebin glasbene umetnosti in jezika

Pri zgodnjem učenju/poučevanju jezika/jezikov je otrokova pozitivna izkušnja z jezikom največja motivacija za nadaljnje delo in spodbuda za doseganje višje ravni celostnega znanja. Za otroka v predšolskem obdobju je jezik le sporazumevalno/sporočanje sredstvo in nikoli cilj, saj otroka zanimajo nove informacije, zanima ga, kaj z jezikom sporočamo, ne pa jezik kot takšen z vsemi njegovimi slovničnimi in pragmatičnimi razsežnostmi. To pomeni, da mora imeti priložnost slišati in uporabiti govor v različnih okoliščinah, pri tem pa potrebuje tudi spodbudo odraslih in vrstnikov. Področji, kjer lahko otrok izrazi sporazumevalno zmožnost tudi z drugimi jeziki, sta prav gotovo umetnost in igra. Umetniška občutljivost je univerzalna. Vsa ljudstva v vseh zgodovinskih obdobjih so se izražala z umetniškimi deli in iskala ideal lepote ter estetskega užitka z različnimi umetniškimi izrazi, ki so bili vedno priložnost za izmenjavo

in dialog med kulturami. Skozi igro, ki je temeljna spoznavna izkušnja in hkrati osnova za proces učenja v zgodnjem obdobju, otroku uzaveščamo preproste, njegovemu interesu ustrezne sporazumevalne vzorce, ki predstavljajo analitično načrtovane jezikovne strukture. Med te uvrščamo tudi izštevankе, ki so tradicionalne pesmi, običajno povezane z otroškimi igrami, ki se prenašajo iz generacije v generacijo. Te pesmi so pogosto zaznamovane s kulturnimi posebnostmi in tradicijo ter ponujajo vpogled v življenje ljudi različnih kultur. Z izvajanjem izštevank otroci spoznavajo različne jezike in melodije pa tudi vsebino, ki odraža življenje in vrednote drugih skupnosti. Razumevanje in sprejemanje drugačnosti sta ključna vidika medkulturne zmožnosti. Predšolska leta so obdobje, ko otroci aktivno razvijajo svoj občutek za empatijo, sočutje in strpnost do drugačnosti. Izštevankе nudijo priložnost za raziskovanje drugih kultur. S tem se otroci učijo ceniti in spoštovati raznolikost ter razvijajo svojo medkulturno občutljivost. V sodobnem svetu je medkulturna vzgoja postala ključna komponenta vzgojno-izobraževalnih programov, še posebej v predšolskem obdobju, ko se gradijo temelji za kasnejše razumevanje in sprejemanje različnih kultur. Izštevankе, ki so prisotne v številnih kulturah po svetu, predstavljajo univerzalno in dostopno orodje, ki otrokom omogoča raziskovanje drugačnosti na zabaven in interaktiven način. Medkulturna vzgoja je ključnega pomena za razvoj sodobnih družb, ki se srečujejo z vedno večjo globalizacijo in raznolikostjo prebivalstva. Predšolsko obdobje je čas, ko se otroci intenzivno učijo o svetu okoli sebe in razvijajo svoje spretnosti za razumevanje ter sprejemanje drugačnosti. Izštevankе, kot tradicionalne pesmi in igre, predstavljajo pomembno orodje za spodbujanje medkulturne zmožnosti pri predšolskih otrocih (Baloh in Melinc Mlekuž, 2023).

Kot navajajo slovenske raziskovalke Simona Kranjc idr. (2006, str. 45), sporazumevanje med vrstniki poteka v različnih kontekstih, in sicer v vrtcu in doma, v obeh pa ob različnih dejavnostih, in sicer ob vsakodnevnih (rutinskih) dejavnostih, simbolni igri, igri vlog ... Simona Kranjc meni (1999), da otroci dosegajo uspešno komunikacijo tako z verbalnimi kot z neverbalnimi sredstvi. Med malčki so neverbalna sredstva pogosto edini pokazatelj ustreznega razumevanja besedila, v zgodnjem otroštvu pa le še dopolnilo.

Kot navajajo Diana Papalia idr. (2003, str. 16), »na otrokov razvoj vplivajo tudi pomembni vplivi iz okolja, ki izhajajo iz etničnosti, kulture in zgodovinskega konteksta«. Način komuniciranja se od kulture do kulture razlikuje tako po vsebini kakor tudi po obliki. Kulturna zavest se oblikuje iz bolj ali manj izoblikovanih sistemov miselnih konceptov, predstav in občutkov, ki jih ti spodbujajo.

Pri izreki besedil pesmi, ugank, rekov in izštevank so poleg pripovedovalca navzoči tudi drugi udeleženci, ki jim je sporočilo namenjeno. Ti izreko poslušajo, vendar jo obenem sprejemajo tudi z drugimi čutili (vid, voh, tip, lahko tudi okus) in jo čustveno doživljajo. Kot meni Leopoldina Plut Pregelj (2012), ima lahko človek vse možnosti za poslušanje, toda če ne želi poslušati, bo govorno sporočilo zanj le nepomemben zunanji hrup. Za uspešen proces poslušanja mora biti človek voljan in pripravljen poslušati. Brez njegove volje, energije in npora namreč ni poslušanja. Slišimo avtomatično, poslušamo pa samo takrat, kadar smo voljni svojo pozornost usmeriti v zvok in/ali govorca. Leopoldina Plut Pregelj (2012) govori o aktivnem in pasivnem poslušanju. Meni, da je splošna pripravljenost na poslušanje pridobljena lastnost socialno zrele in razvite osebnosti, vendar jo občutno zaznamujejo tudi vrednote in naravnost socialnega ter kulturnega okolja.

Leopoldina Plut Pregelj (2012) meni, da je poslušanje prva jezikovna dejavnost, saj otrok najprej posluša in šele nato spregovori. Poslušanje je po njenem mnenju temelj razvoja celotnega jezika, ne samo govorjenja. Govor, ki ga uporablja otrok, je podoben govoru, ki ga posluša, in v njegovem govoru ni ničesar, česar ne bi že prej slišal.

Kot meni Leopoldina Plut Pregelj (2012), imajo večjo sporočilno moč konkretni (vidni, tipalni) spremljevalci, še posebej za mlajše poslušalce in seveda za vse tiste, ki jezik slabo obvladajo ali pa ga sploh ne. Vizualni pripomočki sporočilu dajejo nove informacije ali pa ga podkrepijo z drugačnim načinom predstavitve. Leopoldina Plut Pregelj (2012) navaja ugotovitve, da poslušalec v osebni govorno-poslušalskem sporazumevanju le 7% pomena posredovanega sporočila razbere iz besed, 38% iz zvočnih spremljevalcev in kar 55% iz vidnih spremljevalcev. Ugotovitve so znane kot pravilo sporazumevanja s tremi sestavinami ali 3V (iz angl. *verbal, vocal, visual*). Čeprav je zavedanje nebesednih sestavin govorjenih sporočil za uspešno sporazumevanje izrednega pomena, pa Mehrabian (v Plut Pregelj, 2012) opozarja, da je jezik najučinkovitejše sredstvo za izražanje zapletenih in abstraktnih idej.

Za poslušanje je zelo pomembno okolje, ki ga posamezniku za dejavnost ponudimo. Kot meni Leopoldina Plut Pregelj (2012), se poslušanje v manjših skupinah približuje osebni sporazumevanju, saj se lahko vsi člani skupine pojavijo v vlogi poslušalca in govorca. Poslušanje v velikih skupinah je po navadi informacijsko, otroci pridobijo nove informacije o neki vsebini, vendar te še zdaleč niso znanje.

Dober učitelj vodi učence neprisiljeno v svet učenosti in človeških vrednot, učence spodbuja k iskanju, odkrivanju in stvarjanju lepega v življenju in delu.

Slosar (2000, str. 13)

V znanstveni monografiji o izštevankah, izštevalnicah in preštevankah v pedagoškem procesu poudarjamo njihov potencial za celostni razvoj otroka ter ohranjanje kulturne dediščine. Izpostavili smo teoretična izhodišča in razlago o ljudski pesmi s poudarkom na ljudski pesmi brez melodije – izštevankah. Podrobneje smo predstavili razvoj glasbenih sposobnosti in spretnosti. Dodali smo oblike ritmičnega dela z izštevankami, primere glasbenega poustvarjanja, besedila slovenskih in tujih izštevank s poudarkom na ljudskem izročilu (ljudske izštevance) ter besedila izštevank slovenskih avtorjev. Navedli smo tudi uglasbene izštevance slovenskih skladateljev ter objave notnih zapisov v slovenski glasbeni literaturi. Želeli smo povezati ljudsko glasbeno dediščino na pedagoškem področju z likovno umetnostjo, jezikom in glasbo. Verjamemo, da takšen celostni pristop omogoča bolj premišljeno in učinkovitejšo uporabo izštevank v predšolskem ter šolskem okolju, kar koristi tako strokovnjakom na področju vzgoje, staršem, otrokom kot tudi vsem, ki svoje znanje dopolnjujejo z uporabo in izvajanjem ritmičnih besedil.

Z namenom razširiti razumevanje o uporabi ritmičnih besedil – izštevank ter njihovega pomena za otrokov glasbeni razvoj smo izvedli tudi raziskavo, katere rezultate smo prav tako predstavili. Raziskava je osvetlila stališča vzgojiteljic in vzgojiteljev ter potrdila pomembnost izštevank za celostni otrokov razvoj. Kljub temu pa smo ugotovili, da se določene oblike ritmičnega dela manj uporabljajo, kar lahko pripisujemo pomanjkljivemu strokovnemu zna-

nju nekaterih vzgojiteljev. Zato bi bilo smiselno razmisliti o spodbujanju k dodatnemu strokovnemu izobraževanju. Poudarjamo, da bi vključevanje takšnih pristopov v pedagoški proces bistveno prispevalo k bogatenju otrokove glasbene izkušnje in celostnemu razvoju.

Monografija tako služi kot osnova za nadaljnje raziskovanje in uporabo izštevank v pedagoškem delu, prispevajoč k razvoju strokovnega znanja ter h krepitvi kulturne identitete.

Povzetek

Znanstvena monografija o izštevankah, izštevalnicah in preštevankah v pedagoškem procesu poudarja potencial slednjih za celostni razvoj otroka. Izštevanka kot sestavni del ljudske pesmi je namenjena otroški igri, pri kateri se izšteje otroka za lovljenje, skrivanje ipd. V monografiji so podrobno predstavljeni teoretična izhodišča in razlaga ljudske pesmi z melodijo ter brez melodije – s poudarkom na izštevankah, ki omogočajo razvoj glasbenih sposobnosti in spretnosti. Z oblikami ritmičnega dela predstavljamo primere poustvarjanja besedil izštevank ter pregled uglasbenih izštevank slovenskih skladateljev. V monografiji so predstavljena tudi besedila slovenskih in tujih izštevank.

Posebno pozornost namenjamo povezavi ljudske glasbene dediščine z likovno umetnostjo, jezikom in glasbo v pedagoškem okolju, saj verjamemo, da takšen celostni pristop omogoča bolj premišljeno in učinkovitejšo uporabo izštevank v predšolskem in šolskem okolju.

Raziskava, ki smo jo izvedli, je potrdila pomembnost izštevank za celostni otrokov razvoj, vendar smo ugotovili, da se določene oblike ritmičnega dela manj uporabljajo zaradi pomanjkljivega strokovnega znanja nekaterih vzgojiteljev. Zato predlagamo spodbujanje k dodatnemu strokovnemu izobraževanju na tem področju, kar bi prispevalo k bogatenju otrokove glasbene izkušnje in celostnemu razvoju.

Monografija predstavlja temelj za nadaljnje raziskovanje in uporabo izštevank v pedagoškem delu ter prispeva k razvoju strokovnega znanja ter h krepitvi kulturne identitete.

Abstract

The scientific monograph on counting-out rhymes and chants in the pedagogical process emphasizes their potential for the holistic development of children. A counting-out rhyme, as an integral part of folk songs, is intended for children's play, such as counting out for tag, hide-and-seek, and so forth. The monograph thoroughly presents the theoretical foundations and explains folk songs with and without melody, focusing on counting-out rhymes that enable the development of musical abilities and skills. Through examples of rhythmic activities, we showcase the recreation of counting-out rhyme texts and provide an overview of musical adaptations by Slovenian composers. The monograph also presents texts of Slovenian and foreign counting-out rhymes.

Special attention is devoted to the connection between folk music heritage and visual arts, language, and music in the pedagogical environment, as we believe such a holistic approach enables a more thoughtful and effective use of counting-out rhymes in preschool and school settings. The research we conducted confirmed the importance of counting-out rhymes for the comprehensive development of children. However, we found that certain forms of rhythmic activities are underutilized due to the insufficient professional knowledge of some educators. Therefore, we suggest promoting additional professional education in this field, which would enrich children's musical experiences and contribute to their holistic development.

The monograph lays the foundation for further research and utilization of counting-out rhymes in pedagogical work, contributing to the development of professional knowledge and strengthening cultural identity.

Viri in literatura

- Abzählreime*. (B. I.). KindAktuell: Das Eltern-Kind-Magazin. <https://www.kindaktuell.at/abzaehltreime.html>
- Baloh, B., in Birska, E. (2023). Ustvarjalno pripovedovanje in vizualna umetnost: medpodročno povezovanje s perspektive preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. V A. Istenič, M. Gačnik, B. Horvat, M. Kukanja Gabrijelčič, V. Riccarda Kiswarday, M. Lebeničnik, M. Mezgec in M. Volk (ur.), *Vzgoja in izobraževanje med preteklostjo in prihodnostjo* (str. 277–296). Založba Univerze na Primorskem.
- Baloh, B., in Melinc Mlekuž, M. (2023). *Slovenščina v vrtcu: poučevanje in učenje jezika v vrtcih s slovenskim učnim jezikom v Italiji*. Slovenski raziskovalni inštitut.
- Bastian, H. G. (1998). Vpliv intenzivne glasbene vzgoje na razvoj otrok. *Glasba v šoli: revija za glasbeni pouk v osnovnih in srednjih šolah, za glasbene šole in zborovodstvo*, 4(3/4), 5–9.
- Bec, T. (2022). *Dvoglasne izštevance: za dvoglasje (SA) in telesna tolkala s klavirsko spremljavo*. Prve izštevance, zv. 1. Astrum.
- Bench, J. (1969). Audio-frequency and audio-intensity discrimination in the human neonate. *International Audiology*, 8(4), 615–625.
- Bentley, A. (1966). *Musical ability in children and its measurement*. Harrap.
- Bidovec Oblak, B., in Bole, J. (1968). *Priročnik za glasbeno vzgojo na nižji stopnji osnovnih šol*. Državna založba Slovenije.
- Birska, E. (2016). Transfer likovnega znanja in izkušenj v novo učenje. V S. Omelčenko (ur.), *Sučasni perspektivy osvity* (str. 283–294, 432–433). Institute for Foreign Languages.
- Birska, E. (2018). Teaching strategies and the holistic acquisition of knowledge of the visual arts. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 8(3), 187–206.
- Birska, E., in Kopačin, B. (2020). Medpredmetno povezovanje glasbenih in likovnih vsebin v zamejskem šolstvu. V M. Volk, T. Štemberger, A. Sila, in N. Kovač (ur.), *Medpredmetno povezovanje: pot do uresničevanja vzgojno-izobraževalnih ciljev* (str. 133–146). Založba Univerze na Primorskem.
- Bitenc, J. (1996). *Naša četica koraka: zbirka otroških pesmi s klavirjem; ob skladateljevi 70-letnici* (M. Gobec, ur.). Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Bitenc, J. (2005). *Ciciban poje*. Mladinska knjiga.
- Blažič, M., Ivanuš Grmek, M., Kramar, M., Strmčnik, F., in Tancer, M. (2003). *Didaktika: visokošolski učbenik*. Visokošolsko središče, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo.

- Borota, B. (2013). *Glasbene dejavnosti in vsebine*. Univerzitetna založba Annales.
- Brackbill, Y., Adams, G., Crowell, D., in Gray, M. L. (1966). Arousal level in neonates and preschool children under continuous auditory stimulation. *Journal of Experimental Child Psychology*, 4(2), 178–188.
- Burić, K. (2020). The effect of music therapy on young children with communication difficulties. V J. Žnidaršič (ur.), *Interdisciplinary Perspectives in Music Education* (str. 249–273). Nova Science Publishers.
- Campbell, D. G. (2004). *Mozart za otroke: prebujanje otrokove ustvarjalnosti in mišljenja s pomočjo glasbe* (J. Potokar, prev.). Tangram.
- Conte per bambini in rima. (B. I.). Fabulinis. <https://www.fabulinis.com/filastrocche-per-bambini/cont-per-bambini-in-rima/>
- Cvetko, I. (2017). *Otroške igre na Slovenskem od A do Ž*. Celjska Mohorjeva družba.
- Čebulc, M. (2009). *Glasbeno udejstvovanje ter koncentracija in dosežki učencev* [Neobjavljena doktorska disertacija]. Univerza v Ljubljani.
- Černigoj, F. (Ur.). (1996). *Nace ima dolge tace*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Denac, O. (2002). *Glasba pri celostnem razvoju otrokove osebnosti: priročnik za vzgojitelje, razredne učitelje, učitelje glasbe in glasbenih predmetov v splošnih in glasbenih šolah*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Denac, O. (2010). *Teoretična izhodišča načrtovanja glasbene vzgoje v vrtcu*. Debora.
- Denac, O. (2011). *Z igro v čarobni svet glasbe: didaktični priročnik za glasbo v vrtcu in prvem razredu osnovne šole*. Mladinska knjiga.
- Denac, O. (2012). Glasbene preference vzgojiteljev in predšolskih otrok. *Revija za elementarno izobraževanje*, 5(4), 29–38.
- Denac, O., in Jurgec, A. T. (2021). Glasba in ustvarjalni gib kot spodbuda za razvoj jezikovnih zmožnosti otrok. V D. Haramija in S. Pulko (ur.), *Pogledi na slovenščino kot neprvi jezik v zgodnjem izobraževanju* (str. 357–376). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Denac, O., in Žnidaršič, J. (2018). The use of folk music in kindergartens and family settings. *Creative Education*, 9(16), 2856–2862.
- Die 30+ besten Abzählreime für Kinder. (B. I.). Schule und Familie. <https://www.schule-und-familie.de/gedichte-fuer-kinder/abzaehltreime-fuer-kinder.html>
- Drake, S. M. (1998). *Creating integrated curriculum: Proven ways to increase student learning*. Corwin.
- Drake, S. M., in Burns, C. R. (2004). *Meeting standards through integrated curriculum*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Fiske, E. B. (1999). *Champions of change: The impact of the arts on learning*. Arts Education Partnership.
- Fogarty, R. (2009). *How to integrate the curricula* (3. izd.). Corwin.
- Gabrijan, P. (2021, 20. maj). *Hvalnica prijateljstvu: sodoben spoprijem z Nietzschejevim skladateljskim opusom*. MMC RTV Slovenija. <https://>

- www.rtvsllo.si/kultura/glasba/hvalnica-prijateljstvu-sodoben-spoprijem-z-nietzschejevim-skladateljskim-opusom/580854
- Gašperin, R. (Ur.). (1990). *Enci benci na kamenci: slovensko otroško izročilo*. Osnovna šola F. S. Finžgarja.
- Gašperin, R. (Ur.). (2010a). *Enci benci na kamenci 2: slovensko otroško izročilo*. Mladinska knjiga.
- Gašperin, R. (Ur.). (2010b). *Enci benci na kamenci 3: slovensko otroško izročilo*. Mladinska knjiga.
- Gašperin, R. (Ur.). (2018). *Enci benci na kamenci 4: slovensko otroško izročilo*. Mladinska knjiga.
- Gašperin, R. (Ur.). (2020). *Enci benci na kamenci: slovensko otroško izročilo*. Mladinska knjiga.
- Golob, R. (2022). Enci benci na kamenci: ljudska izštevanka. *Cicido: revija za predšolske otroke*, 24(6), 22.
- Golob, J. (2022). Krica kraca: ljudska izštevanka. *Cicido: revija za predšolske otroke*, 24(9), 20.
- Greblo, P. (2022). Izštevanka. *Cicido: revija za predšolske otroke*, 24(8), 22.
- d'Hainaut, L. (1986). *Interdisciplinarity in general education*. Unesco. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000070823>
- Hargreaves, D. J. (1986). Developmental psychology and music education. *Psychology of Music*, 14(2), 83–96.
- Hrovatin, R. (1955/1956). Izštevavnica. *Grlica: revija za mladinsko zborovsko glasbo*, 2, 20–21.
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. (2014a). Izštevavnica. V SSKJ². Fran. <https://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=133&View=1&Query=iz%C5%A1tevalnica>
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. (2014b). Izštevanka. V SSKJ². Fran. <https://www.fran.si/133/sskj2-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika-2/4482224/izstevanka?View=1&Query=iz%C5%A1tevnika>
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. (2014v). Izštevanka. V SSKJ². Fran. <https://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=133&View=1&Query=+pre%C5%A1tevnika>
- Jagodic, M. (Ur.). (2010). *Kolački za pevce: skladbe za otroške zборе s spremljavo*. Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- Jašovec, U. (2022). Eden, dva, tri: ljudska izštevanka. *Cicido: revija za predšolske otroke*, 24(10), 18.
- Jaušovec, N., in Habe, K. (2005). The influence of Mozart's sonata K. 448 on brain activity during the performance of spatial rotation and numerical tasks. *Brain Topography*, 17(4), 207–218.

- Jelovčan, G., Lekše, M., Baloh, B., in Kralj, B. (2020). Pravljica v povezavi z gibalnim izražanjem skozi jezik in ob glasbi. *Pedagoška obzorja: časopis za didaktiko in metodiko*, 35(2), 23–37.
- Jeraj, V. H. (Ur.). (1949). *Pesmi najmlajšim: »Biba leze«*. Državna založba Slovenije.
- Jež, J. (1992). *Pojem igram: 32 skladb za eno- ali dvoglasno petje in instrumente*. Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Karlavaris, B. (1978). *Metodika likovnog vaspitanja III deo: likovno vaspitanje učenika u školama drugog stupnja*. Univerzitet umetnosti.
- Karlavaris, B., in Berce Golob, H. (1991). *Likovna vzgoja: priročnik za učitelje razrednega pouka*. Državna založba Slovenije.
- Klemše, O. (2008). GŠ Nazarje v šolskem letu 2007/08. *Ljubenski vevnik* 19(1), 16–17.
- Kiszármolás mondókák*. (B. I.). Pompor. <https://lurkovilag.hu/kiszarمولos-mondokak/>
- Knific, B. (2006). Izštevanke in zbadljivke. *Folklornik*, 2, 38–42.
- Kokol, M. (1966). Trikule trakule. *Grlica: revija za glasbeno vzgojo*, 11, 38–40.
- Kokol, M. (Ur.). (1978). *Prek sveta odmeva pesem 2: pesmarica za 4. do 8. razred osnovne šole*. Državna založba Slovenije.
- Kopačin, B. (2014). Medsebojna povezanost inteligentnosti, glasbenih aktivnosti in družinskega okolja pri devetošolcih. *Revija za elementarno izobraževanje*, 7(2), 81–96.
- Kopačin, B. (2016). Medsebojna povezanost glasbenih aktivnosti in spodbudnega družinskega okolja s psihosocialnim razvojem devetošolcev. *Glasba v šoli: revija za glasbeni pouk v osnovnih in srednjih šolah, za glasbene šole in zborovodstvo*, 19(1/2), 4–12.
- Kopačin, B., in Birska, E. (2022). *Prožne oblike učenja in poučevanja glasbenih ter likovnih vsebin*. Založba Univerze na Primorskem.
- Koštiál, R. (1996). *Ljudske iz šavrinske Istre: čiv, čiv, čiv, sen miken, ma sen živ*. Devin.
- Kovačič, J. (Ur.). (1986a). *Poj z menoj I: 111 pesmic za najmlajše*. Družba sv. Mohorja.
- Kovačič, J. (Ur.). (1986b). *Poj z menoj II: 222 pesmic za najmlajše*. Družba sv. Mohorja.
- Kramar, M. (1991). Didaktični koncept pouka v nižjih razredih osnovne šole. *Educa*, 1(2), 125–131.
- Kramolc, L., Kumer, Z., in Tomc, M. (Ur.). (1969). *Slovenska pesmarica*. Del 3, *Ljudske pesmi*. Mohorjeva družba Celje.
- Kranjc, S. (1999). *Razvoj govora predšolskih otrok*. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Kranjc, S., Marjanovič Umek, L., in Fekonja, U. (2006). Govorni razvoj v zgodnjem otroštvu: razvojne spremembe med 3. in 4. letom otrokove starosti. *Slavistična revija*, 54(1), 351–367.
- Kranjec Laganin, T. (2005). *Glasbene izštevanke: en, ten, ti pa pojdeš ven!* Didakta.
- Kralj, B. (2001). *Z Orffom med otroke*. Št. 2, *Andili bandili*. Hemit.
- Kumar, A. (1982). A-bomba, H-bomba. *Grlica: revija za glasbeno vzgojo*, 24(1/2), 36–40.

- Kumer, Z. (1975). *Pesem slovenske dežele*. Obzorja.
- Kumer, Z. (1996). *Vloga, zgradba, slog slovenske ljudske pesmi*. Znanstvenoraziskovalni center SAZU.
- Kumer, Z. (2002). *Slovenska ljudska pesem*. Slovenska matica.
- Kunaver, D. (1984). *Slovenska pesem v besedi in glasbi*. Državna založba Slovenije.
- Kunaver, D., in Lipovšek, B. (Ur.). (2006). *Ali je kaj trden most: najlepše igre iz otroške zakladnice*. Mladinska knjiga.
- Kuret, N. (Ur.). (1942). *Vesolja dom: igre in razvedrila v družini*. Konzorcij »Slovenca«.
- Lake, K. (1994). *Integrated curriculum: School improvement research series*. United States Department of Education.
- Lesjak Skrt, B. (2020). *Reci vreča, v njej je sreča*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Lipnik, J., in Fajfar, D. (1994). *Mali čvek: zbirka besedil h knjigi Metodika govorne vzgoje*. Obzorja.
- Lipnik, J., in Matič, R. (1993). *Metodika govorne vzgoje: priročnik za delo vzgojiteljic in staršev*. Obzorja.
- Majer, Š. (Ur.). (1996). *Biba poje, biba – drugič: 100 otroških pesmi z notami*. Harlekin.
- Majer, Š., in Prelog, M. (1994). *Kvinte kvante: izštevanka, zbadljivke, šaljivke*. Harlekin.
- Makor, A. (2012). *Izštevanka: šest pesmi iz slovenskega otroškega izročila* [Glasbeni tisk]. Glasbena matica.
- Marinšek, M., in Denac, O. (2020). The effects of an integrated programme on developing fundamental movement skills and rhythmic abilities in early childhood. *Early Childhood Education Journal*, 48(6), 751–758.
- Marty, M., in Šivic, U. (Ur.). (2004). *Otroška pesmarica: slovenske ljudske pesmi 1*. Mladinska knjiga.
- Maurer, N. (1981). *Beli muc*. Mladinska knjiga.
- Menart, J. (1980). *Naj mi sije sončece, naj mi poje srčece: slovenske otroške pesmi*. Prešernova založba.
- Mihelčič, S. (1962). Otroci štejejo. *Grlica: revija za glasbeno vzgojo*, 8(4/5) 4–5.
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. (2005). *Evalvacija kurikularne prenove vzgoje in izobraževanja v sloveniji: poročilo o rezultatih evalvacijskih študij, zaključenih do konca leta 2004*. Urad Republike Slovenije za šolstvo.
- Ministrstvo za šolstvo in šport. (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011* (J. Krek in M. Metljak, ur.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2011). *Program osnovna šola: glasbena vgoja; učni načrt*.
- Mirković Radoš, K. (1983). *Psihologija muzičkih sposobnosti*. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Moog, H. (1976a). The development of musical experience in children of pre-school age. *Psychology of Music*, 4(2), 38–45.
- Moog, H. (1976b). *The musical experience of the pre-school child*. Schott Music.

- Motte-Haber, H. de la. (1990). *Psihologija glasbe* (V. Gregorač, prev.). Državna založba Slovenije.
- Nograšek, M., in Virant Iršič, K. (2009). *Piške sem pasla: priročnik*. DZS.
- Novak, B. A. (1997). *Oblike srca: pesmarica pesniških oblik*. Modrijan.
- Novak, B. A. (2012). *Vsemirje*. Mladinska knjiga.
- Novak, B. A. (2014). Izštevanka. *Ciciban*, 69(5), 22.
- Novšak, A. (2006). *Izštevanka*. Utrinek.
- Oblak, B. (2000). *Glasbena slikanica 2: priročnik za učitelje*. Državna založba Slovenije.
- Oblak, B. (2001). *Glasbena slikanica 3: priročnik za učitelje*. Državna založba Slovenije.
- Oblak, B. (2007). *Glasbena slikanica 3: priročnik za učitelje*. Državna založba Slovenije.
- Omerzel Terlep, M. (1984). Slovenska ljudska glasba. *Glasbena mladina: revija Glasbene mladine Slovenije*, 14(8), 3–4.
- Ota, I. (Ur.). (1966). *Otroške in mladinske pesmi*. Slovenska prosvetna zveza.
- Pance Rotar, B. (2021). Interdisciplinary perspectives in music education. *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za Glasbo v Ljubljani*, 34(17), 147–151.
- Papalia, D. E., Wendkos Olds, S., in Duskin Feldman, R. (2003). *Otrokov svet: otrokov razvoj od spočetja do konca mladostništva*. Educy.
- Paulič, O. (2002). Medpredmetno povezovanje v gimnazijah. *Vzgoja in izobraževanje*, 33(1), 67–70.
- Paulić, M. (2022, 12. maj). *Brojalice*. <https://www.malisvijet.hr/logoped/brojalice>
- Perger, M. (2010). *Mi se z vlakom peljemo: slovenske otroške ljudske izštevanka*. Samozaložba.
- Peroci, E. (Ur.). (1965). *Tonček telovadi*. Mladinska knjiga.
- Pesek, A. (1995). Glasbene sposobnosti: Stopnje in struktura. *Glasba v šoli: revija za glasbeni pouk v osnovnih in srednjih šolah, za glasbene šole in zborovstvo*, 1(1), 4–11.
- Pesek, A. (1997). *Otroci v svetu glasbe: izbrana poglavja iz glasbene psihologije in pedagogike*. Mladinska knjiga.
- Peteh, M. (2007). *Zlatno doba brojalice*. Alinea.
- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children* (M. Cook, prev.). International University Press.
- Planinc, M. (2013). Druga izštevanka. *Cicido: revija za predšolske otroke*, 16(2), 19.
- Plut Pregelj, L. (2012). *Poslušanje: način življenja in vir znanja*. Državna založba Slovenije.
- Podobnik, U. (2009). Multisenzornost, ozaveščanje in likovna interpretacija osnovana na čutnih zaznavah. V M. Prevodnik (ur.), *Motivacija za inovativnost in ustvarjalnost otrok in mladine* (str. 49–50). Zveza Društev Slovenskih Likovnih umetnikov.
- Poljak, V. (1988). *Didaktika*. Šolska knjiga.

- Primc, J. (1997). *Okamneli mož in druge zgodbe iz Zgornje Kolpske doline: od Babnega Polja in Prezida prek Gerova, Čabra, Osilnice, Kužlja, Kostela, Fare do Dola in Predgrada*. Glasovi 15. Kmečki glas
- Predanič, M. (2021). An ban. *Cicido: revija za predšolske otroke*, 24(1), 20.
- Prek, S., in Korošec, J. (Ur.). (1968). *Pesmarica za višje razrede osnovnih šol: (5. do 8. razred)*. Samozaložba.
- Pucihar, J. (2021a). Ani bani. *Ciciban: revija za otroke*, 63(1), 30.
- Pucihar, J. (2021b). Tika-taka. *Cicido: revija za predšolske otroke*, 24(3), 20.
- Pušenjak, M. (2006). *Otroška pesmarica. 2: slovenske ljudske pesmi*. Mladinska knjiga.
- Ramovš, M. (1980). *Plesat me pelji*. Cankarjeva založba.
- Ranaweera, A. M. (1990). *Relevance, balance and integration of the content of general education: Achievements, trends and issues; A synthesis*. Unesco Institute for Education.
- Révész, G. (2001). *Introduction to the psychology of music*. Dover.
- Rodari, G. (2014). *Scuola di fantasia* (C. De Luca, ur.). Einaudi.
- Rojko, P. (2012). *Metodika nastave glazbe: teorijsko tematski aspekti*. Pedagoški fakultet Osijek.
- Rozman, A. (2021). Palček skakalček. *Cicido: revija za predšolske otroke*, 24(4), 18.
- Rutar Ilc, Z., in Pavlič Škerjanc, K. (2010). *Medpredmetne in kurikularne povezave: priročnik za učitelje*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Saksida, I. (2009). *Cipsipilipsipilonika: pesniško popotovanje od izštevanke do konca*. Mladinska knjiga.
- Saksida, I. (2017). Žarnica, ti loviš! Šaljivke in zafrkljivke. Mladinska knjiga.
- Sardoč, M. (2004). *Medpredmetno povezovanje vzgojno-izobraževalnega procesa v 9-letni osnovni šoli: evalvacijska študija; zaključno poročilo*. Pedagoški inštitut.
- Serafine, M. L. (1988). *Music as cognition: The development of thought in sound*. Columbia University Press.
- Shuter-Dyson, R. (1999). Musical ability. V D. Deutsch (ur.), *The psychology of music* (2. izd., str. 627–651). Academic Press.
- Shuter-Dyson, R., in Gabriel, C. (1981). *The psychology of musical ability*. Methuen.
- Sicherl-Kafol, B. (2001a). Celostna glasbena vzgoja. *Glasba v šoli: revija za glasbeni pouk v osnovnih in srednjih šolah, za glasbene šole in zborovodstvo*, 6(1), 24–28.
- Sicherl-Kafol, B. (2001b). *Celostna glasbena vzgoja*. Debora.
- Sicherl-Kafol, B. (2002). Glasbena didaktika v luči medpredmetnih povezav. *Sodobna pedagogika*, 53(2), 50–62.
- Sicherl-Kafol, B. (2008). Medpredmetno povezovanje v osnovni šoli. *Didakta*, 18/19, 7–9.
- Sicherl-Kafol, B. (2015). *Izbrana poglavja iz glasbene didaktike*. Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Sloboda, J. (2005). *Exploring the musical mind*. Oxford University Press.

- Slosar, M. (1993). *Nackove pesmi: pesmi za predšolske in šolske otroke*. Pedagoška obzorja.
- Slosar, M. (1995a). *Dejavniki uspešnosti razrednih učiteljev pri glasbeni vzgoji na razredni stopnji osnovne šole* [Neobjavljena doktorska disertacija]. Univerza v Ljubljani.
- Slosar, M. (1995b). Glasbeno strokovna pripravljenost razrednih učiteljev. *Glasba v šoli: revija za glasbeni pouk v osnovnih in srednjih šolah, za glasbene šole in zborovstvo*, 1(1), 14–18.
- Slosar, M. (1996). *Pesmi za Nacka*. Debora.
- Slosar, M. (1999). *Glasbena mavrica 1: priročnik za učiteljice in učitelje*. Debora.
- Slosar, M. (2000). 25 let Pedagoške fakultete – Enote v Kopru. V V. Medved Udovič (ur.), *25 let Enote Koper* (str. 12–13). Pedagoška fakulteta.
- Slosar, M. (2002). Pomen glasbene vzgoje in vloga nacionalnih preizkusov znanja pri tem. *Vzgoja in izobraževanje*, 33(2), 78–81.
- Slosar, M. (2007). *Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje I*. Debora.
- Slosar, M. (2008). *Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje III*. Debora.
- Slovenska tiskovna agencija. (2021, 22. junij). *Znano in neznano o Sloveniji: kar 80.000 aktivnih pevcev*. <https://www.sta.si/2909523/znano-in-neznano-o-sloveniji-kar-80-000-aktivnih-pevcev>
- Stanonik, M. (1999). *Slovenska slovstvena folklor*. Državna založba Slovenije.
- Stanonik, M. (2006). *Procesualnost slovstvene folklor: slovenska nesnovna kulturna dediščina*. Založba ZRC.
- Strmčnik, F. (2001). *Didaktika: osrednje teoretične teme*. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Sturman Artač M. (2023, 16. december). Ventilator besed ...: Preštevanka. <https://ventilatorbesed.com/majda-artac-sturman-prestevanka/>
- Šilih, G. (1970). *Didaktika*. Državna založba Slovenije.
- Šivic, U., in Terseglav, M. (Ur.). (2006). *Otroška pesmarica. 2: slovenske ljudske pesmi*. Mladinska knjiga.
- Štefan, A. (2009). *Lonček na pike*. Mladinska knjiga.
- Štemberger, V. (2008). Načrtovanje in izvajanje medpredmetnih povezav. V J. Krek, T. Hodnik Čatež, J. Vogrinc, B. Sicherl-Kafol, T. Devjak in V. Štemberger (ur.), *Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli* (str. 93–111). Pedagoška fakulteta.
- Štrukelj, M. (2005). *Kamenčki*. Libris.
- Tacol, T. (2003). *Likovno izražanje: didaktična izhodišča za problemski pouk likovne vzgoje v devetletni osnovni šoli*. Debora.
- Tacol, T. (2007). *Creative lessons of visual art education* (V. Karba in M. Dobljekar, prev.). Digit.

- Tierney, A. T., Križman, J., in Kraus, N. (2015). Music training alters the course of adolescent auditory development. *Psychological and Cognitive Sciences*, 112(32), 10062–10067.
- Tomašič, Đ. (2003). *Osnove glazbene teorije*. Erudit.
- Velika zbirka brojalica na jednom mjestu. (2020, 25. november). Lupilu. <https://lupilu.hr/igra-i-zabava/brojalice-za-djecu/>
- Virant Iršič, K. (Ur.). (2000). *Pojemo, pojemo: otroške pesmice slovenskih avtorjev*. Mladinska knjiga.
- Virant Iršič, K. (Ur.). (2011). *Pojemo, pojemo 4: otroške pesmice slovenskih avtorjev*. Mladinska knjiga.
- Virant Iršič, K. (Ur.). (2015). *Pojemo, pojemo 5: otroške pesmice slovenskih avtorjev*. Mladinska knjiga.
- Vodušek, V. (2003). *Etnomuzikološki članki in razprave*. Založba ZRC.
- Vogelnik, M. (1989). *Ura je ena, medved še spi: pozabljene igre naših babic; slovenske ljudske naštevanke, odštevanke in izštevanke, igre in poigranke, nagajivke in posmehulje*. Mladinska knjiga.
- Vogelnik, M. (1992). Trije koprski portreti: Mirko Mršnik, Lučka Čok, Mirko Slosar. *Primorska srečanja: revija za družboslovje in kulturo*, 17(131/132), 196–199.
- Voglar, M. (1980). *Kako približamo otrokom glasbo*. Univerzum.
- Voglar, M. (1987). *Otrok in glasba*. Državna založba Slovenije.
- Voglar, M., in Nograšek, M. (2008). *Majhna sem bila*. DZS.
- Voglar, M., in Nograšek, M. (2009). *Majhna sem bila: glasbeni priročnik*. Državna založba Slovenije.
- Vremšak, B. (2021). Mi se z vlakom peljemo. *Cicido: revija za predšolske otroke*, 24(2), 10.
- Weingerl, A. (1972). *Ringaraja*. Mladinska knjiga.
- Weingerl, A. (1975/76). Ekate pekate. *Grlica: revija za mladinsko zborovsko glasbo*, 18(4/5), 38–40.
- Welch, G. F. (1998). Early childhood musical development. *Research Studies in Music Education*, 11(1), 27–41.
- Wing, H. D. (1971). *Tests of musical ability and appreciation*. Cambridge University Press.
- Yücesan, E. (2023). The place and importance of nursery rhymes in preschool music education and some practical suggestions: Nursery rhymes in preschool music education. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 15(3), 2003–2019.
- Zadnik, K. (2005). *Opisno ocenjevanje glasbenega razvoja pet- in šestletnih otrok*. Educa.
- Zadnik, K. (2019). *Nauk o glasbi v slovenski glasbeni šoli: med preteklostjo, sedanjostjo in prihodnostjo*. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Zagorc, M., Kralj, N., Jeram, N., in Vihelič, A. (2013). *Ples v vrtcu*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- Zajc, D. (2004). *Hiša sanja: izbrane pesmi za otroke*. Mladinska knjiga.
- Zalar, K. (2020). Experiencing folk music in children. *Croatian Journal of Education*, 22(1), 133–149.
- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije. (B. I.). *Slovar slovenskega znakovnega jezika in slovnice*. <https://zveza-gns.si/slovar-slovenskega-znakovnega-jezika/#>
- Žerdin, A. (2021). *Zabavne izštevankе*. Samozaložba.
- Žnidaršič, J. (Ur.). (2020) *Interdisciplinary perspectives in music education*. Nova Science Publishers.

Recenziji

Monografija z naslovom *Izštevank, izštevavnice in preštevank v pedagoškem procesu* je znanstveno delo, saj so jo avtorice Barbara Kopačin, Bojana Kralj, Barbara Baloh in Eda Birsna napisale v obliki, ki je uveljavljena v slovenskem prostoru, in sicer zajema obširna teoretična izhodišča, vsebuje znanstven pristop ter strokoven pogled na izpostavljeno tematiko.

Delo je primerno za strokovnjake, vzgojitelje, učitelje, glasbene, likovne in jezikovne pedagoge, poleg tega pa tudi za starše in ostale posameznike, ki so zainteresirani za pedagoško delo z otroki oz. učenci. Predstavlja uporabno gradivo tako za bralce kot za strokovnjake iz tujine (Italije, Hrvaške, Avstrije, Madžarske in drugih držav) zaradi širokega spektra vsebin, ki izvirajo iz različnih kulturnih in geografskih kontekstov.

Monografija ima izjemno jasno in logično strukturo. Ponuja obsežen in širok pregled izštevank, teoretična izhodišča razvoja glasbenih sposobnosti in spretnosti otrok ter priporočila za spodbujanje k medpredmetnim oz. medpodročnim povezavam z jezikom in likovno umetnostjo. S predstavljeno kvalitativno raziskavo dobimo vpogled v trenutno stanje uporabe ritmičnih besedil – izštevank v predšolskem obdobju ter o tem, kakšna stališča imajo vzgojiteljice o pomembnosti le-teh. Rezultati so razkrili področja, na katera bi se bilo treba dodatno osredotočiti, da bi razumeli pomembnost izštevank pri razvoju otrok. Pri izbiri literature so bila uporabljena številna relevantna dela.

Monografija oblikuje in razširja strokovni jezik področja glasbene pedagogike. Avtorice se osredotočajo na poglobljeno razumevanje ljudske pesmi z melodičnimi in nemelodičnimi vsebinami ter ritmičnih besedil, kot so izštevank, in poudarjajo pomembnost njihove uporabe pri glasbenem razvoju otrok. Delo ponuja konkretne notne zapise in ritmične strukture izštevank ter načine, kako jih prilagoditi otrokovemu razvojnemu obdobju za lažje branje, petje in izvajanje ritmov, kar je predstavljeno v obliki slikopisov. S tem si prizadevajo za premišljeno in učinkovito uporabo različnih metod dela z ritmičnimi besedili ter izštevankami v predšolskem in šolskem okolju, kar bo koristilo strokovnjakom na področju izobraževanja, staršem, otrokom ter vsem, ki želijo obogatiti svoje znanje s tovrstnimi glasbenimi izkušnjami. Povezovanje

glasbenega jezika z drugimi jeziki je ključno za celovit otrokov razvoj, zato avtorice vse strokovne delavce in druge odrasle, ki delajo z otroki, spodbujajo k uporabi različnih sporazumevalnih zmožnosti.

Monografija predstavlja pomemben prispevek k razvoju znanstvenega področja glasbene umetnosti, saj ponuja in omogoča nadgradnjo teorije ter prakse na področju pedagoškega dela z otroki in učenci. S tem je ključni vir informacij in referenčni material za raziskovalce, pedagoge ter druge strokovnjake, ki se ukvarjajo z otrokovim razvojem in s pedagoško prakso na področju glasbene umetnosti.

Doc. dr. Janja Batič

Pričujoče delo bi klasificirala kot znanstveno monografijo, kjer avtorice poglobljeno obravnavajo zajeto tematiko na strokoven način in z znanstvenim pristopom, uveljavljenim v slovenskem prostoru, hkrati pa delo ponuja bogastvo na področju doživljanja in izvajanja glasbe v pedagoškem procesu, kar predstavlja dodano vrednost v prostoru slovenske glasbene didaktike.

Znanstvena monografija z naslovom *Izštevank, izštevavnice in preštevank v pedagoškem procesu* avtoric Barbare Kopačin, Bojane Kralj, Barbare Baloh in Ede Birska je sistematično delo s področja ljudske glasbene kulturne dediščine (ljudske pesmi, izštevank) v pedagoškem procesu. Delo obsega kazalo, vsebinski del s šestimi poglavji, sklep ter seznam virov in literature. Osrednji, vsebinski del sestavljajo poglavja s sistematično obravnavo gradiva skozi didaktiko glasbe (razvoj glasbenih sposobnosti, spretnosti in glasbenih znanj). Monografija je opremljena z ustreznimi citati in obsega skoraj 150 strani. Njena dodana vrednost so notni zapisi pesmi, izštevank, grafični zapisi in slikopisi izvedbe le-teh z lastnimi/telesnimi glasbili.

Monografija izkazuje široko znanje avtoric s področja otroške ljudske glasbene dediščine in glasbene didaktike, s pomočjo katerega analizirajo, predstavljajo in utemeljujejo pomen predstavljenih izštevank za glasbene dejavnosti na različnih zahtevnostnih ravneh. S tem spodbujajo vzgojitelje, učitelje in starše k rabi različnih oblik ter metod glasbene vzgoje, doživljanja in izvajanja glasbe ob upoštevanju otrokovih predznanj, sposobnosti in spretnosti ter drugih razvojnih specifik.

Peto poglavje obsega tudi predstavitev opravljene raziskave o stališčih vzgojiteljev do pomena izštevank za otrokov celostni razvoj, s čimer se bralcu

omogoča poglobljen in vsestranski vpogled v obravnavano področje v Sloveniji, hkrati pa znanstveni monografiji daje posebno vrednost.

Pristop avtoric je celosten. Didaktično gradivo je obravnavano z vidika razvoja otrokovih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj ter z vidika analize značilnosti in izvajanja slovenske ljudske pesmi ter izštevank. Ugotovitve so obogatene in podkrepljene s primerjalnimi raziskavami, strokovno prakso, citati ter sklici na domače in tuje strokovne vire.

Delo je napisano sistematično, pregledno in razumljivo, jezikovno pravilno in ustrezno ter tudi na oko privlačno, zaradi česar ima uporabno vrednost za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju kot tudi za vsestranskega, vendar zahtevnega bralca. Iz navedenega zaključujem, da je gre za dobrodošlo in uporabno delo, ki povezuje pedagoške vsebine in gradivo iz ljudske glasbene oz. kulturne dediščine.

Dr. Inge Breznik

